

Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun

Uṭup ujuni

Luk apiit ṇlibra ṇtëb. Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun na Ulemp wi Banjañan. Luk ate ugrek bnuura. Awo nakuraar. Wi Pawulu ayaan pṭup bañaan banwoon baamme Naşibaṭi Uṭup Ulil Unuura, bukal bagakandërun. Wal mënṭ Luk aan-dobi me Naşibaṭi. Abaa bi kak kak naritton. Apiit ulibra wi bë aanwin Yetu. Aya ala bañaan bam-meen Yetu ahepar baka bnuura jibi iko iṭëpari. Ajej Uṭup Ulil Unuura wi Markut apiitun aṣë piit, jibi Maci adolun. Maci kak ajej ulibra wi Markut. Ṭi ulibra wi nul, Luk ajuk iko yi bayuday akut ajuk iko yi banwoon baanfiyaar Naşibaṭi bawoon baammee. Apiit pa bañaan banteen ugrek banwoon baanfëṭ ṭi Palettina. Aṭiiniyaan pntaali pi Yetu ajunna du Adam kadiimanaan kë Yetu awoon nabuuran bañaan bti. Woli ñaan aleyiir ulibra wi Luk aji win uṇal wi Naşibaṭi adiimanun bañaan biki umundu upokun; bajuuk, bamaakal. Luk aṭiiniyaan kak Uhaaş wi Naşibaṭi na pñehan Naşibaṭi.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Uko unkayi kë Luk apiit ulibra wi (1.1-4)
2. Hum di di Yowan Nabattaar na Yetu babukiin (1.5–2.52)
3. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1-20)
4. Batitmu bi Yetu na jibi Tatana akdoon na pguura ajuban (3.21–4.13)

5. Yetu aya aŋo du Galilay (4.14–9.50)
6. Yetu apëna Galilay atool pya Yerutalem (9.51–19.27)
7. Kanëm kabaañšaani ki Yetu ƚi mboş: pwayëş pi bawayşulun na pkeşul (19.28–23.56)
8. Yetu anaŋa ƚi pkeş (24.1–12)
9. Yetu apën awinana ƚi kadun ki baŋaşarul aşë deenana du baŋi duuŋ (24.13–53).

Ujuni

¹ Bañaan batum, badoonaan na ppiit, kaŋup iko bti intëpun ƚi ptoofun. ² Bakakalëşun ya, jibi bammaarun abot awin na këş ki baka du ujuni, baŋupun baka ya. Bukal biki baŋupun pŋup *Uŋup Ulil Unuura. ³ Ukaan kë nşë şal aji, wi nheparun bnuura, aten iko bti jibi iyeenkiiri du ujuni, uyuk maakan nji kak npiitu, nŋupu bnuura jibi iko itëpari, iwi Teofil i mmaganun maakan, ⁴ ihilna ime kë iko yi bajukaniin iwo manjoonan.

Uwanjut uŋup Takariya kë Yowan Nabattaar alun kabuka

⁵ Wal wi *Herod awoon naşih i utaak wi Yuda, naŋenan i Naşibaŋi alon awo da i bajaan bado Takariya. Awo i pntuk pi baŋenan biki pşini pi Abiya. Aharul awo i pşini pi *Aaron naŋenan, katimul kawo Elitabet. ⁶ Bawo bukal batëb bti bañaan batool ƚi kadun ki Naşibaŋi, banjayi bataş uŋup na bgah bi Ajugun bti bnuura. ⁷ Kë başë wo baambuki, ƚiki Elitabet aanhilan pbuk, kë bakak awo bukal batëb bti bañaan bandoon abi ƚaf ƚaf.

⁸ Unuur ulon, Takariya awo ƚi pdo bŋenan ƚi kadun ki Naşibaŋi, ƚiki pntukul pakaan na pdo ba. ⁹ Baŋenan

baji bado kambiilun katen ñaañ i Naşibaţi adatuñ, kē ul, Fakariya adataniiñ ʒi baʒenjan bti, pneej du *dko dyimanaan di Katoh Kaweeek ki Naşibaţi, katēr mnkulan*. ¹⁰ Pntuk pi bañaan batum kē paşē wo ʒi pñehan Naşibaţi du bdig, wal wi aktērūñ mnkulan.

¹¹ ʒi dko mēnt kē aşē win *uwanjut ulon wi Ajugun, kē unaʒ ʒi umbaʒ udeenu wi umeeşa utēri mnkulan. ¹² Fakariya alēnk adiwşa, wi awinun wa, ¹³ kē uwanjut uşē jaka : « Fakariya, wutan kalēnk! Uko wi iñehanun, utiinkana du Naşibaţi : Elitabet aharu, alun kabukaru napoʒ ñiint, lūñi iʒu'a katim ki *Yowan. ¹⁴ Alun kaʒiju mnlilan na mntaʒ ; bañaan batum balun kalilandēr kabuka ki nul. ¹⁵ Alun kawo ñaañ naweeek ʒi kadun ki Ajugun. Aanwo kalun kadaan nin poot. *Uhaaş wi Naşibaţi ujunna pwo ʒi a du kayiñ ki anin. ¹⁶ Alun kakakan babak *Itrayel du Ajugun, Naşibaţi i baka. ¹⁷ Alun kado kapoş ʒi kadun ki Naşibaţi, na uhaaş na mnhina mi *Eli *Naʒupar Naşibaţi, bapoʒ bakakna batiinkar na başin baka, banwoon baankʒaş Naşibaţi, bakak bawo na nşal nnuura ʒi bañaan banwoon baʒool. Alun kado pntuk pi bañaan, pabomandēr bnuura pa Ajugun. »

¹⁸ Kē Fakariya aşē ʒi na Uwanjut: « Hum di di nji kadolun, kadoo kame kē uko waʒ uwo man-joonan? Dʒafi, kē ahar naan akak awo naweeek. »

¹⁹ Uwanjut uteema aji : « Nji dwoon *Gabriyel! Dji kanaʒ ʒi kadun ki Naşibaţi, kalempara. Ul ayilun, mbi nʒiini na iwi, nʒupu uʒup ulil wi. ²⁰ Iinfiyaar uko

* **1:9** Mnkulan : Manjaan mantēr du dko dyimanaan kadēmanaan Naşibaţi. Mnkulan, manwo pñaak pi bbeekar pankayun.

wi ntupiin, kë uşë luŋ kadolana ti wal wi Naşibaŋi adatuŋ, ikak keeri namum, kabiiş bŋup, te unuur wi iko mënŋ yuŋ iklunjiin kadolana. »

²¹ Wal mënŋ, kë bañaan başë naŋ ayoonk Takariya aşë la uko unkaan kë ajon maakan hënk du *dko dyimanaan. ²² Kë wi apënuŋ, aankak ahil pŋiini na baka. Hënk di bañaan bameen kë aya ka mnwin du dko dyimanaan meet. Takariya aŋiiniyaan na baka na iñen ŋaŋ, kë pdiim paankpën.

²³ Wi abaan ulemp wi awoon i pdo du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi, aşë kak katohul. ²⁴ Uunjoni, kë Elitabet aharul aşë mobana kayin. Amen kayin mënŋ te kli kañeen, aşë ji ti uşal : ²⁵ « Kë hënk di di Ajugun alempuŋ na nji, ti wal wi adatuŋ, abuuranaan mnkow ti kës ki bañaan! »

Uwanjut uŋup Mariya kabuka ki Yetu

²⁶ Wi kayin ki Elitabet kadoluŋ kli paaj, kë Naşibaŋi aşë yil *Gabriyel *Uwanjut du ubeeka wi *Naŋaret du utaak wi *Galilay ²⁷ du neegani anwoon aamme ñiint, i ñiint alon anwoon Yotef, i pşini pi *Dayiŋ naşih, ajokuŋ. Katim ki neegani aŋ kawo *Mariya. ²⁸ Uwanjut uneej du katohul aşë ji na a : « Dwulu mboş, iwi i Naşibaŋi awuluŋ bnuura bi nul atuman. Ajugun awo na iwi. » ²⁹ Wi Mariya atiinkuŋ uŋup waŋ aşë ñonar maakan, awo ti pşal, aji : « Pwul mboş pi pawo phon ba? » ³⁰ Uwanjut kë uşë ji na a : « Mariya, wutan kalënk ; Naşibaŋi awulu bnuura bi nul. ³¹ Hënk, iluŋ kawo na kayin, kabuk napoŋ ñiint ; luŋi iŋu'a katim ki Yetu. ³² Aluŋ kawo naweek. Baluŋ kado kadu'a Abuk Naşibaŋi *Andëmuŋ Maakan. Naşibaŋi Ajugun, aluŋ kaŋoorana ti pşih pi *Dayiŋ ateem. ³³ Ul aklun kaŋijan

pşini pi *Yakob bti, te mndani. Pşih pi nul paanklun kaba. » ³⁴ Kë Mariya aşë ji na uwanjut: « Hum di di uko mënt wun ukhilanun kalun kadolana, wi nwoon mëndobi me biint? » ³⁵ Uwanjut uteema aji : « *Uhaaş wi Naşibaţi ulun kahela ti iwi, Naşibaţi Andëmun Maakan aşë guru na mnhina mnweek mi nul ji blifi. Ukaanj kë napot nayimanaan anklun kabuka akdu'ana Abuk Naşibaţi! ³⁶ Tenan, Elitabet, i nayiţun, andoon awo naţaf awo kak na kayiţ ki napot ñiint. Ul i bajakun aanhil pbuk† awo ti kli paaj, ³⁷ tiiki Naşibaţi aambiişna biişna nin ukoolan. » ³⁸ Ti dko mënt, kë Mariya aşë teem aji : « Nji, dwo nalempar Ajugun, uko mënt uwoon jibi ijakun! » Wi wi uwanjut wun uyaan, aduka.

Mariya aya pwın Elitabet ayiţul

³⁹ Ti  nuur m nt  n , k  *Mariya a   bomand r ataran pya du ubeeka ulon unwoon du inkun du Yuda. ⁴⁰ Aya aban, aneej du uko Fakariya, a   wul Elitabet mbo . ⁴¹ Ti dko m nt, wi Elitabet atiinkun pwul mbo  pi Mariya, k  napot a    intar du kayi ul meet, k  *Uhaaş wi Na  ba   u   tum ti Elitabet, ⁴² wi wi a  an ado pdiim pweek, aji : « Na  ba   awulu bnuura apelan baat bti, abot awul napot i iwoonaanun ti kayi  bnuura bweek! ⁴³ Nji dbaa wo wo in ba, k  anin Ajugun adoo po  aban du nji? ⁴⁴ Wi n iinka   tiink pwul mbo  pi nu, k  napot a   lilan, a  ntar ti kayi  naan meet. ⁴⁵   an anfiyaarun aji uko wi Ajugun a  pun ulun kadolana anuurand ni! »

Mariya ayeeh mnlilan mi nul

† 1:36 Awo nar k m.

- 46 Kë *Mariya ašë teema aji :
 « Uhaaš wi naan udëman Ajugun,
 47 kë ušal wi naan uwo ʔi mnlilan wi Našibaʔi
 abuuranaanuŋ,
 48 ʔiki aʔo aten nji
 nalemparul nandayanaan.
 Hënkun iwuun ʔi ɲwal bti ido kadu'en ñaaʔ nanuu-
 randënaan,
 49 ʔiki Našibaʔi anhiniin iko bti, ado pa nji iko
 inuura iweek maakan :
 katim ki nul kayimani!
 50 Mñaga mi nul manwo ʔi bañaan biki iwuun bti
 bankdëmanuluŋ.
 51 Atar kañen adiiman mnhina mi nul
 agar bandëmanuŋ ikow ʔi baka.
 52 Awan başih ʔi pših pi baka,
 ašë deen banwalanuŋ ikow ʔi baka.
 53 Awul banwoon ʔi kanuma iko inuura, atuman
 ašë dook bayok, kë bakak iñen ijinʔ.
 54-55 Aʔënk bañaan biki *Itrayel balemparul,
 ji kahon ki abiin ado başinun,
 aleš ʔi mñaga mi nul,
 *Abraham na pntaali pi nul, te mnʔo. »
 56 Mariya aʔo na Elitabet uko ji kli kwajanʔ, abaa
 wugša, aʔiis katohul.

Kabuka ki Yowan nabattaar

- 57 Wi unuur wi Elitabet awoon i kabuk ubanuŋ,
 aʔij napoʔ ñiinʔ. 58 Bakinʔul na bayiʔul, batiink
 kë Našibaʔi ayuuja mnñaga, ašë wo ʔi mnlilan na
 a. 59 Unuur uʔënk bakren, babi pwalan napoʔ
 *katëmp, kašë kaʔu'a katim ki ašin : Takariya. 60 Kë
 anin ašë pok, aji : « Naʔu'ana katim ki *Yowan »
 61 Kë başë teema aji : « Nin alon ʔi bayiʔu aanwo wo

katim ki Yowan. » ⁶² Kë başë du aşin, ahepara na iñen katim ki aňaluň baťu abukul. ⁶³ Takariya ado kë batemana iko ipiiti, aşë piit aji : « Awo katim ki Yowan. » Bañaan kë başë ñoňar bti. ⁶⁴ Ƨi dko mënť mntum manhaabša na a, pndemënt kë pafënšaa, kë aşë jun pťiini, abeeb Naşıbaťi. ⁶⁵ Bakinťul bti balënk, abot aňoňar. Kë iko inťepuň yuň imeetana, aniink utaak unwoon du inkun du *Yuda bti. ⁶⁶ Bañaan bti bahank iko yi batiinkun du űhaaş, aşë ji : « we wi napoť i aklun kawo? » Mnhina mi Ajugun manwo na a na manjoonan.

Takariya ayeeh mnlilan mi nul

⁶⁷ Kë *Uhaaş wi Naşıbaťi uşë bi, aneej atum ťi Takariya aşin napoť, kë awo ťi pťup ji *baťupar Naşıbaťi aji :

⁶⁸ « Najoh űdëman Ajugun, Naşıbaťi i *Itrayel ťiki abi ťi nja, pbuuran bañaan biki nul.

⁶⁹ Anaťan pa un, ťi biki pşini pi *Dayiť nalemparul Nabuuran i phina pweek,

⁷⁰ Jibi abiin aťup ťi mntum mi baťuparul bayi-manaan bajon.

⁷¹ Aji ankmbiin, alun kabuuranun ťi başooradun, alun kapënanun ťi iñen yi bampokun un bti.

⁷² Hënk, Naşıbaťi adiiman mnñaga mi nul ťi ba-teemun aşë leş kahon kayimanaan ki adolon.

⁷³ Abi hon *Abraham aşinun amehna,

⁷⁴ aji, atehun, kapënan ťi iñen yi başooradun, abot ado kë űhil adëmana na mntëű,

⁷⁵ űhilna űwo bajinť na batool ťi kës ki Naşıbaťi, űnuur bti űi ubida wi nun.

⁷⁶ Kë, iwi, napot̃ i naan, iluŋ kadu'ana naŋupar
 *Andëmuñ Maakan, Naŋibaŋi
 iluŋ kado kapoŋ ŋi kadun ki Ajugun, kaboma-
 mana bgah,

⁷⁷ kaŋupna pntaali pi nul, kë aluŋ kabuuran baka,
 wi akbiiñ kapënan baka ŋi ipekadu yi baka.

⁷⁸ Naŋibaŋi atum na mñnaga, ukaañ kë
 akluŋ kado kafiiŋun na bjeehi banwoonuñ
 baŋi,

bannaamuñ na bi unuur unkmayuñ,

⁷⁹ kajeehanaan banwooñ ŋi bdëm
 na ŋi ulimënt̃ wi pkeŋ,

kaŋiŋun ŋi bgah bi mñjeeh. »

⁸⁰ Kë napot̃, ul, aŋë dëma dëm na uleef na uhaaŋ.
 Awo du dko di *pndiiŋ te unuur wi aluñiŋ anaŋa,
 abi awinana ŋi baŋaañ biki Iŋrayel.

2

Kabuka ki Yetu

¹ Naŋih najeenkal anwooñ *Tetar Aguttu ado
 wal mënŋan aji bapiitañ baŋaañ bti. ² Ppiitañ itim
 paŋ, panwooñ pteek, padolana ŋi wal wi Kiriniyut
 awooñ nantuŋa i utaak wi Firi.

³ Baŋaañ bti baya ppiitañ, andoli du ubeeka wi
 bateem. ⁴ Kë *Yotef ul kak anaŋnaana ubeeka wi
 *Nataret ŋi utaak wi *Galilay pya utaak wi Yuda, du
 Betleyem, ubeeka wi *Dayiŋ, ŋiki awo i pŋini pi nul.

⁵ Aya pa ppiitañ da, ul na *Mariya, poonu i ajokuŋ,
 anwoyi na kayiŋ.

⁶ Wi bawooñ ŋi Betleyem, kë wal wi Mariya
 awooñ i kabuk, kë uŋë ban. ⁷ Kë abuk napot̃
 ñiinŋ, bajeenul. Aboot̃ana na ilaaŋ, apiinŋana ŋi

kambënan, tiki baantënkber aka dko dpiint du meet di bayaan.

*Uwanjut upën awinana ti kadun ki bayafan
(Maci 2.1-15)*

⁸ Ti utaak mënt wun, bayafan balon baji bafër du nteeh kayen itani yi baka. ⁹ *Uwanjut ulon wi Ajugun upën awinana ti kadun ki baka, kë mndëm mi Naşibaţi manşë jeehan baka, kë balënk maakan. ¹⁰ Kë uwanjut uşë ji na baka : « Nawutan kalënk, dbi pţupan uţup unklun katij mnlilan mweek ti bañaan bti : ¹¹ *Nabuuran Bañaan abuka ti utejan wi nta wi pa an, du ubeeka wi *Dayit naşih : ul awoon *Krittu Ajugun. ¹² Kë hënk di di nakyaan kayikrënaan napot mënt: naţënk babootana na ilaafi, bapiintana ti kambënan. »

¹³ Ti dko mënt, kë pntuk pweek pi nwanjut ni baţi paşë wuj, anaakiir na uteek, aşë beeb Naşibaţi aji :

¹⁴ « Naşibaţi adëm du baţi duuţ,
mnjeeh mi nul manwala ti mboş
pa bañaan biki anjalun! »

Bayafan baya Betleyem

¹⁵ Wi nwanjut nakakun baţi, aduk baka, kë bayafan başë ţëlşër aji : « Nawulën nya te Betleyem, nya nwin uko unwoon, wi Ajugun adolon kë nmee. »

¹⁶ Hënk di di bataranun aya, baţënk Mariya, na Yotef, na napot aambaan abuka buka, kë apiint ti kambënan. ¹⁷ Wi bawinulun, aşë kakalëş uko wi *uwanjut utupun baka ti napot mënt. ¹⁸ Bañaan bti bantiinkun bayafan, bañojar ti uko wi baţupun. ¹⁹ Kë Mariya, anin Yetu, ahank bnuura iko inţepun bti ti kaţëbul, aşë şalnţën ya. ²⁰ Bayafan bawugşa

wal mēnt akak, ašē dēman Našibaṭi, abot abeeba ṭi iko bti yi batiinkuṇ akuṭ awin. Iko mēnt yuṇ iṭēp jibi uwanjut ujakuṇ na baka.

Bawalan Yetu katēmp

²¹ Ṭi unuur uṭēnk bakreṇ, wal wi pwala *katēmp pi napoṭ ubani. Kē baṭu'a katim ki Yetu, jibi *uwanjut uṭupun Mariya, wi awoon aandobi wo na kayiṇ.

Baṭij Yetu aya adiiman du Katoh Kaweek ki Našibaṭi

²² Nnuur ṇabani ṇi *Yotef na *Mariya bawoon biki kabaañēš bañow jibi *Bgah bi Moyit bajakuṇ. Baṭij Yetu du ubeeka wi Yerutalem, kaya kadiimana Ajugun. ²³ Bado han ṭiki upiit ṭi ulibra wi Bgah bi Ajugun, aji : « *Bajeen ṇiint awo kafah ki Ajugun.* » ☆ ²⁴ Bawo i kado kak bafiṇar Ajugun ṇrikaṭe ṇtēb, ukaṣ na waat kēme ṇbalab ṇtēb ṇanhojuṇ, jibi Bgah bi Ajugun bajakuṇ ☆.

Fimeyoṇ abeeb Našibaṭi wi awinuṇ Yetu

²⁵ Kē ṇiint alon aše wo wal mēnt du Yerutalem, anwoon katim ki Fimeyoṇ. Awo ṇaan anwoon natool ṭi kēš ki Našibaṭi abot adēmana bnuura. « Awo wo ṭi pyoonk wal wi Našibaṭi akwentun mnkuul mi *Iṭrayel. » Kē *Uhaaṣ wi Našibaṭi ušē wo ṭi a. ²⁶ Uhaaṣ wi Našibaṭi ubi ṭupa kē aankkeṭ, bē aanwin Krittu, i Ajugun ayiluṇ. ²⁷ Uhaaṣ wi Našibaṭi uṭija te du *Katoh Kaweek ki Našibaṭi. Kē wi bajug Yetu baṭijuluṇ da, pya kado uko wi *Bgah bi Moyit bajakuṇ, ²⁸ Fimeyoṇ ayeenka ṭi iṇen, abeeb Našibaṭi, ašē ji :

²⁹ « Ajugun, kahoṇ ki nu kadolanaa,

☆ **2:23** Ppēn 13.2,12,15. ☆ **2:24** Bgah 12.8.

hënkun ihilan kawutan nalemparu,
 aya na mnjeeh,
³⁰ ʔiki dwın na kës ki naan mbuur manwoonun du
 iwi,
³¹ mi ibomanun ʔi kës ki umundu bti.
³² Dwın bjeehi bankdoliin imeetana
 ʔi banwoon baanwo *bayuday
 kabot kawo pdem pi Itrayel pntaali pi nu. »

Timeyon aʔup uko unklun kabi

³³ Aşın Yetu na anin bañonari jibi batiinkun
 Timeyon kē akʔiiniyaan uko wi nul. ³⁴ Kē Timeyon
 aşē ñehan Naşibaʔi bnuura pa baka, abaa ji na
 *Mariya anin Yetu : « Tenan, Naşibaʔi adatun napoʔ
 i, ul akʔijun pjot na pnaʔa pi bañaan batum ʔi *Itrayel.
 Alun kado kadiiman mnhina mi Naşibaʔi, bañaan
 balun kado kalaʔa. ³⁵ Hënk, nşal nhammeniin ʔi nhaaş
 ʔi bañaan batum, nalu kameetana. Kē iwi Mariya,
 pjooʔan palun kalunanu kaʔëb ji kakej. »

Aana aʔup uko unkmbiin

³⁶ Uka ñaaʔ alon *Naʔupar Naşibaʔi i katim ki
 Aana, awo abuk Fanuwel, i pşini pi Ater. Adobi wo
 wo ñaaʔ naweek, aniima nşubal paaj na ulon ³⁷ aşē
 duka nayoʔ. Aana mēnt aka nşubal iñeen bakren na
 nbaakër. Aanji low *KatoH Kaweek ki Naşibaʔi, kaşē
 bi duka duka ʔi plempara, ʔi pyiman na pñehan.
³⁸ Aban da wal mēnt aşē wo ʔi pbeeb Naşibaʔi abot
 aʔiiniyaan uko wi napoʔ, bañaan bti bankyoonkun
 mbuur mi Yerutalem.

Pkak Nataret du utaak wi Galilay

³⁹ Wi *Yotef na *Mariya babaan pdo iko bti jibi
 Bgah bi Ajugun bajakun, bawugşa akak utaak wi

*Galilay, du Nataret, ubeeka wi baka. ⁴⁰ Napoŋ adēm na ufoŋa, na uŋal untuŋa, kē bnuura bi Naŋibaŋi babot awo na a.

Yetu aŋo na bajukan Bgah du Katoh Kaweeek ki Naŋibaŋi

⁴¹ Na nŋsubal, bajug Yetu baji baya *Ufettu wi Mn-jeeh du Yerutalem. ⁴² Kē wal wi Yetu adoluŋ nŋsubal iŋeen na nŋtēb, kē baŋŋ tija, ji udolade wi baka. ⁴³ Wi ufettu uŋtēpuŋ, bawuŋŋa akak, kē Yetu napoŋ aŋŋ duka Yerutalem, kē bajugul baamme. ⁴⁴ Baŋuuru aji Yetu awo ŋi pntuk pi baŋaŋ bankyaanŋuŋ na baka, bapoŋ ado unuur upēb abaa naŋa pla'a, ahepar na bayiŋ baka, na biki bameeruŋ. ⁴⁵ Wi bawoon baanwina, aŋŋ wuŋŋa pla'a te Yerutalem. ⁴⁶ ŋi unuur uwajanŋen, baŋenka du *Katoh Kaweeek ki Naŋibaŋi, kē aŋo ŋi ptoof pi *bajukan Bgah bi Moyit, atiink baka, abot ahepar baka iko ilonŋ. ⁴⁷ Baŋaŋ bti banktiinkuluŋ baŋonŋar ŋi mntit mi nul, na jibi akteemuŋ bajukan baweeek. ⁴⁸ Wi bajugul bawinuluŋ, bakak aŋonŋar maakan. Kē anin aŋŋ ji na a : « Abuk naan, ibaa dolun do we hēnk ba? Tenan! Nji na ŋaaŋ nŋhaajala maakan awo ŋi pla'u. »

⁴⁹ Kē Yetu aŋŋ teem aji : « We ukaŋ kē nakla'en ba? Naamme kē dwo i kawo ŋi katoh ki Paapa i? »

⁵⁰ Kē bajugul baŋŋ paam uŋup mēntŋ.

Yetu atiink bajugul

⁵¹ Wi wi Yetu aŋaŋ awuŋŋa akak *Nataret na bajugul, aji tiink baka. Kē anin ahank ŋi kaŋtēb ki nul iko bti yi atiinkuŋ abot awin. ⁵² Yetu kē aŋŋ dēm, na uŋal, na uleef. Kē Naŋibaŋi na baŋaŋ bti babot alilandēra.

3

Naşibaŋi ayil Yowan Nabattaar

(Maci 3.1-6; Markut 1.2-6; natenan ŋi Yowan 1.19-23)

¹ Uwo ŋi wal wi Tiber *Tetar awoon ŋi uşubal uŋenk nşubal iŋeen na kaŋeen wi awoon naşih na-jeenkal*, kē Pont-*Pilāt awo nantuŋa i utaak wi Yuda, kē *Herod awo nantuŋa i utaak wi *Galilay, Filip naweek Herod kē awo nantuŋa i nŋtaak nŋi Iture na Trakonitid, kē Litaniyat awo nantuŋa i utaak wi Abilen, ² ŋi wal wi Anaŋ na Kayif bawoon *baŋen baweek biki Naşibaŋi. ŋi uşubal mēnt *Yowan abuk Takariya awo du *pndiŋ, kē Naşibaŋi aŋe ŋini na a, awula uŋup wi nul. ³ Wi wi aŋaŋ ajun pŋaay ŋi utaak bŋi unŋogun bdēk bi Yordan, aji na baŋaŋ: « Nawutan pjuban, naŋelēş nŋbida, nado *batitmu, Naşibaŋi aŋe pēnanan ipekadu. » ⁴ Kē hēnk di uko wi *Itayi *Naşupar Naşibaŋi apiitun ŋi Ulibra wi Naşibaŋi udolaniin, apiit aji :

« Pdiim plon pahuuran du pndiŋ aji :

*“Nabomaan bgah bi Ajugun aklun kaŋepna,
nadolana ilēl itool!*

⁵ *Injiir ilun kafukana,
inkun iweek na impoŋi ifom kaliŋran na igah.*

Igah inŋotun ikak itool.

Igah inşēkrētiin ikak idaan.

⁶ *Hēnk, baŋaŋ bŋi balun kawin jibi Naşibaŋi abuuranun un.” »☆*

* **3:1** Naşih najeenkal awo naşih i Rom na i nŋtaak nŋi baromen batehun. Aji ŋu nantuŋa ŋi utaak undoli wi batehun. ☆ **3:6** Itayi 40.3-5.

*Uko wi pdo, kawutna pjuban
(Maci 3.7-10)*

⁷ *Yowan aji ji na pntuk pweek pi bañaan pan-jaan pabi ti a pyeenk *batitmu : « An, nawo pn-tuni pi nfunan! In ahoopañanan aji nañi udeeb wi Nañibañi unkmbiin ba? ⁸ Nadolan keeri iko inkyu-ujun kë nawut pjuban abot ațelëş n̄bida ; nawutan kaşal kaji : “Nwo biki pşini pi Abraham!” Dñupan : Nañibañi ahilan kakakan m̄nlaak mi babak *Abraham. ⁹ Ptibi padobi bēkan bēkan ti mnko uțeeh, bko banwoon baankbuk mnko mnuura bafal kafel du bdoo. »

¹⁰ Pntuk pi bañaan pahepara aji : « Kē n̄baa do do hum ba? » ¹¹ Kē ateem baka aji : « Ankaan imişa itēb, apēnan kalon kañen anwaanun. Ankaan uko ude, afaaşıir na anwaanun ! » ¹² *Bakobraar daaşa balon babi kak pdolan batitmu, aşē hepara aji : « Najukan, we wi n̄woon kado? » ¹³ Kē aji na baka : « Nakhepar kapelan wi bañu'anan pyeenk. » ¹⁴ Bangoli bahepara kak, aji : « Kē un, we wi n̄woon kado? » Kē ateem baka aji : « Nawutan kateh nin ñaan alon itaka na uyoh, kēme ti n̄ñilan, nalinan ti baluk bi nan. »

Yowan añiiniyaan ñaan anklun kabi

(Maci 3.11-12; Maci 1.7-8; natenan ti Yowan 1.24-28)

¹⁵ Jibi bañaan bti bakyoonkun uko unwoon wi pbi aşē şal aji : « Wom *Yowan awoon *Krittu? » ¹⁶ Kē Yowan aşē tiini na baka bti aji : « Nji, dji kabattaaran na meel. Kē, anşaan alun kabi aşē dēm apelēn maakan, mēndoo ñoom ñoom kanup pfēnēşa işapaat. Ul aklun kabattaaran na *Uhaaş wi Nañibañi na bdoo. ¹⁷ Awo na kajeť ti iñen, aweey kapaťēş

ptiij na plëfar. Aya katoor ptiij ti pnkuti, kaşë kafël plëfar du bdoo banwoon baankjëmşa. » ¹⁸ Yowan akak ajukan pntuk pi bañaan iko itum, ameeţanaan baka *Uţup Ulil Unuura.

Bawat Yowan Nabattaar ukalabuş

¹⁹ *Herod nantunja ajej Herodiyana ñaat i naweekul akak ado iko iwuţaan itum ilon kak, ukaan kē *Yowan anoman na a. ²⁰ Kē Herod, abaa beeh beeh ado kak buţaan blon: Awat Yowan ukalabuş!

Batitmu bi Yetu

(Maci 3.13-17; Markut 1.9-11)

²¹ Wi bañaan bti bakdolanun *batitmu, Yetu kak ado batitmu. Wi awoon ti pñehan Naşibaţi, kē baţi başë haabëşa. ²² Wi wi *Uhaaş wi Naşibaţi uşaan awala ti a, awo wo ji ubalab ufaatal. Kē pdiim plon paşë penna baţi, aji: « Iwi, iwoon Abuk naan, dñalu maakan, dmaganu. »

Pşini pi Yetu

(Maci 1.1-17)

²³ Yetu aka uko ji nşubal iñeen nşwajanţ wi ajunun pjukan bañaan. Ti uşal wi bañaan bti, Yetu awo abuk Yotef, i Heli, ²⁴ i Mattat, i Lewi, i Melki, i Yanayi, i Yotef, ²⁵ i Matatiya, i Amot, i Nahum, i Hetli, i Nagayi, ²⁶ i Maat, i Matatiya, i Temeyin, i Yotek, i Yoda, ²⁷ i Yowanan, i Reta, i Terubabel, i Talatiyel, i Neri, ²⁸ i Melki, i Adi, i Kotam, i Elmadam, i Er, ²⁹ i Yetu, i Eliyeter, i Yorim, i Mattat, i Lewi, ³⁰ i Fimeyon, i Yuda, i Yotef, i Yonam, i Eliyakim, ³¹ i Meleya, i Mena, i Matata, i Natan, i Dayiţ, ³² i Yete, i Yobed, i Boot, i Tala, i Naaton, ³³ i Aminadab, i Admin, i Arni, i Hetrom, i Peret, i Yuda, ³⁴ i Yakob,

i Itaak, i Abraham, i Terah, i Nahor, ³⁵ i Terug, i Ragawu, i Falek, i Eber, i Fala, ³⁶ i Kayinam, i Arfaktad, i Fem, i Nowe, i Lamek, ³⁷ i Metutela, i Henok, i Yaret, i Malalalel, i Kayinam, ³⁸ i Enot, i Tet, i Adam, i Naşibaţi.

4

*Untaayi Uweek udo na pguur Yetu du pndiiş
(Maci 4.1-11; Markut 1.12-13)*

¹ Wi Yetu antumun na *Uhaaş wi Naşibaţi awoonun bdëk bi Yordan, kē Uhaaş wi Naşibaţi uşë ñooṭa du *pndiiş. ² Ți Țnuur iñeen Țbaakër Ți adolun da, Untaayi Uweek udo na pguura ado buṭaan. Țnuur mēnt bti aandee, ukaan kē ubon ukde'a wi Țaṭepun. ³ Kē Untaayi Uweek uşë ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, kji na plaak pi pakak kapoom. »

⁴ Kē Yetu aşë teem wa aji : « Upiitana aji : “Mēnt uko ude ṭaṇ umēbanun ubida wi ñaan.” ☆ »

⁵ Untaayi kē ukak apayana bko duuṭ aşë diimana byaaş bloolan Țtaak bti Ți umundu, ⁶ aşë jaka : « Dwulu pşih na pyok pi Țtaak Ți bti, Țiki bawulën waṇ mēṭan, kē nhinan kaṭen ya ñaan i nṇalun. ⁷ Woli inup Ți kadun naan, adēmanaan, kka iko mēnt yi bti. » ⁸ Kē Yetu akak ateema aji : « Upiitana aji : “Ajugun, Naşibaţi i nu ṭaṇ i i iwoon kadēman, kē ul ṭaṇ i i iwoon kado kalempar.” ☆ »

⁹ Kē Untaayi Uweek ukak aṇooṭa Yerutalem, apayana Ți bṭuk bi *Katoh Kawee ki Naşibaţi duuṭ, aşë ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, klut kajot. ¹⁰ Kē hēnk di di upiitun Ți Ulibra wi Naşibaţi aji

☆ 4:4 Pleşan 8.3. ☆ 4:8 Pleşan 6.13.

: “*Alun kado nwanjuf ni nul nado kayenu.*” ¹¹ Ukak apiitana aji : “*Nalun kajeju jej, kaŋi ihubta ŋi plaak plon.*” ☆ »

¹² Kē Yetu ašē teem wa aji : « Upiitana aji : “*Inwo kado katen me Ajugun, Naŋibaŋi i nu ahinan pdo uko wi ajakun.*” » ☆

¹³ Wi Untaayi Uweek udolun iko bti pa pguur Yetu ado buŋaan, ulowa, adun awuta.

Yetu akak du utaak wi Galilay
(Maci 4.12-17; Markuŋ 1.14-15; natenan ŋi Yowan 4.1-3,43-46)

¹⁴ Mnšina mi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi manŋon Yetu, akakana *Galilay. Katim ki nul kameetana ŋi utaak bti. ¹⁵ Aji jukan ŋi *itoh iñehanaani yi baka, kē bañaan bti bamagana.

¹⁶ Yetu aya *Naŋaret di akuŋnaaniin, aya aneej du *katoh kañehanaani ki bayuday ŋi *unuur wi pnoorfēn, jibi ajonun kado. Anaŋa aya pleyiir Ulibra wi Uŋup wi Naŋibaŋi, ¹⁷ kē bašē leyiir kafah ki *Itayi *Naŋupar Naŋibaŋi apiitun. Wi ahaabŋun wa, ašē win dko di bapiitun aji :

¹⁸ « *Uhaaŋ wi Ajugun uwo ŋi nji*
*adatēn aji nŋup bajuuk *Uŋup Ulil Unuura.*
Ayilēn nji na bakalabuŋ balun kawutan baka
nji na bakuul balun kawin,
mbuuran bambiinkniin biki baknooranun.

¹⁹ *Ayilēn kak nŋup uŋubal wi Ajugun akdiimanun*
bnuura bi nul. ☆ »

²⁰ Yetu adēt ulibra wal mēnt, awul wa nalemp i katoh kañehanaani, ašē ŋo. Bañaan bti ŋi katoh

☆ 4:11 Kañaaŋ 91.11-12.

☆ 4:12 Pleŋan 6.16.

☆ 4:19 Itayi

61.1-2.

kañehanaani kē başē jabana kēş. ²¹ Kē aşē ũini na baka aji : « Nŕa di, uŕup wi ukak manjoonan ũi an nanktiinknuŕ. »

²² Banktiinkuluŕ bti bamaŕa, abot aňonar ũi nŕup nnuura ni aŕŕupuŕ baka. Wi wi başaan aji : « I mēňan, aanwo abuk *Yotef i? »

²³ Kē Yetu aşē teem aji : « Dme bnuura kē naleşanaan uhoň unjakuŕ aji : “Iwi nakuraar, duni ijeban uleefu” kakuŕ kajakēn : “Baŕupun uko wi idoluŕ du ubeeka wi Kapernawum. Kaki ido haŕ ũi ubeeka wi nu !” » ²⁴ Yetu abot aji na baka : « Dŕupan na manjoonan : Nin alon ũi baŕupar Naşibaŕi aambaan katiinkana bnuura du mboş mi kabuka ki tul. ²⁵ Manjoonan mii mi, dŕupan wa : Baat bayoŕ baŕum babi wo du *Itrayel ũi wal wi *Eli, wi uşubal udoon nşubal nŕwajanŕ na kli paaj wi uwoon uunşubi, kē ubon uweek ukak awo ũi uŕaak bti. ²⁶ Kē Naşibaŕi aşē wo aanyil Eli du ŕaaŕ alon ũi baka, abaa ŕēp ŕēp ayila du ŕaaŕ nayoŕ alon anfēŕuŕ du ubeeka wi Tarepta du uŕaak wi Fidon.☆ ²⁷ Bamaak bdoo bakak atum ũi Itrayel ũi wal wi Elite Naŕupar Naşibaŕi. Kē aşē wo aanjeban nin alon ũi baka. Naaman i uŕaak wi Firi i i aŕēpuŕ ŕēp ajeban.☆ »

²⁸ Wi baňaan banwoon ũi katoh kañehanaani ki bayuday baŕiinkuŕ uko wi aŕupuŕ aşē deebaŕ bti. ²⁹ Banaŕa apul pulan Yetu, apēnan bdig bi ubeeka, aňooŕa te du pnkuŕ duuŕ, pi baniwuŕ ubeeka wi baka, kahilna kawuuka du uŕeeh. ³⁰ Kē aşē ŕēp ũi ptoof pi baka, aya na bgahul.

*Yetu ajeban ŕiintŕ i untaayi uneejuŕ
(Markuŕ 1.21-28)*

☆ 4:26 1 Başih 17.8-16. ☆ 4:27 2 Başih 5.1-14.

³¹ Yetu aya wal mēnt Kapernawum, ubeeka ulon wi utaak wi *Galilay, ti *unuur wi pnoorfēn wi bayuday, awo ti pjukan bañaan. ³² Banktiinkulon bañojar maakan ti pjukan pi nul, tiki ntup ni nul nawo na mnhina.

³³ Kē ñiint alon i untaayi uneejun, ašē wo ti *katoth kañehanaani ki bayuday. Awo ti phuuran aji : ³⁴ « Ay, iwi Yetu i *Nataret we wi nkaaron ba? Ibi bi ptokun i? Dme ñaan i iwoon: Iwo ñaan nayimanaan i Našibaŋ ayilun. »

³⁵ Kē Yetu ašē lēbar na wa, aji : « Yompaan mntum, pēnan ti ñaan! » Kē untaayi ušē wat ñiint ti kadun ki bañaan bti, ašē pēn ti a, uundola nin buŋaan blon. ³⁶ Wal mēnt bañaan kē bašē ñonjar fuŋ, aŋupar aji : « Uŋup wi uwo uhon? Aji tiini na nntaayi kado pdiim na mnhina ji naših, kē naji napēn! »

³⁷ Kē uko wi Yetu ušē meetana meetana pya ti nŋfēt nanñogun da bti.

*Yetu ajeban bamaakal batum
(Maci 8.14-17; Markut 1.29-34)*

³⁸ Wi Yetu apēnun du *katoth kañehanaani ki bayuday, aya aneej du uko Timon. Anin ahar Timon amaak wal mēnt, kē uleef uyik na a maakan, kē bašē ñehan Yetu ado uko ulon pa a. ³⁹ Kē ašē juŋ ti ñaaf un, alēbar na pmaak, kē papēn ti a. Ti dko mēnt kē ayootan Timon abi naŋa naŋa ajun pwul baka iko ide.

⁴⁰ Wi utaakal ubanun, bañaan bti bankaŋ bamaakal banwoon na mmaak mntum kē baŋij baka du Yetu. Aji paf kañen ti andoli, abi jeb jeb.

⁴¹ Nntaayi kë ñakak apën ti bañaan batum, ašë huuran aji : « Iwo Abuk Naşibaţi! » Kë Yetu ašë bæg ña, aandinan ña ñaţup, űiki ñame kë ul awoon *Kriţtu.

*Yetu aya pţup Uţup Ulil Unuura du utaak wi Yuda
(Maci 4.23; Markut 1.35-39)*

⁴² Wi unuur ujintaű jintaű, kë Yetu ašë pën, aya du dko dangaaguű. Bañaan batum kë başë wo űi praba. Wi bawinuluű, baűal pmëbana, awut kaya kaduk baka.

⁴³ Kë ašë ji na baka : « Dkak awo i kaţup *Uţup Ulil Unuura űi uko wi *Pşih pi Naşibaţi du űbeeka űundu, waű ukaan kë Naşibaţi ayilën. »

⁴⁴ Hënk di aşaan aji űup Uţup Ulil Unuura űi *itoh iñehanaani űi uţaak wi Yuda.

5

*Baţaş Yetu bateek
(Maci 4.18-22; Markut 1.16-20; natenan űi
Yowan 1.35-51; 21.1-11)*

¹ Unuur ulon wi Yetu anaţuű űi kabaű ki *bdëk bi Genetaret, kë bañaan başë fooya atum, ptiinkna Uţup wi Naşibaţi. ² Wi wi aşaan awin iţeem itëb űi kabaű ki bdëk. Batuh bawala űi ya, awo űi pwent iridiya yi baka. ³ Blon űi iţeem mënţ bawo bi űiintaű alon i bajaan bado Timon. Yetu apaya űi ba, ašë ji na a aţu kalow pkay, ašë űo űi bţeem ajun pjukan pntuk pi bañaan.

⁴ Wi aţiiniű aba, ašë ji na Timon : « Johariin du dko di bdëk badiilnuű, naşë nafël iridiya natuh. »

⁵ Kë Timon ašë teema aji : « Naweeke, űtuű utejan bti, űëmmob mob nin uţëb, kë wi işaan ajakën ndo wa, dfël iridiya. »

⁶ Bafël iridiya, amob n̄tëb n̄antumun p̄tum pañ, kē iridiya idoo kak i kamar. ⁷ Wi wi baduun batuh batēnt̄ baka banwoon̄ t̄i b̄teem btēbant̄n na iñen, babi p̄tēnk baka. Bukun̄ babi ātēnk baka, kē batuman īteem itēb kē ido kak yi kajiir. ⁸ Wi Timon̄ andu'aniin̄ Piyeer awinun̄ uko mēnt̄, ajot t̄i ihōt̄ yi Yetu aji na a : « Ajugun, lowaan̄ t̄iki dwo ñaan̄ nado būtaan. »

⁹ Ātiini han̄ t̄iki alēnk adiwsa ul na batēnt̄ul, t̄i btuh bi batuhun̄ bi. ¹⁰ *Yakob na *Yowan babak Tebede banjaan̄ balemp na Timon̄ bakak alēnk maakan kak. Kē Yetu āşē ji na Timon̄: « Wutan kalēnk, hēnkun̄ bañaan̄ biki ikkakun̄ katuh. »

¹¹ Wi bakakanaarun̄ kakan īteem du pkay, āşē bi duk duk iko mēnt̄ bti, āşaş Yetu.

*Yetu ajeban namaak bdoo
(Maci 8.1-4; Markut 1.40-45)*

¹² Unuur ulon̄ wi Yetu awoon̄ t̄i ubeeka ulon̄, kē ñiint̄ alon̄ ammaakun̄ bdoo āşē wo da. Wi awinun̄ Yetu, āşē jot t̄i ihōtul af̄et̄ kaara t̄i mboş añehana aji : « Ajugun, woli in̄ali, ihinan̄ kakakanaan̄ njint̄*. »

¹³ Yetu atar kañen abana, āşē ji : « Aa, d̄jali, kakan̄ ijint̄. »

T̄i dko mēnt̄, kē pmaak pi bdoo pabi pēn pēn t̄i a. ¹⁴ Kē āşē ji na a awut kātup nin alon̄ uko un̄t̄epun̄. Āşē jaka aji : « Dun̄i iya iwinana du nāt̄en̄an̄ Nāşibāt̄i ibot if̄inār Ajugun uko wi *Moyit̄ ātuun̄ pdo pa bañow bi nu kadiimanaan̄ bañaan̄ bti kē ijebi. »

* **5:12** T̄i bgah bi bayuday, namaak bdoo āt̄op t̄i kadun ki Nāşibāt̄i.

15 Kê katim ki Yetu kaşë meetana meetana pya. Bañaan batum kê bakbi ptiinka kakut kajeb ti mmaak mi baka. 16 Kê ul, aşë ji ya du dko dgaag kañehan Naşibaţi.

*Yetu ajeban ñiint antakmun
(Maci 9.1-8; Markut 2.1-12)*

17 Yetu awo unuur ulon ti pjukan, kê *bafaritay balon na *bajukan Bgah başë wo ti bankntiinkulun. Bawoona nfët bti ni *Galilay na Yuda, na Yerutalem. Kê mnhina mi Ajugun manşë winana ti pjeban pi akjebanun bañaan. 18 Wi wi biint balon bantiji ñiint alon antakmun ti kajiiñ bawujun. Bado na pneejana kabëkan ti kadun ki Yetu, 19 aşë wo baanhilani tiki bañaan batumi. Wi wi başaan apaya du btuk bi katoh ado bhër ti uşan ahilna awalan ñiint antakmun na kajiiñ ti ptoof pi bañaan, ti kadun ki Yetu. 20 Wi Yetu awinun pfiyaar pi biint bukun bafiyaaruli, aşë ji : « Ñiintu, ipekadu yi nu ipëni. »

21 Kê Bajukan Bgah balon na bafaritay başë şal aji : « Ñiint ankkarun Naşibaţi i awo ahon ba? In ahilanun kapënan ñaan ipekadu bë mënt Naşibaţi a tañ? »

22 Kê Yetu ammeen nşal ni baka, aşë ji na baka : « we ukaan kê nşal nan nawo ti an ba? 23 We uyojnun ba : pji na ñaan: “Ipekadu yi nu ipëni” kême “Nañiin ipoş”? 24 Natenan, nabaan ame kê *Abuk Ñiint aka mnhina mi ppënan ipekadu ti mboş. »

Wi wi aşaan aji na ñiint naţakmaan : « Djaku : Nañiin, ijej kajiiñ ki nu, itiiş katohul! »

25 Ti dko mënt, kê ñiint anaţa ti kadun ki bañaan, ajej kajiiñ ki apiintnun aţiiş katohul aşë beeb Naşibaţi.

²⁶ Bammaarun iko mēnt bañoŋar fuṭ. Bawo ɥi pbeeb Naşibaṭi akuṭ awo na palēnk aṣē ji : « Nwin nṭa iko iñoŋarēnaan. »

*Yetu adu Lewi pa awo naṭaṣarul
(Maci 9.9-13; Markut 2.13-17)*

²⁷ Wi uko waŋ uṭēpuŋ, kē Yetu apēn, aṣē win ñiint alon *nakobraar daaṣa. Katim ki ñiint mēnt kawo Lewi. Aṭo du dko di aklempnuŋ, kē Yetu aṣē ji na a : « Ṭaṣaan! » ²⁸ kē ñiint anaṭa aduk iko bti, aṭaṣ Yetu.

²⁹ Wi wi aṣaan adu Yetu pyoban du katohul aṣē do ufettu uweek pa a. Bañaan baṭum bawo ɥi pde na baka : bakobraar daaṣa, na bañaan balon kak.

³⁰ *Bafaritay na *bajukan Bgah biki baka kē baṣē ŋoman uko mēntan, aji na baṭaṣar Yetu : « Naji nade kabot kadaan na bakobraar daaṣa na bado buṭaan. We ukaan ba? » ³¹ Kē Yetu aṣē teem baka aji : « Mēnt bañaan banwoon bajeb banumiin nakuraar, bamaakal banumi'uluŋ. ³² Mēmbi bi pdu bañaan baṣaluŋ aji bawo baṭool, dbi bi pdu bandinanuŋ aji bawo bado buṭaan, bahilna bawut pjuban, baṭēlēṣ ŋbida. »

*Yetu aṭiiniyaan pyiman
(Maci 9.14-17; Maci 2.18-22)*

³³ *Bafaritay kē baṣē ji na Yetu : « Baṭaṣar *Yowan Nabattaar bai bayiman kabot kañehan Naşibaṭi, kē biki nun bai bado haŋ. Biki nu kē baṣē ji bawo ɥi kande, na udaan! » ³⁴ Kē Yetu aṣē teem baka aji : « ɥi unuur wi bniim, ñaan ahilan kado bayaanṭ bambiin bniim bayiman wal wi naniim ahumuŋ da i? ³⁵ Kē wal uṣē bi, wi naniim akjejaniin. Balun kayiman ɥi ŋnuur mēnt. »

³⁶ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Ñaañ aanji kib kamişa kahalu kabamna kamişa kaťaf, woli ñaañ ado hañ kamişa kahalu kaji katoka, kē dko dambamnun daanji daya na kaťaf! ³⁷ Nin ñaañ alon aanji ƚu poot phalu ƚi ŋbuuli ŋťaf. Poot phalu pun pafom ŋbuuli, poot patula ƚi mboş, ŋbuuli ŋatoka. ³⁸ Kē ñaañ aşē wo kaťu poot phalu ƚi ŋbuuli ŋhalu. ³⁹ Nin ñaañ alon andaanut poot pťaf aanji ŋal phalu. Baji baji : “Pťaf palilun apel.”† »

6

Yetu na unuur wi pnoorfēn

(Maci 12.1-8; Markut 2.23-28)

¹ ƚi unuur ulon wi pnoorfēn wi bayuday, Yetu awo ƚi pmuur ŋťeeh ŋi ŋdeey, kē baťaşarul başē wuur ŋa afoñēl ƚi iñen, adoh. ² *Bafaritay balon kē başē ji na baka : « we ukañ kē nakdo uko wi Bgah baneenanun pdo ƚi *unuur wi pnoorfēn ba? » ³ Kē Yetu aşē teem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiť abiin ado i, wi ubon ukde'ulun ul na batēntul? ⁴ Aya aneej du katoħ ki Naşibaťi* ajei ipoom yi badolun pa bťenjan bi Naşibaťi ade akuť awul batēntul kē badee. Ipoom yi baťenjan ťañ bakaan na pde. » ⁵ Wi wi Yetu aşaan aji na baka : «*Abuk Ŋiint awoon Ajug unuur wi pnoorfēn. »

(Maci 12.9-14; Markut 3.1-6)

⁶ ƚi unuur ulon kak wi pnoorfēn wi bayuday, kē Yetu aşē ya du *katoħ kañehanaani ajukan. Kē ŋiint alon aşē wo da anťakmi ƚi kañen kadeenu.

† **5:39** Poot pi baktiiniyaanun ƚi paĵi woli paťafi paba lil lil maakan.

* **6:4** ƚi wal wi Dayiť, kaloona kajaan kadiiman kē Naşibaťi awo da. Kul ki ki bajaan bado katoħ ki Naşibaťi.

7 *Bajukan Bgah na *bafaritay balonj kē başē la uko utapar Yetu, aşē tena bnuura, kame me ajeban ti *unuur wi pnoorfēn. 8 Kē Yetu aşē me nşal ni baka. Aji na űiintű antakmun: « Naűiin ibi ti kadun ki baűaaű. » Kē űiintű anaűa abi anaű da.

9 Kē Yetu aşē ji na baka : « Dheparan, we wi Bgah badinanunű űaaű ado ti unuur wi pnoorfēn ba? Bnuura kēme buűaan? Pbuuran űaaű kēme pűoka? »

10 Wi wi aşaaű aten baka bti afooyan aşē ji na űiintű: « Taran kaűen. » Kē ado haű, kē kaűen kabi jeb jeb. 11 Kē başē deebaű maakan alaűar katen uko wi bahiini kado Yetu.

*Yetu adat banjaűan iűeen na batēb
(Maci 5.1; 10.1-4; Markuű 2.23-28)*

12 Yetu aya ti űnuur mēntan pűehan Naşibaűi du pnkunű, afēr ti pűehan.

13 Wi unuur ujintunű, kē aşē du baűaşarul. Adat ti baka baűaaű iűeen na batēb, aűu katim ki *banjaűan. 14 Bawoonű: Timonű i aűuunű katim ki Piy-
eer, Andre aűa Timonű, *Yakob, *Yowan, Filip, Bartelemi, 15 Maci, Tooma, Yakob abuk Alfe, Timonű andu'aniinű Nagutar uűaak, 16 *Yudaű i Yakob, na Yudaű Itkariyot ambiinű adek Yetu kafeű.

*Pntuk pi baűaaű pabi ti Yetu
(Maci 4.24-25; Markuű 3.7-11)*

17 Wi wi Yetu aşaaű awala na baka, aşē naű ti dko dbad. Baűaşarul batum, aűu na pntuk pi baűaaű banwoonunű űfēű bti ni *Yuda, na Yeruűalem, na űbeeka ni Tir na Fidonű űanwoonű ti kabaű ki bdēk. 18 Babi pűiinka kabot kajeb mmaak mi baka. Biki űntaayi űakyewlēnunű kak bajebi. 19 Kē baűaaű bti

başə do na pban Yetu, tiki mnhina mlonj mampëna
ti a, ajeban bañaan bti.

Bannuurandënuj na banwuţanu

(Maci 5.1-12)

- ²⁰ Kë Yetu aşë kat kës aten baţaşarul aşë ji :
« Nanuurandëni an nanwaanuj,
tiki *Pşih pi Naşibaţi pawo pi nan.
²¹ Nanuurandëni an nanwoonj na ubon hënkuj,
naluj kade kayok.
Nanuurandëni, an nanwoonj ti ŋwooni hënkuj,
naluj kado kaji.
²² Nanuurandëni, woli bañaan başooran,
adookan, akaran,
atok katim ki nan aji nafëpaa tiki nafiyaar
*Abuk Ńiint.
²³ Nalilaan unuur mënt, nawo ti mntan, baluk bi
nan baluj kadëm du baţi. Kë hënk di di ba-
teem baka babiinj ado na *baţupar Naşibaţi.
²⁴ Kë an bayok naşë wuţan,
nadobi yeenk baluk bi nan!
²⁵ Nawuţani, an nanyokuj hënkuj,
naluj kawo na ubon.
Nawuţani, an nankjiinj hënkuj,
naluj kawo na puum kabot kawooni.
²⁶ Nawuţani, woli bañaan bti baţup bnuura ti an!
Kë hënk di di bateem baka babiinj ado na
bataaki banjaku aji bawo baţupar Naşibaţi.
»

Pŋal başooradul

(Maci 5.39-47)

- ²⁷ « Kë nşë ţupan, an nankntinknuj: Nanalan
başooradan, nado kado bampokanan bnuura.

²⁸ Nañehandëran bankfëpanaŋ Naşibaŋi awul baka bnuura, nañehaan Naşibaŋi pa banktupun buŋaan ti an. ²⁹ Woli ñaaŋ akobu ti kajeem kalon, kdek kak kundu. Woli ñaaŋ atehu bayeti, wutana ajej kak kamişa. ³⁰ Woli ñaaŋ añehanu, ŋenana, woli ajej uko wi nu, wutan kahepara wa. ³¹ Uko wi naŋalun bañaan badolan, nadoon wa kak pa baka.

³² « Woli naŋal banŋalanaŋ ŋaŋ, ubeeb uhoŋ wi wi nakaan ba? Bado buŋaan badoo ji baŋal banŋalun baka. ³³ Woli nado bnuura bankdolanaŋ bnuura ŋaŋ, ubeeb uhoŋ wi wi nakaan ba? Bado buŋaan badoo ji bado haŋ. ³⁴ Woli naŋeetan banhilanun kalukan, ubeeb uhoŋ wi wi nakyoonkun ba? Bado buŋaan badoo ji baŋeetan kak batënt baka, kayoonk baluk banliun na wi baŋeetanun. ³⁵ Kë naşë wo i kaŋëp ŋëp kaŋal başooradan, nadoon kado bnuura, kaŋeetan, kawut kahaŋ balukan. Nalun kayeenk baluk bweek, kaşë kawo babak Naşibaŋi *Andëmun Maakan. Ul, annuuriin na banwoon baanji babeeba, na banŋotun. »

Nadoon kaŋen batëntan
(Maci 7.1-5)

³⁶ « Nadoon kaŋaga maakan, jibi Aşinan ajaan ñagi'an maakan. ³⁷ Nawutan katen buŋaan bi batëntan, başë balun bawut pten bi nan. Nawutan kaji atëntan aduknaanaa, başë bawo baanklun kaji naduknaanaa. Namiiran batëntan, başë balun bamiiran. ³⁸ Naŋenan, başë balun baŋenan. Balun kawulan untumun adoo apel umbootu wi nan, ŋdeey ŋalun katum kadoo katula, balun kaniiban na kaniibi ki najaan naniibna! »

³⁹ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Hum di di nakuul ahinanuñ kañon nakuul atēñtu ba? A-a, baya kajot bukal batēb bti ti bhēr. ⁴⁰ Nin najuk alon aanhinan kapel najukan i nul, kē najuk anjukun ame, ašē luñ kawo ji najukan i nul.

⁴¹ « Iba ya we ppēnan katēmal kanwoon ti pkēs pi atēñtu, ašē duk pmul panwoon ti pi nu? We ukaan ba? ⁴² Hum di di ihinanuñ kaji na atēñtu, “ayiñ naan, biin mpēnanu katēmal ti pkēs,” ašē wo iinwin pmul panwoon ti pi nu? Iwi nataaki, duni ipēnan pmul panwoon ti pkēs pi nu! Woli ipēnan pa kbaa hil kawin bnuura, kapēnan katēmal kanwoon ti pkēs pi atēñtu! »

Bko na mbuk mi ba
(Maci 7.16-20)

⁴³ « Bko bjob baanhil kabuk mnko mnwuṭaan, kē bko bmaakal baanhil pbuk mnko mnuura. ⁴⁴ Baji bayikrēnaan bko ti mnko mi ba. Ñaañ aanhinan kamar pjaak ti byuw, kē ñaañ aanhil kak kamar mbut ti bṭēmpēl. » ⁴⁵ Ñaañ anwoon nanuura, aji jejna bnuura mēñ du kaṭēbul, kantumi na iko inuura, anwuṭuñ aji jejna buṭaan bi nul du kaṭēbul, kantumi na iko iwuṭaan. Aa, uko unṭumuñ ti kaṭēb ki ñaañ, ujaañ upēna ṭuñ mntumul.

Itoh itēb
(Maci 7.24-27)

⁴⁶ « Naji nadu'ēn kaji “Ajugun, Ajugun,” kašē wo naanji nado uko wi njakuñ. We ukaan ba? ⁴⁷ Woli ñaañ abi ti nji, atiink uṭup wi naan, aṭaš wa, ddi- imanan jibi anaamun; ⁴⁸ Anaam ji ñaañ anniwuñ katoh. Ajip adiilēn, ašē paf katoh ti mnlaak. Woli uṣubal uweek ubii, kē meel mampaari, maanji

mahilan ka pşint, ʔiki, katoḥ kaniw bnuura aliint.
⁴⁹ Kē anşaan ʔiink uʔup wi naan aşē wo aandi pdo
 uko wi njakuṇ, anaam na űnaan anniwuṇ katoḥ ʔi
 mboş aşē wo aanjip adiilan. Woli meel mampaari,
 katoḥ kajot ʔi dko mēnt, katoka bti. »

7

Pfiyaar pi naweek i bangoli iñeen week (Maci 8.5-13; natenan ʔi Yowan 4.46-54)

¹ Wi Yetu ʔiiniin na bañaan banktiinkuluṇ aba,
 aşē neej ʔi ubeeka wi Kapernawum. ² Naweek
 alon i bangoli iñeen-week awo da, aka nalemparul
 alon, i anjalun maakan kē amaaki adoo ñogan pkeʔ.
³ Wi ʔiinkun kē bakʔiiniyaan uko wi Yetu, kē aşē yil
 bantohi *bayuday balon du a, bakooʔa abi ajeban
 nalemparul. ⁴ Wi babiin ʔi Yetu, aşē kooʔa bnuura
 aji na a : « űiint i awo i iʔenka, ⁵ ʔiki anjal pntaali pi
 nun. Ul aniwuṇ un *katoḥ kañehanaani. »

⁶ Kē Yetu agakandēr na baka, wi bakyaan pñog
 katoḥ kē naweek i bangoli aşē yil banohul balon
 baya baji na a : « Ajugun, kʔo kanooran uleefu,
 dpoʔ ibi ineej ʔi katoḥ naan. ⁷ Uko waṇ ukaan
 kē mēññoom abi te du iwi ; işale ʔup uʔup uloolan
 ʔañ nalempar naan abi jeb jeb. ⁸ Nji kak dka
 anşihnuṇ abot awo na bangoli biki nşihun, woli
 dji na alon ʔi baka : “Yaani,” aya, undu “Biini,”
 abi, nalempar naan “Dolan uko wi,” Ado wa. »
⁹ Wi Yetu ʔiinkun uʔup waṇ aşē maʔ naweek i
 bangoli maakan, awugşa wal mēnt ʔaten bañaan
 batum bankʔaşuluṇ aşē ji na baka : « Dʔupan, ʔi
 *Itrayel bti, mēmbaan kawina pfiyaar panliṇi na pi.
 »

¹⁰ Wi bayili bakakun̄ katoh, baṭēnk nalempar nangoli naweeek kē ajebi.

Yetu anaṭan nduba alon̄ ṭi pkeṭ du ubeeka wi Nayin

¹¹ Wi uko waṇ uṭēpun̄, kē Yetu aṣē tool pya ubeeka ulon̄ wi bajaan̄ bado Nayin, baṭaṣarul na bañaan̄ batum kē bakyaan̄ na a. ¹² Wi Yetu akneejanun̄ ubeeka, ayit na umoy wi nduba alon̄ i ñaaṭ nayoṭ alon̄ akahan̄ ṭaṇ. Pntuk pweek pi bañaan̄ pañoṭana. ¹³ Wi Yetu Ajugun awinun̄ ñaaṭ un̄ aṣē ñagi'a aji na a : « Yompan. » ¹⁴ Aya aban kajiiñ ki bapafun̄ puum, bamēbanun̄ ka kē banaṭi ; kē aṣē ji : « Ndub, iwi i nji kaṭiiniyaanun̄, naṭiin! » ¹⁵ Nduba ankeṭun̄ kē ahet aṭo aṣē jun pṭup na bañaan̄. Kē Yetu akakana anin. ¹⁶ Bañaan̄ bti balēnk adiwṣa, abot adēman Naṣibaṭi aji : « *Naṭupar Naṣibaṭi naweeek apēn ṭi ptoofun̄ kē Naṣibaṭi abot awuli pntaali pi nul. » ¹⁷ Uko wi Yetu waṇ umeetana ṭi *Yuda bti na ṇtaak ṇanfooyun̄ wa.

*Yetu ateem bayili biki Yowan Nabattaar
(Maci 11.2-19)*

¹⁸ Baṭaṣar *Yowan Nabattaar baya akakalēṣa iko mēnt̄ bti, kē aṣē du baṭaṣarul batēb ¹⁹ ayil baka du Ajugun baya bahepara : « Iwoon̄ anwoon̄ i pbi, kēme ṇwo biki kayoonk alon̄ kak? » ²⁰ Wi biint̄ mēnt̄an babanun̄ ṭi Yetu aṣē ji na a : « Yowan Nabattaar ayilun̄ ṭi iwi, ṇheparu me iwoon̄ anwoon̄ i pbi, kēme ṇwo biki kayoonk alon̄ kak? »

²¹ Wal mēnt̄ Yetu ajeban bañaan̄ batum bam-maakun̄, apēnan bañaan̄ batum ṇtaayi abot ado bakuul kē bakwin. ²² Kē Yetu aṣē teem bayili aji : « Nayaan nakakalēṣ Yowan uko wi nakwinun̄

akuṭ atiink hēnk : bakuul bakak awin, banṭakmun bapoṣ, bammaakunḡ bdoo bajebi kē bandēnēmunḡ baktiink, banketunḡ banaṭa ṭi pkeṭ, *Uṭup Ulil Unuura uṭiinkana ṭi bawaanḡ. ²³ Anwoonḡ aampok pfiyaarēn anuurandēni. »

²⁴ Wi bañaanḡ biki Yowan ayilunḡ bayaanḡ, kē Yetu aṣē wo ṭi pṭiiniyaan uko wi Yowan na bañaanḡ baṭum bukunḡ aji : « we wi wi nayaanḡ pten du *ṗndiiṣ ba? Bmaaj bi uyook ukṣintunḡ ba i? A-a. ²⁵ Kē we wi wi naṣaanḡ aya pten ba? Nñiintḡ anñēgiinḡ a i? Bankaanḡ iko inuura abot ade umundu bawo du itoh yi baṣih. ²⁶ Kē we wi nayaanḡ pten ba? *Naṭupar Naṣibaṭi a i? Nafaṇi, kē nṣē ṭupan, nawin ampelunḡ Naṭupar Naṣibaṭi. ²⁷ Ul i i upiitunḡ aji :

“Naṣibaṭi aji : Tenan, dyil nalempar naan ṭi kadunu, abomanu bgah.” »✧

²⁸ « Dṭupan : Ṭi bañaanḡ bambukiinḡ ṭi kayinḡ ki baatḡ, nin alonḡ aampel pel Yowan ; kē ñaanḡ anwoonunḡ nampoṭi du *Pṣih pi Naṣibaṭi aṣē pela. » ²⁹ Bañaanḡ bṭi adoo ṭu na *bakobraar daaṣa banktiinkulunḡ badinan kē Naṣibaṭi awo natool wi badolunḡ *batitmu bi Yowan. ³⁰ *Bafaritay na *bajukan Bgah kē baṣē pok uko wi Naṣibaṭi anjalunḡ pa baka, bapok Yowan *abattaar baka.

³¹ Yetu akak aji na baka : « We wi wi mbaanḡ anaamntēn na bañaanḡ biki kawuunḡ ki nṭa ki? Banaam na we? ³² Bawo ji bapoṭḡ banṭoonḡ du ufeeru, aṣē ṭēlṣēr aji :

“Nṭeeni,

kē naankii!

Nyeeh iyeeh yi pjooṭan

kë naanwoonii!”

³³ « Aa, Yowan Nabattaar abi, aankde pde, aankdaan poot, kë naji : “Awo na untaayi!”

³⁴ *Abuk Ñiint kë abii, ade abot adaan poot, kë naji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh bakobraar daaşa na bado buṭaan!” ³⁵ Kë bankṭaşuṇ uṭup untuṇa wi Naşibaṭi başe yikrën kë uwo uṭool. »

Yetu apënan ipekadu yi ñaṭ nado buṭaan

(Maci 26.6-13; Markut 14.3-9; natenan ṭi Yowan 12.1-8)

³⁶ Unuur ulon, *nafariṭay alon adu Yetu pyoban ; kë aya aneej du katoh ki nul aṭo ṭi umeeşa.

³⁷ Ñaṭ alon kë aşe wo ṭi ubeeka mënṭ, anwoon nado buṭaan. Wi ameen kë Yetu abi pyoban du uko nafariṭay aşe ṭij ukëra ujuṇ ulil pṭëkëñ ṭi pṭukar pmpoṭi pi babomanuṇ na ufuuş ufaatal. ³⁸ Abi aṭo ṭi kafet ki Yetu, ṭi ihoṭul*, awooni, aṇowana ihoṭ na mnkuul abot awent ya na uwel wi nul, aboot ihoṭ yi Yetu aşe kër ukëra ujuṇ ulil pṭëkëñ ṭi ya. ³⁹ Wi nafariṭay anduun Yetu pyoban awinuṇ uko wan aşe ji ṭi uşal : « Woli ñiint i awo lah *Naṭupar Naşibaṭi na manjoonan, ame in awoon ñaṭ ankbanuluṇ hënk, na uko wi awoon: naṭuunk! » ⁴⁰ Kë Yetu aşe ṭiini wal mënṭ na nafariṭay aji na a : « Timon, dka uko ulon wi nṇaluṇ kaṭupu » kë ateema aji na a : « Naweeṭ ṭupan. »

⁴¹ Kë Yetu aşe ji : « Biint batëb balon babi ṭeet itaka du najula, alon kë aṭeet baluk bi ṇnuur iṇeen week ṇyaaş kaṇeen, undu kë ayeenk bi ṇnuur iṇeen-kaṇeen ⁴² Jibi bawoon baanhilan pluk, kë najula awutar baka bukal batëb bti itaka yi baṭeetjuṇ. In

* **7:38** Bayuday baji bapiint woli bade.

akɲalnulun maakan ti batëb bukuɲ ba? » ⁴³ Kë Timonj ateem aji : « Dşal aji i awutaruɲ itaka itum a. » Kë Yetu ajaka : « Ifaɲi. »

⁴⁴ Wi wi aşaanj awugşsa ataanj na ñaaɲ aşë ji na Timonj : « Iwin ñaaɲ i? Dneej ti katohu, kë iinñowën ihoɲ ; ul kë aşë ñowën ihoɲ na mnkuul mi nul abot awent ya na uwel wi nul. ⁴⁵ Iimmookën wi mbiinj, kë ul aşë bi kabootën boot ihoɲ wi mbiinuɲ. ⁴⁶ Iintu'en ukëra ti bkow ; ul, kë aşë kërën ihoɲ na ukëra ujuɲ ulil ptekëñ. ⁴⁷ Ukaanj kë njaku, ipekadu yi nul intumuɲ ipën ti a, tiki adiiman unjal uweek. Kë ñaanj i bamiiruɲ uko umpoɲi aji ka unjal umpoɲi pa ammiiruluɲ. » ⁴⁸ Wi wi Yetu aşaanj aji na ñaaɲ : « Ipekadu yi nu ipëni. » ⁴⁹ Kë banwoonj na a ti umeeşsa başë şal aji : « Ñiintj i awo ahonj ba, adoo aji pënan ipekadu? » ⁵⁰ Kë Yetu aşë ji na ñaaɲ unj : « Pfiyaar pi nu pabuuranu ; yaan bnuura. »

8

Baaɲ bangakandëruɲ na Yetu

¹ Wi uko wanj uɲëpuɲ, kë Yetu aşë wo ti pñaay na ɲbeeka na ɲntanka, ajukan abot aɲup *Uɲup Ulil Un-uura wi *Pşih pi Naşibaɲi. Baɲaşaruɲ iñeen na batëb kë bawo na a, ² aɲu na baaɲ balonj biki bapënanuɲ ɲntaayi na mmaak : *Mariya i bajaanj badu Mariya i ubeeka wi Magdala, i bapënanuɲ ɲntaayi paaj na ulonj, ³ Yowana ahar Huɲa namali i *Herod, Tuɲana, na balonj baɲum kak. Baaɲ mënɲ bajaanj baɲënk Yetu na baɲaşaruɲ na bka bi baka.

*Uhoñ wi nagur ɲdeey
(Maci 13.1-9; Markuɲ 4.1-9)*

4 Jibi pntuk pi bañaan payitun, kē bañaan bakwoona nbeeka bti abi ti Yetu, kē ašē hoñ na baka aji :
 5 « Najaar apēn pgur ndeey. Wi akgurun, ndeey nlon kē naya ajot du bgah ; apošana, kē nkat nade na bti.
 6 Nlon kē najot ti mnlaak, wi nanañiñ, awaan meel akay. 7 Nlon kē najot ti ptoof pi iyiw, kē wi nanañiñ na iyiw, kē ifiiklën na. 8 Nlon kē naya ajot ti mboş mnuura, anaña, awul ndeey ntum maakan. » Wi ajakun han ašē huuran aji : « Ankaan ibať itiinki, atiinkan! »

*Uko unkayi kē Yetu aji hoñ
 (Maci 13.10-17; Markut 4.10-12)*

9 Baťaşar Yetu bahepara uko wi uhoñ wañ ujaki.
 10 Kē ateem baka aji : « An, bañenan kē name iko injoonanun yi *Pşih pi Naşibaťi, inwoonñ iimmeetšanaa, kē bandukiñ, ti uhoñ wi wi nji kaťupun na baka, hēnk :

*“woli badoo ten baankwin
 woli badoo tiink baankte.” »**

11 « Uko wi uhoñ ujakun wii wi : Ndeey nawoon Uťup wi Naşibaťi. 12 Bañaan balon bawo ji bgah, bi Uťup ujutun, wi bantiinkun wa, kē Untaayi Uweek ušē bi, apēnan wa ti nhaaş ni baka aťi bafiyaar bakuť babuur. 13 Balon bawo ji dko di mnlaak di Uťup ujutun, baji bayeenk wa na mnlilan woli batiink wa ; kē bašē wo baanka intaañ, baji bafiyaar btiişu, woli ujeenki baji bawutan. 14 Kē balon bawo ji dko di iyiw, bawoon bantiinkun Uťup ašē ya, kē manťaať, pyok panjaan pafooyan bkow na kalilare ki umundu kē ifiiklën baka kē baandēmi. 15 Kē banwoon mboş mnuura bajaan

☆ 8:10 İtayi 6.9.

batiink Uṭup wi Naşibaṭi na uhaaş unuura utool kamëban wa kabot kabuk nḍeey ṭi kamiir ki baka.

*Uhoñ wi unkaniya
(Markut 4.21-25)*

¹⁶ « Nin alonj aanji tehan unkaniya kaşë fëṭ wa na kakana, këme kaṭu wa du kalişa uṭeeh, aji ṭu wa du bko duuṭ, bankmbiin bahilna bawin bjeehi bi wa. ¹⁷ Uko ummeniin nṭa ulonj kameeṭana, kë uko unhankaniin ulonj kapën ṭi bdig. ¹⁸ Naṭaafaraan keeri ṭi utiink wi nan, ankaan balonj kawula kak kapelan ; kë anwaanun, badoo yeenk yeenk uko wi aşalonj aji akaa. »

*Bayiṭ Yetu biki mnfaṭan
(Maci 12.46-50; Markut 3.31-35)*

¹⁹ Anin Yetu na baṭa'ul babi du dko di awoon aşë wo baanhinan aṇoga ṭiki bañaan batumi. ²⁰ Kë başë do kë baṭupa aji : « Naan na baṭa'u buk bukuṇ du bdig, baṇal pwinu. » ²¹ Kë Yetu aşë teem aji : « Banktiinkun Uṭup wi Naşibaṭi akuṭ ado uko wi uheparun bawoon ni na baṭa naan. »

*Yetu aṭañan ukëk
(Maci 8.23-27; Markut 4.35-41)*

²² Yetu apaya unuur ulonj ṭi bṭeem na baṭaşarul aşë ji na baka : « Nawulën nya bdëk umban wundu. » Kë baya alow. ²³ Wi bakmuurun, kë Yetu aşë ṇoyëṇṭ. Kë ukëk uşë mara mara anaṭa ṭi bdëk. Meel manneej ṭi bṭeem kë badoo kak i pjiir. ²⁴ Wi wi baṭaşar Yetu başaan aṇoga, ahuma, ahuuran aji : « Naweeek, Naweeek, ṇkeṭi, wi nun ubaa. » Yetu aten wal mënṭ aşë ṇoman na uyook na meel mankşinṭarun. Kë iṭañani, dko kë dayompandëri.

²⁵ Wi wi aſaan aji na baka : « Pfiyaar pi nan pawo tuŋ ba? » Balënk akuŋ aŋonjar aſë tuŋpar aji : « Ñaan i, awo ahon andoon aſook uyook na meel kë nado ji natiinka? »

*Yetu ajeban ñiint i untaayi uneejun
(Maci 8.28-34; Markut 5.1-20)*

²⁶ Baya aŋog utaak wi Bagenateren untaanun na wi *Galilay. ²⁷ Wi Yetu atapan tap kahoŋ ti mboŋ, kë ñiint alon i ubeeka mënŋ i ntaayi naneejun aſë bi ayit na a. Ujon wi awoon aankak awoh imiſa, kë aankak afër ti itoh, aji bi wo wo du pnguran. ²⁸ Wi awinun Yetu aſë fut idiim ajot ti ihoŋ yi nul ahuuran maakan aji : « Inumiyaan we ba Yetu, Abuk Naſibaŋi *Andëmun Maakan? Dkooŋu kooŋ, khajanaan! » ²⁹ Yetu alëbar wal mënŋ na untaayi upën ti ñiint un. Nyaaſ nŋum, untaayi uji uneej ti a, baji batana tan na mnkorentu këme bakiina kiin, kë aſë ji marana maran iko yi batannulun, untaayi uſë ya na a du *pndiiſ. ³⁰ Kë Yetu aſë hepara aji : « Katimu kawo hum? » Kë aji : « Pntuni » ŋiki ntaayi nŋum naneej ti a. ³¹ Kë nãſë kooŋa awut kawat nã du infernu.

³² Kë batani bweek bi nŋkuma baſë wo ti pſuñ du pnkun duuŋ. Wi wi ntaayi nãkooŋun Yetu adinan nã naneej ti nŋkuma. Kë adinani. ³³ Kë ntaayi nãpën ti ñiint, aneej ti nŋkuma, batani bun kë bawura wura ajot du bdëk ayoora.

³⁴ Wi bayafan bajug batani bawinun uko unŋëpun aſë jin na pti, wi bayaan aſë kakalëſ uko mënŋ ti ubeeka na nŋfët. ³⁵ Wi wi baŋaan baſaan abi pten uko unŋëpun, abi aŋog ti Yetu aſë win ñiint i ntaayi nãpënun ti uleef kë aŋo ti ihoŋ yi Yetu.

Awohara hênkuṇ akak ñaṇ, kē bañaṇ başē lēnk.
³⁶ Banwinuṇ uko unṭēpuṇ bti bakakalēş bandukiin
 jibi ñiinṭ aneejiin ṇntaayi ajebi. ³⁷ Bañaṇ bti du
 utaak wi Bagenaterē balēnk adiwşa wal mēṇṭ,
 ukaṇ kē baji na Yetu « Yaani, lowun! » kē Yetu
 aşē paya ṭi bṭeem kaya na bgahul.

³⁸ Wi wi ñiinṭ i ṇntaayi ṇadukuṇ aṣaṇ aji na a :
 « Dkooṭu kooṭ wutaan mbi na iwi. » Kē Yetu aşē
 dooka aji na a : ³⁹ « Kakan katohu! Iya ikakalēş
 uko wi Naşibaṭi adoluṇ bti pa iwi. » Kē ñiinṭ ayaa,
 aşē ṭup ṭi ubeeka bti uko wi Yetu adoluṇ pa a.

*Yetu ajeban ñaaṭ alon akuṭ anaṭan poonu abuk
 Jayirut ṭi pkeṭ*

(Maci 9.18-26; Markut 5.21-43)

⁴⁰ Pntuk pi bañaṇ pawo ṭi pyoonk Yetu du bdēk
 umban wuṇ. Wi abanuṇ, kē başē bi bti pkita.
⁴¹ Kē ñiinṭ alon anwoon katim ki Jayirut aşē bi da.
 Awo naweek i *katoh kañehanaani ki bayuday. Abi
 ajot ṭi ihoṭ yi Yetu aşē kooṭa aji abi du katohul.
⁴² Abukul ñaaṭ aloolan ṭaṇ i akaṇ i ṇşubal iñeen na
 ṇṭēb amaak aṇogan pkeṭ.

Wi Yetu akyaṇ ṭi bgah, bañaṇ batum adoo
 wuuk wuukana. ⁴³ Kē ñaaṭ alon aşē wo da, awo na
 pmaak pi ptula pñaak ṇşubal iñeen na ṇṭēb hênkuṇ
 [atok bka bi nul bti ṭi pñaay na bapiinṭan] kē nin
 ñaṇ aanhinan ajebana. ⁴⁴ Ñaaṭ mēṇṭ abi aṇog ṭi
 kafēṭ ki Yetu aşē ban kambiiṇ ki kamişa ki nul,
 ṭi dko mēṇṭ kē pñaak pabi ṭaṇan ṭaṇan ptula. ⁴⁵ Kē
 Yetu aşē ji : « Ñaṇ alon abanēn, in ula? » Wi
 bañaṇ bti bapokuṇ kē Timon Piyeer aşē ji na a :
 « Naweek, bañaṇ bafuoyu, awuuk wuukanu di. »

⁴⁶ Kë Yetu aşë ji na a : « Ñaaŋ alonj abanën, dtiink mnhina mlonj kë mampën ti nji. »

⁴⁷ Wi ñaaŋ awinunj kë amobanaa aşë bi ajot ti ihoŋ yi Yetu, alënk akat kat. Akakalëş Yetu ti kadun ki bañaan bti uko unkayi kë abana, abot aŋup jibi ajebi ti dko mënŋ. ⁴⁸ Kë Yetu aşë jaka : « Ñaaŋu, pfiyaar pi nu pajebanu. Yaan na bnuura. »

⁴⁹ Ahum kaŋiini, kë alonj aşë woona uko naweek i katoŋ kañehanaani aji na a : « Kŋo kanooran Najukan, abuku aneem hënkuŋ. » ⁵⁰ Kë Yetu atiinka, aşë teem aji : « Klënk nin, fiyaarën ŋaŋ, anaŋa. » ⁵¹ Wi babanunj du uko naweek i katoŋ kañehanaani, aandinan nin alonj aneej na a bë mënŋ Timonj Piyeer, *Yowan na *Yakob, aŋu na aŋin na anin poonu. ⁵² Bañaan bti bawooni abot aŋëga. Kë Yetu aşë ji : « Nayompan, aanketŋ aŋoyënŋ ŋoyënŋ. » ⁵³ Kë bañaan başë ŋuubana, ŋiki bame kë akeŋi. ⁵⁴ Kë Yetu aşë mëban poonu ti kañen aji na a : « Poon, naŋiin » ⁵⁵ kë uhaaş uşë kak ti napoŋ, kë anaŋa ti dko mënŋ. Wi wi Yetu aŋaan aji na baka bawula pde ade. ⁵⁶ Bajug poonu baŋonjar bnuura, kë aşë ji na baka bawut kaŋup nin alonj uko unŋëpuŋ.

9

*Yetu ayil banjañan iñeen na batëb
(Maci 10.1-9,11-14; Markut 6.7-13)*

¹ Yetu adu *banjañan iñeen na batëb aşë wul baka ufoŋa na mnhina mi bahilni kadook ŋntaayi bti, kabot kajeban mmaak. ² Wi wi aŋaan ayil baka baya baŋup uko wi *Pŋih pi Naŋibaŋi na pjeban bamaakal. ³ Aji na baka : « Naktij nin ukoolan pa bayaaş, nin panduk, nin umañ, nin uko ude, nin

untaam, nabot nawut kaya na imişa itëb. ⁴ Katoh kaji kayeenkanle, naneej da, kaŋo, te wi nakluŋ kapën da kaya. ⁵ Dko di bayaan awo baanyeenkan, nadan danaan pdëpalën ƙi ihoŋ yi nan woli napën ƙi ubeeka mënŋ, nayuuŋna baka kē bado buŋaan. »
⁶ Wi wi banjaŋan baŋaŋ aya na ƚfëŋ aŋup *Uŋup Ulil Unuura abot ajeban bamaakal na dko bti.

*Herod Antipa aŋal kame ñaŋ anwoon Yetu
 (Maci 14.1-2; Markuŋ 6.14-16)*

⁷ Wi *Herod nantuŋa i *Galilay aŋiinkuŋ uko un-ŋŋepuŋ aŋë ƙu kapaam ; baloŋ baji baji « *Yowan anatiin ƙi pkeŋ » ⁸ baloŋ kaji « *Eli akaŋ abi✧ » baloŋ kak kaji « Alon ƙi *baŋupar Naŋibaŋi bajon anaŋiin ƙi pkeŋ. »

⁹ Kē Herod aŋë ƙi wal mënŋ: « Yowan, nƙi ƙi uleef naan ddo kē bafala bkow. Kē in aŋaŋ awo ñiint i nŋiinkuŋ kē baji ado iko yaŋ? » Kē wi wi Herod aŋaŋ aduka wal mënŋ ala pwin Yetu.

*Yetu awul pntuk pi baŋaŋ pde
 (Maci 14.13-21; Markuŋ 8.27-31)*

¹⁰ *Banjaŋan bawoona bayaaŋ wal mënŋ aŋë kakalëŋ Yetu iko yi badoluŋ bti. Yetu kē aŋë duk pntuk pi baŋaŋ aya agaag na baka du umban wi ubeeka wi bajaŋ bado Bettayida. ¹¹ Kē wi baŋaŋ bamehan me han aŋë ƙaŋa. Yetu ayeenk baka bnuura, aŋiini na baka uko wi *Pŋih pi Naŋibaŋi abot ajeban bannumiin pheb.

¹² Unuur uŋun pyob kē banjaŋan iŋeen na batëb baŋë ñoga ajaka : « Jakan na baŋaŋ baya du ƚntanka na ƚfëŋ ƚanŋoŋuŋ ƙi bahilna baka uko ude, na dko dpiint, dko di ƚwoon di daanfëŋi. »

✧ 9:8 Malaki 3.23.

13 Kë Yetu aşë ji na baka : « nãwulan baka bade bddidi'an! »

Kë başë teema aji : « Nkaha ipoom kañeen na nṭëb nṭëb. Këme nṭwo i kaya kanugar bañaanṭ biki bti uko ude. »

14 Biintṭ banwoonṭ da bawo uko ji iñeen week nyaaş iñeen kañeen (5000).

Yetu kë aşë ji na baṭaşarul : « Nadolan baka bado kaṭoona uko ji bañaanṭ iñeen kañeen (50). »

15 Kë bado haṇ, bañaanṭ bti kë baṭo bnuura. 16 Wi wi Yetu aṣaanṭ aje ipoom kañeen yunṭ na nṭëb nṭëb nṭunṭ, akat kēş aten baṭi, abeeb Naşibaṭi ṭi iko ide yunṭ, akitēş ya aşë wul baṭaşarul aji bafah pntuk pi bañaanṭ. 17 Bañaanṭ bti kë bade ayok, kë baṭonkrën iko ide indukiinṭ kë itum kkaar iñeen na ktëb.

Timonṭ Piyeer aṭup aji Yetu awoonṭ Krittũ

18 Yetu agaag unuur ulonṭ na baṭaşarul awo ṭi pñehan Naşibaṭi aşë hepar baka aji : « Bañaanṭ başal aji dwo in ba? » 19 Kë başë teema aji : « Balonṭ baji iwo *Yowan Nabattaar, kë balonṭ baji iwo *Eli, kë balonṭ kak baji iwo alonṭ ṭi *baṭupar Naşibaṭi bajon annaṭiinṭ ṭi pkeṭ. »

20 Kë Yetu aşë hepar baka aji : « Kë ṭi an, nji dwo in ba? »

Timonṭ Piyeer ayeenk wal mēntṭ bṭup aşë ji na a : « Iwo *Krittũ i Naşibaṭi ayilunṭ. »

21 Wi wi Yetu aṣaanṭ aşook baka aji bawut kaṭup wa nin ñaanṭ.

22 Akak aji na baka : « *Abuk Ñiintṭ awo kahaj maakan, kapokana ṭi bantohi, ṭi *baṭenṭan baweeṭ na ṭi *bajukan Bgah. Balunṭ kado bafina, unuur uwajantën aşë naṭa ṭi pkeṭ. »

*Hum di di ñaaŋ awoon kaṭaṣ Yetu
(Maci 16.24-28; Markut 8.34—9.1)*

²³ Yetu aṭiini wal mēnt̃ na bañaan bti, aji na baka : « Woli ñaaŋ aṇal kaṭaṣēn, awo i kaṭilma uleeful kakun̄a kruṭ ki nul, kadinan phaj ji nji unuun unjint̃i, kabot kaṭaṣēn udole wo ṭi pkeṭ. ²⁴ Ñaaŋ ankṣaluŋ pbuuran ubida wi nul aluŋ kawaaŋ wa ; kē anklun̄ kawaaŋ ubida wi nul pa nji aluŋ kabuuran wa. ²⁵ Ñaaŋ ahilanle aka umundu bti, adolna wa we ba woli aneemandēn ubida wi ṭul? ²⁶ Woli ñaaŋ alon̄ akowari'aan, nji na ṇṭup̄ ṇi naan, nji *Abuk Ñiint̄, dlun̄ kakowari'a woli dbi na mndēm mweek mi Paapa na mi ṇwanjuṭ̄ ṇyimanaan. ²⁷ Dṭupan na manjoonan, balon̄ ṭi banwoon̄ ṇṭa ṭi baankluŋ kakeṭ bē baanwin *Pṣih pi Naṣibaṭi. »

*Ubi wi Pṣih pi Naṣibaṭi
(Maci 17.1-8; Markut 9.2-8)*

²⁸ Nnuur bakreŋ ṇaya pṭēp wi Yetu aṭupnuŋ uko waŋ, kē aṣē jej bi Timon̄ Piyeer na *Yowan na *Yakob aya na baka du pnkun̄ pweek pa baya bañehan Naṣibaṭi.

²⁹ Wi Yetu awoon̄ ṭi pñehan Naṣibaṭi, kē baṣē win kaara di nul kē daṭēlṣaa, imiṣa yi nul kē ikak afaat feh. ³⁰ Biint̄ batēb kē banaṭ aṭiini na a : *Moyit̄ na *Eli ³¹ banknuurun̄ maakan. Bawo ṭi pṭiiniyaan jibi Yetu akbaañēṣi ulempul, wi aklun̄ kakeṭ du Yerutalem.

³² Timon̄ Piyeer na batēnt̄ul batēb bukun̄ baṇoyēnt̄ aront̄, kē wal wi batenun̄, aṣē win mndēm mi Yetu abot awin bañaan batēb banwoon̄ na a.

³³ Kē wi biint̄ bakan̄ mēnt̄an bakyaan̄ pduk Yetu, Timon̄ Piyeer kē aṣē ji na a : « Najukan, unuura ṇwo

ti dko di! Ntan iloona iwajant, kalon kawo ki nu, kalon ki Moyit, kandukiin kawo ki *Eli. » Aankak ame uko wi aktupun.

³⁴ Ahum kaŋiini, kē kanfēluŋ kalon kašē mara mara abi, awun baka, baŋašar Yetu kē balēnk maakan wi kanfēluŋ kawunuŋ baka. ³⁵ Kē pdiim pluŋ pašē pēnna ti ka aji : « I, awoon Abuk naan, i nji ndatuŋ. Nadoon katiinka. »

³⁶ Wi pdiim paŋ patiinkaniin kē bašē wina Yetu tañ. Tuŋ ŋnuur mēntan baŋašar Yetu bayompi, baantup nin ñaan uko wi bawinuŋ.

*Yetu ajeban napot i untaayi ukyewlenuŋ
(Maci 17.14-18; Markut 9.14-27)*

³⁷ Wi unuur ujintuŋ kē Yetu na baŋašarul bakwala pnkuŋ, kē pntuk pweek pi bañaan pašē bi pyit na Yetu. ³⁸ Kē ñiint alon ašē huuranaan du pntuk meet aji : « Nawee, dkootu koot ; tenan abuk naan! Ul aloolan tañ i i nji nkaan. ³⁹ Untaayi uji uneej ti a, kadola amara mara kaŋajar, kalētar, kabot kayiih. Ukak aji ujon uwutana, kaduka anoor maakan wal wi ubi'i wutana. ⁴⁰ Dkoot baŋašaru badook wa, kē baanhinani. »

⁴¹ Wi wi Yetu ašaan ateema aji : « Nawo bañaan bawuŋaan, banwoon baanfiyaari! Dwo kaŋo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? » Wi aŋiiniin haŋ aba ašē ji na ñiint : « Tijan abuku! »

⁴² Wi napot akñoguŋ Yetu kē untaayi ušē wata ti mboš adola kē aklētar. Kē Yetu ašē bēg wa, ajebana, akakana ašin. ⁴³ Bañaan bti kē bašē ñonjar ti mndēm mi Našibaŋi.

*Yetu aŋup pkeŋ pi nul uyaas utēbanŋen
(Maci 17.22-23; Markut 9.30-32)*

Bañaan bti bahum ñonjar iko bti yi Yetu akdolon, kë aşë ji na baťaşarul :

⁴⁴ « Namëbaan uko wi nji kaṭupanañ hënkun bnuura : *Abuk Ñiinṭ abi kawulana du bañaan. »

⁴⁵ Kë baťaşar Yetu başë wo baante uṭup mënṭ. Uhoñ mënṭ upel kame ki baka, bahilna bawo baankte wa. Kë bakak aṭi phepar Yetu apiban baka wa.

In adëmnun ṭi an?

(Maci 18.1-5; Markut 9.33-37)

⁴⁶ Wi wi blaṭar başaan apën ṭi baťaşar Yetu, kë bañal kame andëmnun ṭi baka. ⁴⁷ Kë Yetu ammeen ṇşal ṇi baka, aşë ṭij napoṭ alon, adola kë aṭo aṇoga

⁴⁸ aşë ji na baka : « Ñaan anyeenkun napoṭ i ṭi katim ki naan, ayeenkën ṇji ṭi uleef naan, kë ñaan anyeenkun, akak ayeenk anyilnun. Anwoonun nampoṭi ṭi an, uñ mënṭan adëmnun. »

Anwoon aampokan, awo na an

(Markut 9.38-40)

⁴⁹ *Yowan ajej bṭup wal mënṭ aji : « Naweeek, ṇwin ñaan alon anjaan adook ṇntaayi ṭi katim ki nu, kë ṇneenana, ṭiki aanji gakandër na un kaṭaşu. »

⁵⁰ Yetu kë aşë teem aji : « Nakneenana : anwoon aampokan, awo na an. »

Yetu atool pya Yerutalem

⁵¹ Wi wal wi Yetu awoon i pdeenjana baṭi uṇogun, kë aşë bi ṭu ṭu ṭi pya Yerutalem. ⁵² Adun ayil bañaan balon kë bajota kadun. Wi bakyaan na bgah, aşë neej du ufëṭ ulon du *Tamariya kabomana dko dfër. ⁵³ Bañaan biki ufëṭ mënṭ kë başë pok pyeenk Yetu ṭiki atool tool pya Yerutalem. ⁵⁴ Wi *Yowan na

*Yakob bawinun uko wan ašë ji : « Ajugun, injal ndo bdoo bawoona baŋi babi batër bañaan biki, bakakan baka ufob i? »

⁵⁵ Kë Yetu ašë kok anoman na baka [aji : « Naamme uhaaş unwoon kaŋon ubida wi nan. *Abuk Ŋiint aambi bi ptoŋ nŋbida nŋi bañaan, abi bi pbuuran baka. »] ⁵⁶ Kë başë tool wal mënŋ aya untanka umpaŋi.

*Naŋaŋar Yetu awo kawul uleeful bti
(Maci 8.19-22)*

⁵⁷ Wi bakyaan na bgah kë ñaan alon ašë ji na Yetu : « Dko di ikyaan, dŋaŋu da. » ⁵⁸ Kë Yetu ašë ji na a : « Nnfëŋ ŋaka ihër, kë ŋkat nŋi baŋi ŋaka intan, *Abuk Ŋiint ul, aanka dko dpafni bkow. »

⁵⁹ Akak aji na alon: « Ťaŋaan. » Kë an mënŋan ateema aji : « Naweeŋ, duni ŋenën te umoyën Paapa. » ⁶⁰ Kë Yetu aji na a : « Wutan bakeŋ baya bamoy bankeŋun biki baka ; iwi yaan ido kaŋiiniyaan *Pŋih pi Naŋibaŋi. »

⁶¹ Alon akak aji na a : « Ajugun, dlun kaŋaŋu, ma duni iyoonkën dya kaŋup bayit naan. » ⁶² Kë Yetu ašë teema aji : « Ŋaan anjunun kajaar ašë kok kafet aanhil plemp du Pŋih pi Naŋibaŋi. »

10

*Yetu ayil baŋaŋarul iñeen-paaj-na-alon na batëb (72)
(Maci 9.37-38)*

¹ Wi uko wan uŋepun, kë Yetu Ajugun ašë dat bañaan iñeen paaj na alon na batëb* (72) kak ŋi baŋaŋarul, ayil baka kë bakyaana batëb batëb, ajota

* **10:1** Npiit nlon nŋi unjon nŋaji : bañaan iñeen paaj na alon.

kadun ti nbeeka bti na dko bti di aklun katëpna. ² Aji na baka : « Kakit kadëmi, kë balemp başë tiinkët ; nakootan Ajug kakit ado balemp babi kakit ki nul. ³ Nayaani, dyilan ji nkaneel nmpoți du ptoof pi nñiin. ⁴ Naktij nin umbootu, nin umañ, nin kaşapaat, naknat pwul nin ñaan alon mboş ti bgah.

⁵ « Woli naneej ti katoḥ kalon, naduniin naji : “Bnuura bawo ti katoḥ ki.” ⁶ Woli ñaan i bnuura awoon ti katoḥ mënt, bnuura bi nañehanun bun baduka ti a ; bë woli aanwo ñaan i bnuura, aanky- eenk bnuura bi nañehanun. ⁷ Ti katoḥ ki baky- eenkanan, naṭoon da, nadaan nabot nade uko wi bakwulanan, ŋiki nalemp aka na ptuumara. Nakdo kañaay na itoh.

⁸ « Woli naneej ti ubeeka ulon kë bayeenkan, nadeen uko wi bakwulanan. ⁹ Najebaan ba- maakal biki ubeeka mënt nabot naji na banfëtun da : “*Pşih pi Naşibați pañogan.” ¹⁰ Bë woli naneej ti ubeeka ulon kë baanyeenkan, napën du igah kaji : ¹¹ “Ndoo dan danan pdëpalën pi ubeeka wi nan pankabun ti ihoṭ yi nun kadukaran pa. Kë naşë wo kame kakşa uko wi : Pşih pi Naşibați pañogan.” ¹² Dṭupan, ti unuur wi pwayëş, uko wi Naşibați aklun kado ubeeka mënt utam kapel wi badolun Todom✧.

¹³ « Nawuṭani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuṭani an biki ubeeka wi Bettayida, woli mlagre mandolaniin du an mandolaniin lah du nbeeka ni Tir na Fidon, banfëtun da badobi wohara undi- imaan nşaaku kabot kaṭo ti ufob kadiimanaan kë banjal pṭëlëş nbida ni baka. ¹⁴ Ukaan kë ti unuur

✧ 10:12 Ujuni 19.24-28.

wi pwayēs uko wi Naşibaŋi akdolanaŋ uluŋ katam kapel wi biki Tir na Fidoŋ. ¹⁵ Kē an biki Kaper-nawum, nanuŋ aji naluŋ kadeeŋana te du baŋi i? Nabaa ŧēp ŧēp kawalana te du infernu. »

¹⁶ Yetu akak aji na baŋaŋarul : « Ŋaaŋ antiinkanaŋ, atiinkēn ; ampokanaŋ apokēn, kē ampoknuŋ apok anyilnuŋ. »

*Baŋaŋar Yetu bakak na mnlilan du a
(Maci 13.16-17)*

¹⁷ Baŋaŋar Yetu iŋeen paaj na alon na batēb bakak na mnlilan aŋē ji na a : « Ajugun, ŋŋtaayi ŋadoo ji ŋado uko wi ŋjakuŋ ŧi katim ki nu. » ¹⁸ Kē Yetu aŋē teem baka aji : « Dwīn *ŧatana kē awoona baŋi ajot ji kaliik liik. ¹⁹ Natenan! Dwulan mnħina mi ppoŋ ŋpula na ŋtifar na pi ppoŋ phina bti pi naŋooradun, bē nin uko ulon uunkdolan do. ²⁰ Kē naŋē wo kalilan ŧi uko wi itiman ipiitaniin du baŋi kapel uko wi ŋŋtaayi ŋaktiinkanaŋ. »

*Naşibaŋi ayuuj bampoŋi Uŧup Ulil Unuura
(Maci 11.25-27)*

²¹ Wal mēŋŧ, *Uhaaŋ wi Naşibaŋi uŧu mnlilan mnweek ŧi Yetu kē aŋē ji : « Dbeeŋu Paap, Ajug baŋi na mboŋ, wi imenuŋ iko yi bantohi na bammeen, aŋē diiman ya bapoŋ bampoŋi. Yoow Paap, ŧiki wan uwoon uko wi iŋaluŋ.

²² « Paapa awulnuŋ iko bti. Nin ŋaaŋ aamme nji Abukul uko wi nwoon bē mēŋŧ Paapa a, kē nin ŋaaŋ aamme uko wi Paapa awoon bē mēŋŧ nji Abukul a, na biki ndatuŋ adiiman baka a. »

²³ Wi wi Yetu aŋaŋ awuŋŋa ŧi baŋaŋarul aŋē ji na baka : « Kēŋ kankwinuŋ uko wi nakwinuŋ kanuurandēni. ²⁴ Dŧupan, *baŧupar Naşibaŋi baŧum,

na baših batum babi ñal pwin uko wi nakwinun
bë baanwin wa, abot aňal katiink wi naktiinkun bë
baantiink wa. »

*Uhoñ wi ñiint najoob bkow i utaak wi Tamariya
(Maci 22.34-40; Markut 12.28-31)*

²⁵ Kë *najukan Bgah alon anjali ptaawan Yetu ašë
naŋa aji na a : « Najukan, we wi nhinanun kado,
kayeenkna ubida wi mnŋo? »

²⁶ Yetu kë ašë teema aji : « We wi bapiitun ti ulibra
wi Bgah ba? We wi iwinun ba? »

²⁷ Kë najukan Bgah ateem aji : « *“Nalan Ajugun
Našibaŋi i nu na kaŋebu bti, na uhaašu bti na uforta wi
nu bti, na ušalu bti, ibot iňal atëñtu jibi iňalun uleefu.”*
»☆ ²⁸ Wi wi Yetu ašaan aji na a : « Iteem bnuura.
Dolan haň ilun kayeenk ubida. »

²⁹ Kë najukan Bgah ašë ñalaara pdiiman kë awo ti
kafaň ašë ji na a : « Kë in abaan awo atëñt naan ba?
» ³⁰ Yetu kë ašë ji na a : « Ñiint alon abi walnaana
Yerutalem atool pya ubeeka wi Yeriko ašë yit na
bakit bgah kë bawohëša bti abot akoba bnuura,
ašë duka tun kë aňogan pkeŋ, kë batool aya na bgah
bi baka. ³¹ Naŋen alon amara mara aŋepna bgah
mëñt, awina, aňawša'a. ³² Kë ñiint alon anklem-
pun du *Katoŋ Kaweeŋ ki Našibaŋi† akak aŋepna
bgah mëñt, awina, akak aňawša'a. ³³ Kë ñiint alon
i utaak wi *Tamariya ankyaan bayaaš ašë bi aňog,
awina, ašë ñagi'a. ³⁴ Aňoga, akuraara ijen, na ukëra
na poot, ašë tan ya. Wi wi ašaan apayana ti ubuuru
wi nul aŋija du katoŋ ki bayaant, atena. ³⁵ Wi

☆ **10:27** Plešan 6.5; Bgah 19.18. † **10:32** Ñiint alon anklem-
pun du Katoŋ Kaweeŋ ki Našibaŋi : awo i pšini pi Lewi.

unuur ujintun, ñiint i utaak wi Tamariya apënan itaka† awul ajug katoh ki bayaan, abot aji na a : “Doon katena bnuura, woli iduk apënan itaka ilon, kë nwoona bayaaş, kakakanu ya.” » ³⁶ Yetu ahepar najukan Bgah aji : « Ți uşalu, Ți bañaan bawajan, bukun in awoonun atënt ñiint anjotun Ți ptoof pi bakit bgah? »

³⁷ Kë ateem aji : « Aññagi'ulun a. »

Kë Yetu aşë ji na a : « Yaan ido kado han. »

Maarta na Mariya

³⁸ Wi Yetu na başaşarul bakyaan na bgah, kë aşë neej Ți ufët ulon, kë ñaaş alon anwoon katim ki Maarta adu'a pyoban du katohul. ³⁹ Maarta mënt aka aša'ul alon anwoon katim ki Mariya, ambiin ašo Ți ihoş yi Ajugun atiink uşup wi nul. ⁴⁰ Kë Maarta ul aşë lanta na ulemp wi katoh. Wi wi aşaan abi Ți Yetu aşë ji : « Ajugun, uundolu ukoolan i, wi aša naan awutnun nji aloolan na ulemp? Jakana abi aţenkën. » ⁴¹ Ajugun kë aşë teema aji na a : « Maarta, Maarta, iba yewla we anooran bkowu, ala iko itum ba? ⁴² Uko uwo umpooş, udoo wo wo uloolan, *Mariya adatun kafah kannuurnaaniin, baanklun kateha ka. »

11

Yetu ajukan başaşarul pñehan Naşibaţi (Maci 6.9-13)

¹ Yetu awo unuul ulon Ți pñehan Naşibaţi du dko dlon, wi abaan kë alon Ți başaşarul aşë ji na a : « Ajugun, jukanun pñehan Naşibaţi jibi *Yowan

† **10:35** Itaka yi awulun iwo baluk bi ŋnuur ŋtëb bi nalemp.

ajukanuŋ baŋaŋarul. » ² Kë Yetu aŋe ji na baka : « Woli nañehan Naŋibaŋi najaan naji :

Paap, katimu kayiman, pŋihu pabi.

³ Ťenun unuŋ unwoon uko ude wi ŋnumiin,

⁴ miirun ipekadu yi nun,

jibi un ŋkmiirun bañaan bti banjubanun un, iŋe iwut kawutun ŋjot ŋi kaguuru. »

⁵ Yetu akak aji na baka : « Woli alon ŋi an aka nanoh, aya du a na utejan mnjel, ajaka : “Nanoh, ŋetanaan ipoom iwajanŋ ŋu. ⁶ Nanoh naan alon abaan aban ban awoona bayaaŋ, bē mēnka uko uwula ade.” ⁷ Naŋal aji undu ateemna du meet kaji : “Kdo kanooranan, ddēt bgah abot apiinŋ na bapoŋ, mēnhinan pnaŋa kawulu ipoom.” ⁸ Dŋupan, woli aando naŋa awula ipoom ŋiki awo nanohul, abi naŋi'aara naŋa kawula uko wi anumiin ŋiki ayewlēna*.

⁹ « Djakan : Nañehaan, nalun kayeenk, nalaan, nalun kawin, nakob kobaan, balun kahaabēŋan.

¹⁰ Hēnk di uwoon, ñaan aññehanun aka, anklaan awin ; kē ankob kobanun, bahaabēŋa.

¹¹ « Ahon ŋi an i i abukul akñehanun uŋēb aŋe wula upula ba? ¹² Kēme kak añehana pneem, aŋe wula utifar? ¹³ Woli an nandoon awo bado buŋaan name pwul babukan iko inuura, naŋalanun nyaaŋ hum ŋi ŋi Aŋinan i baŋi ahilanun kaŋen bankñehanulun Uhaaŋ wi nul? »

Yetu na Beltebul

¹⁴ Unuŋ ulon, Yetu adook untaayi unneejuŋ ŋi ñiinŋ alon ambiiŋuŋ bŋup. Wi untaayi upēnuŋ kē ñiinŋ mēnŋ aŋe kak aŋiini, pntuk pi bañaan kē

* **11:8** Kēme Ťiki alun kakowa woli aanwula.

paşë ñonjar maakan. ¹⁵ Balon ɥi baka kē başë ji : «*Beltebul†, uweek wi ɳntaayi, uwululun mnhina mi pdook ɳntaayi. » ¹⁶ Balon kē baɳal pten Yetu, aji na a ado mlagre adiimanaan kē awoona du Naşibaɥi.

¹⁷ Kē Yetu, ammeen ɳşal ɳi baka aşë ji na baka : « Woli bañaan biki utaak uloolan bagut, batok utaak di, itoh ido kajotna kaloolan kaloolan. ¹⁸ Woli *Fatana agut na uleeful hum di di pşihul paknaɳun ba? Naji dji kadookna ɳntaayi ɥi katim ki nul. ¹⁹ Woli dji kadook ɳntaayi ɥi katim ki Beltebul, banktaşanaɳ badook na ɳa ɥi katim ki in? Ukaan kē bukal ɥi ɳleef ɳi baka bakluɳ kadiiman kē naanfaɳi. ²⁰ Bē woli pkoñ pi Naşibaɥi, pi pi ɳi kadooknuɳ ɳntaayi, *Pşih pi Naşibaɥi paban ɥi an keeri.

²¹ « Woli ñaan ankaan uforta abot awo na iñaanan anaɳ ayeɳ katohul, bka bi nul baankbanana. ²² Aşë wo woli alon ampelanulun uforta abii, awata, ayeenk iñaanan bti yi ahaɳun, ajej bka bti bi ayeenkun ɥi a kafaas bañaan.

²³ « Anwoon aanwo na ɳi aşoorën. Anwoon aantënkën pyitrën batani agar ba. »

*Untaayi ukak du katoh ki wa
(Maci 12.43-45)*

²⁴ Yetu akak aji : « Untaayi upënle ɥi ñaan i ubiin awo. Uji uñaay du *pndiiş, kala dko dfëɥ, kaya kabi. Wi uyaan awo uunwini, uji uji : “Dkak du katoh ki naan, ki mpënnun.” ²⁵ Wi ukakuɳ, uji uɥënk ka kawetana ajint, aboman bnuura. ²⁶ Wal mënt, uji

† 11:15 Beltebul dawo Katim kalon ki Fatana, uweek wi ɳntaayi.

uyaar n̄ntaayi paaj na ulon̄ n̄anwuṭuṇ apel wa, n̄abi kafēṭ da. N̄aan̄ mēnt̄ kašē kak wal mēnt̄ kawuṭēn kapel kateeku. »

²⁷ Wi aṭiiniṇ han̄, kē n̄aaṭ alon̄ ašē huuranaan du pntuk meet̄ aji : « N̄aaṭ ambukiṇ, abootan, anuurandēni. » ²⁸ Kē Yetu ašē teema aji : « Iwo kaji, banktiinkuṇ Uṭup wi Našibaṭi abot aṭaš wa banuurandēni! »

*Baji na Yetu adiiman kē awoona du Našibaṭi
(Maci 12.38-42)*

²⁹ Bañaan̄ batuma tum abi, kē Yetu ašē ji na baka : « kawuun̄ ki kawo kawuṭaan, kawo ṭi phepar mlagre mankdiiimanuṇ kē dwoona du Našibaṭi. Baankwin nin uko ulon̄ umpaṭi na wi Yonat *Naṭupar Našibaṭi adiimanuṇ. ³⁰ Jibi Yonat* adiimanuṇ biki ubeeka wi Niniwe kē awoona du Našibaṭi, hēnk di *Abuk N̄iint̄ aklun̄ kadiiman biki kawuun̄ ki kē awoona du Našibaṭi. ³¹ Ṭi unuur wi pwayēš Naših̄ n̄aaṭ i utaak wi Faba aluṇ kanaṭa na bañaan̄ biki kawuun̄ ki, kayuuj kē baduknaanaa, ṭiki awoona du kaban̄ ki umundu pbi katiink̄ uṭup untuṇa wi *Falomon̄ naših̄*, kē alon̄ ašē wo ṭi ampeluṇ Falomon̄ naših̄. ³² Ṭi unuur wi pwayēš, bañaan̄ biki Niniwe baluṇ kanaṭa na biki kawuun̄ ki kayuuj kē baduknaana, ṭiki bukal biki Niniwe, babi wut pjuban wi batiink̄ uṭup wi Yonat, alon̄ kē ašē wo ṭi, ampeli Yonat. »

Uhoñ wi unkaniya

³³ Nin n̄aan̄ aan̄ji tehan unkaniya kašē ṭu wa du bñot, kēme kafēṭ wa na kakana, baji baṭu wa du

☆ **11:30** Yonat 3.3-5. ☆ **11:31** 1 Baših̄ 10.1-10.

bko duuṭ bankmbiin bahilna bawin bjeehi. ³⁴ Kēs kawoonṭ unkaniya wi uleef wi nu. Woli kēs ki nu kawo kjeḃ, uleefu bti kak uwo ṭi bjeehi ; bē woli kamaaki, uleefu bti kak uwo ṭi bdēm. ³⁵ Ṭaafaraan bjeehi banwoonṭ ṭi iwi bawo bdēm! ³⁶ Woli uleefu bti uwo ṭi bjeehi, bē nin bdēm baanwo ṭi wa, ujeeh wul bti ji woli unkaniya ujeehan ñaan.

*Yetu aṣook bafaritay na bajukan Bgah
(Maci 23.4-36)*

³⁷ Wi Yetu akṭiiniin haṇ, kē *nafaritay alon aṣē du'a pyoban du katohul, kē aya aneej aṭo pde. ³⁸ Wi nafaritay awinunṭ kē Yetu aaññow duna iñen aba jun pde ji udolade wi *bayuday, aṣē ñonjar.

³⁹ Kē Ajugun aṣē ji na a : « An buk bukuṇ an bafaritay, naji nawent ikoopa na iraata yi nan bnuura ṭi bdiḡ, kaṣē wut uleefan meetṭ utum na uṣal wi kakiiṇ na mṇot. ⁴⁰ An bawaanṭ ṇṣal biki! Mēntṭ andolonṭ bdiḡ adolanṭ meetṭ i? ⁴¹ Naṭēpan ṭēp naṭen bajuuk uko unwoonṭ du iraata yi nan meetṭ, wal mēntṭ iko bti iṣē iwo ijinṭ ṭi an.

⁴² « Nawuṭani, an bafaritay, nanjaanṭ nawul kafah ki Naṣibaṭi† ṭi iko bti yi nakjaarunṭ, kado wul bduugēs na bnkaafu, na iko impoti yi natepiinṭ, kaṣē ṭilma pwo baṭool na pṇal Naṣibaṭi. Uko wanṭ wi wi nawoonṭ i lah kado, kaṣē kawut kaṭilma undukiinṭ.

⁴³ « An bafaritay Nawuṭani, an nanṇalunṭ pṭo kadun du *itoh iñehanaani Naṣibaṭi, abot aji naṇal

† 11:42 Kakit kaji kado ifah iñeen, kalonṭ kaji kawo ki Naṣibaṭi.

banohntēnan ʔi dko di bañaan. ⁴⁴ Nawuʔani, an nan-woon ʔi ihēr yi pnguran inwoon ʔinka umarkaani, yi ñaan ajaan apoʃ bē aanji meʃ. »

⁴⁵ Wal mēnt kē *najukan Bgah alon ʔəʃə jaka : « Najukan, wali ikʔiiniin haŋ, ikarun kak di! » ⁴⁶ Kē Yetu ʔəʃə teema aji : « An bajukan Bgah kak, Nawuʔani, an nanjaan naʔu bañaan pkuŋa bdaaj bdiʔ kaʃə wo naando ʔi nadeen pkoŋ ploolan pban ba! ⁴⁷ Nawuʔani, naji naniw ihēr yi *baʔupar Naʃibaʔi te baʃinan bafiŋuŋ baka. ⁴⁸ Hēnk nadiiman kē nawo ʔi udolade uloolan na baʃinan. Bukal bafiŋuŋ kē naʃə niw ihēr! ⁴⁹ Ukaan kē uʃal untuŋa wi Naʃibaʔi uʔup aji : “Dluŋ kayil baʔupar naan na *banjañan du baka ; baluŋ kafin balon ʔi baka, kahajan balon.” ⁵⁰ Kawuun ki keeri kaʔop na pñaak pi baʔupar Naʃibaʔi bti pi batuluŋ du wi umundu uwoonuŋ. ⁵¹ Baluŋ kahepna ʔi pkeʔ pi Abel te kaban du pkeʔ pi Takariya i bafiŋuŋ ʔi dko danwoon ʔi ptoof pi umeeʃa wi bʔenjan na *dco dyimanaan di Katoh Kaweeek ki Naʃibaʔi.✧ Aa, dʔupan, kawuun ki kaluŋ kahepna ʔi uko waŋ.

⁵² « Nawuʔani an bajukan Bgah namēbanuŋ kani-igʃaani ki ume, awo naanneej an ʔi nleefan, abot aneenan banʔaluŋ pneej baneej. »

⁵³ Wi Yetu apēnuŋ da, kē bajukan Bgah na ba-faritay baʃə deebaʔəra maakan awo ʔi phepara iko itum, ⁵⁴ ado na pʔaawana kahilna katapara bʔup.

§ 11:44 ʔi bayuday, woli ñaan apoʃ bhēr bi pnguran iʔopi, iinji khil pneej katoh kañehanaani Naʃibaʔi bē iindo bañow ajint. ✧ 11:51 Ujuni 4.8; 2 Njuur nuur 24.20-22.

12

Yetu aşook bañaan ɸi kalagare

¹ Wal mēntan, bañaan batum maakan adoo poşar. Kē Yetu aşē ji na bataşarul duna : « Nalipariin uko utaajanaan pşon wi *bafaritay : kalagare. ² Nin uko ulon unhankun uunklun kawo uunkpēn kaw-inana, kē nin uko ulon ummeniin uunklun kawo uunkmeetaana.

³ « Ukaan kē uko wi naşupun du bdēm ulun katiinkana na pnak, uko wi nahoopaşun du meet dandētun ulun kahuurana du itoh duuŋ. »

In i i ñaan awoon kado kaŋi?

(Maci 10.28-31)

⁴ Yetu akak aji : « Dɸupan, an banoh naan : nakdo kaŋi banhılanun pfin uleef aşē wo baanhılan pdo uko umpelun wan. ⁵ Ddiimanan i nawoon biki kado kaŋi : nadoon kaŋi Naşibaŋi ankaan mnhina mi pfēlan du infernu, wi nakeşun. Aa, dɸupan, ul i i nawoon kado kaŋi.

⁶ « Baanji bawaapar nŋiiru kañeen nnduş nŋēb i? Kē Naşibaŋi aşē wo aanji ŋilma nin uloolan ɸi ŋa.

⁷ Uwel wi bkow bi nan bŋi udoo fēnana. Naklēnk keeri nin ukoolan, ŋiki nadēm apel pntuni pi nŋiiru. »

Pdinan kēme ppok Krittū

(Maci 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yetu akak aŋiini na baka aji : « Dɸupan na manjoonan, ñaan ankđinanun ɸi kadun ki bañaan kē awo nataşaraan, *Abuk Ñiint alun kadinan ɸi kadun ki nwanjuŋ nŋi Naşibaŋi kaji awo nataşarul ⁹ Kē ñaan ankpoknun ɸi kadun ki bañaan, dlun kapoka ɸi kadun ki nwanjuŋ nŋi Naşibaŋi. ¹⁰ Ñaan ankɸupun

buṭaan ṭi Abuk Ñiintṭ bahilan kaluṇ kamiira wa, kē woli ñaan akar *Uhaaş wi Naşibaṭi baankluṇ kamiira wa. ¹¹ Woli bañooṭan pya kawayeş du itoh iñehanaani, kēme ṭi kadun ki başih kēme bantūa, nawutan kahaajala pme jibi nakyaanṭ kayeṇan ṇleefan kēme uko wi nakyaanṭ kaṭup, ¹² ṭiki Uhaaş wi Naşibaṭi ujukanan wal mēntṭ uko wi nakṭupun. »

Uhoñ wi ñiintṭ nayok nawaanṭ uşal

¹³ Kē ñiintṭ alonṭ anwoonṭ ṭi pntuk aşē ji na Yetu : « Najukan, jakan na abuk paapa abi ṇfaaşiir iko yi aşinun adukaruṇ un. » ¹⁴ Kē Yetu aşē teema aji : « Ñiintṭu, in abaanṭ aṭu'ēn pwo nawayeş kēme nafaaş bka bi nan ba? » ¹⁵ Wi wi Yetu aşaanṭ aji na bañaanṭ bti banwoonṭ da : « Naṭaafaraan kaṇal bka, ubida wi ñaanṭ uunwoona ṭi bka, ahille adoo yok maakan. »

¹⁶ Wal mēntṭ, kē aşē hoñ na baka aji : « Ñiintṭ alonṭ nayok abi ka ṇṭeeh, kē ṇawul ṇdeey ṇṭum, ¹⁷ kē aşē wo ṭi phepar ṭi uşalul aji : “Dbaa do do hum ba? Mēnka dko dhankni ṇdeey ṇi naan bti.”

¹⁸ « Wi wi aşaanṭ aji : “Hēnk di di nji kadolonṭ: dfom inkuti yi naan, kaşiir indēmunṭ apel yi, ka-hank da ṇdeey ṇi naan bti na bka bi naan. ¹⁹ Wal mēntṭ kaşē ji na bkow naan : ‘Aşē wo, ihank iko itum pa ṇşubal ṇṭum ; noorfēnan, ide, idaan, ido kanoha.’ ”

²⁰ « Kē Naşibaṭi aşē ji na a : “Iwi nanaaf, iṭaṇan phefēntṭ na utejan wi ṇṭa wi. Hēnkunṭ, in akjejunṭ uko wi ihankaruṇ bkowu ba?”

²¹ « Hēnk di uwoonṭ ṭi ñaanṭ anjaanṭ ahanka hank iko pa bkowul, anwoonṭ aanji la pyok pi Naşibaṭi. »

*Nahaṭan Naşibaṭi
(Maci 6.25-34)*

²² Wi wi Yetu ašaanj aji na baťaşarul : « Uko wan ukaanj kē njakan, nawut kaťaaf uko ude wi nan-umiin pa ubida, kēme iko iwohara yi nanumiin pa uleef wi nan. ²³ Ubida upel pde, kē uleef upel imişa. ²⁴ Natenan ntomaali ; ŋaanji ŋatepi, ŋaanji ŋakit, ŋaanka nin inkuti ihankni ŋdeey, kē Naşibaţi aşē ji wul ŋa uko ude. An napel ŋkaŋ di! ²⁵ Ahon ŋi an ahilanun ŋi manťaaf kahoŋalēş unuur uloolan ŋaŋ ŋi ubida wi nul? ²⁶ Woli naandoo hilan pdo uko wi, unwoonun umpoŋi, we uwoon pťaaf iko indukiin?

²⁷ « Natenan iŋeeŋ inuura yi ugof wi uŋeeh jibi ijaanj idēm, iinji ilemp, iinji iŋiir. Kē nŋē jakan, *Falomon naşih ŋi pdēm pi nul bti, aambaanj kaŋēgi'aara ji kalon ŋi ya. ²⁸ Ujaagal uwo nŋa du uŋeeh, faan balun bafel wa du bdoo, kē Naşibaţi aşē ji woharana woharan wa iko inuura. An nanwoon naanfiyaar akēşan, nameen na manjoonan kē Naşibaţi alun kawoharēnan kak.

²⁹ « An kak, nakdo kala uko ude kēme uko udaan, nawutan kahaajala. ³⁰ Iko yan yi yi banwoon baanfiyaar Naşibaţi bajaanj babi wo wo ŋi pla, kē an, Aşinan ame kē nanuma iko mēnt. ³¹ Nawo i kaŋep ŋep kala Pşih pi nul, naşē nayeenk kak iko mēnt. »

Nalaan pyok pi baŋi
(Maci 6.19-21)

³² Yetu akak aji na baka : « An nanwoon batani bmpoŋi, naklēm, ulil Aşinan kē awulan Pşihul. ³³ Nawaapan bka bi nan nabot naŋen itaka ba-juuk. Nawoon na ŋmbootu ŋanwoon ŋaanji ŋatowa. Naŋuun bka bi nan du Naşibaţi. Baankya katoka

da. Bakiiɗ baanhilan kaban ba, këme ɗbob ɗatok ba.
³⁴ Na manjoonan, dko di bka bi nan bawoonɗ dul di
 kaṭëb ki nan kakwoonɗ. »

Balemp banwoonɗ bten ayoonk ubi Abuk Ñiintɗ

³⁵ « Nabomandëran, nawohara iko yi ulemp,
 nawutan ɗkaniya ɗi nan ɗado kayik. ³⁶ Nawoon ji
 balemp bankyoonkunɗ ajug baka awoona bniim,
 bahaabëša plëman wal wi akbihanɗ bi kakob ɗi pa.
³⁷ Balemp biki aktënkunɗ bawo bten wal wi ak-
 banunɗ banuurandëni! Dɗupan na manjoonan, ajug
 baka awohara iko yi ulemp, kado baka baṭo kaşë
 kayiş baka. ³⁸ Woli ajug baka abi na mnjel, këme
 aṭëp mnjel, woli aṭënk balemparul kë bawo bten,
 banuurandën keeri!

³⁹ « Nameen bnuura uko wi : woli ajug katoh
 ame lah wal wi nakiiɗ awoonɗ i kabi, aankwuta
 aneeɗ du katohul. ⁴⁰ An kak nabomandëran, ɗiki
 *Abuk Ñiintɗ alunɗ kabi ɗi wal wi nawoonɗ naanhaɗi.
 »

*Baṭaşar Yetu bawo kado bnuura ulemp wi aṭuunɗ
 baka pɗo*

(Maci 24.45-51)

⁴¹ Kë Timonɗ Piyeer aşë ji na Yetu : « Ajugun,
 un baṭaşaru ɗkaanɗ kë ikhoñ hanɗ, këme bañaanɗ bti
 baka? » ⁴² Kë Ajugun aşë teem aji : « In awoonɗ
 nalemp natool natit i ajug katoh aktuunɗ ɗi kadun
 ki bañaanɗ biki nul, ado kawul baka kafah ki ɗdeey
 ki baka uwoori ubanle. ⁴³ Nalemp i ajug katoh
 aktënkunɗ ɗi ulemp wi aṭu'u lunɗ wal wi akkakunɗ,
 un mënɗ anuurandëni. ⁴⁴ Dɗupan na manjoonan,
 ajug katoh ahankana bka bi nul bti. ⁴⁵ Bë woli
 nalemp aji ɗi uşalul kë ajugul ajon ubi, aşë naṭa

akob balemp biint̃ na baaṭ, ade adaan akuj, ⁴⁶ ajug nalemp mēnt̃ aluṇ kabi, ṭi unuur wi awooñ aankyoonka, na wal wi awooñ aammee, kaṣē kahajana bnuura kabot kadola jibi bajaañ bado na bañaañ banwooñ baanfiyaar Naṣibaṭi.

⁴⁷ « Nalemp ammeeñ uko wi ajug katoh aṇaluṇ, aṣē wo aamboman nin ukoolan kēme ado wi aṇaluṇ ul ṭi uleeful, aluṇ kakoba maakan. ⁴⁸ Kē anṣaañ ado uko unkēṣuṇ bakoba bē aamme, akoba btiṣu. Ñaañ i bawuluṇ uko uṭum, baluṇ kahepara uko uṭum, kē i bahankanuṇ iko uṭum, baluṇ kahepara kak iko intumuṇ apel. »

Yetu aambi bi pṭij mnjeeh, bpaṭṣēr bi bi aṭijun

⁴⁹ Yetu akak aji : « Dbi ṭi umundu pṭij bdoo, aṣē ṇal bado bi bateh teh! ⁵⁰ Dwo i kaneej ṭi mnhaj* jibi ñaañ ajaañ aneej ṭi meel woli ayeenk *batit̃mu, kē uṣal wi naañ uṣē ṭēla ṭēla maakan ji mbi ndo kaneej ṭi ma.

(Maci 10.34-36)

⁵¹ « Naṣal aji dbi bi pṭijan btiinkar i? A-a, dṭupan, dbi bi pṭij bwayṣēr. ⁵² Kajunna nṭa, woli bañaañ bawo kañeen ṭi katoh, baanktiinkar, bawajañ banaṭara batēb, batēb banaṭara bawajañ. ⁵³ Ajug katoh aluṇ kanaṭara abukul ñiint̃, abuk katoh ñiint̃ akuṭ anaṭara aṣin. Ñaaṭ anaṭara abukul ñaaṭ, abuk katoh ñaaṭ, anaṭara anin, ñaaṭ nayotan anaṭara ahar abukul, ababul akuṭ anaṭara anin ayinul. »

Pten kame iko inkṭēpuṇ
(Maci 16.2-3)

* **12:50** Bapiit̃ ṭi ugrek aji : Dwo i kayeenk batit̃mu.

⁵⁴ Kê Yetu aşë ji na pntuk : « Woli nawin infêlun kê ijên du kayoba, ti dko mên̄t naji naji uşubal ubi, kê uji ubiha. ⁵⁵ Kê woli uyook ufuut̄na btammañu, naji naji dko dayik n̄ta, kê daji dayika. ⁵⁶ An balagare, nahil pme uko wi iko yi bañi na yi mboş ijakuñ, aşë wo naanhil pyikrên uko wi Naşibañi akdolun n̄ta di. »

(Maci 5.25-26)

⁵⁷ « Kê we ukaañ kê naanji nayikrên an ti ñleefan uko unwoon̄ unuura ti kêş ki Naşibañi? ⁵⁸ Woli iya na ñaañ alon̄ i nakaañ b̄tup du *uruha, doon kala pba pñom na a ti bgah, kañi añooñtu du kadun ki nawayêş, uñ mên̄tan awulu nalemparul awatu ukalabuş. ⁵⁹ D̄tupu, iinkpên du ukalabuş bë iinluka te pataka pbaañşaani. »

13

Nawutan pjuban nañêlêş ñbida

¹ Ti ñwal mên̄t, kê bañaañ balon̄ başë bi, akakalêş Yetu uko wi bagalilay, biki *Pilad adoñ kê bafñi kê pñaañ pi baka panaakiir na pi ñntaam ñi bañiñ afiñar Naşibañi. ² Kê aşë teem baka aji : « Naşal aji bagalilay mên̄t bawo bajuban apel bagalilay bandukiin̄ bti ukaañ kê bahaj hañ i? ³ D̄tupan mên̄t hênk da, nawutan pjuban, nañêlêş ñbida kême nakeñ an bti ji baka.

⁴ « Kê bañaañ iñeen na bakren̄ biki pmbos̄ pweek pi uniw wi Tilowe pajotnun̄ afiñ, nanuur kê bajuban apel bañaañ biki Yerutalem bandukiin̄ bti i? ⁵ D̄tupan, mên̄t hênk da, woli naanwut pjuban, añêlêş ñbida nakeñ an bti ji baka. »

Uhoñ wi bko banwoon̄ baanji babuk

⁶ Kë Yetu ašë kakalëš bañaan uhoñ wi : « Ñiint alonj abi tepi blemani* du uťeeh wi nul. Abi pmar mnlemani ašë wo aantënk nin ploolan ti ba. ⁷ Wi wi ašaanj aji na nalemparul : “Đdo nšubal nřwajantj ni njaki kabi pmar mnlemani bë mënji kaťënk ba babuk. Tiban ba. Babaa wo i kado kanooran mboš we ba?” ⁸ Kë undu ašë teema aji : “Ajugun, wutan ba kak piikal, nwuñëš mboš ti pťeef pi ba, mmëñan ba. ⁹ Ulome balunj babuk. Woli baambuki, kbaa tib ba.” »

Yetu ajeban ti unuur wi pnoorfën wi bayuday ñaať anťakmurj

¹⁰ Yetu awo ti pjukan du *katoh kañehanaani ki bayuday kalonj ti *unuur wi pnoorfën. ¹¹ Kë ñaať alonj ašë wo da i unťaayi udolonj kë aťakëm ado nšubal iñeen na bakrenj ; anjuuk aankak ahil nin phetan uleef. ¹² Wi Yetu awinulonj ašë du'a aji na a : « Ñaaťu, pmaak papën ti iwi. » ¹³ Wi wi ašaanj apafa iñen, ti dko mëntj kë aheti, ašë jun pbeeb Našibaťi.

¹⁴ Kë naweek i katoh kañehanaani ašë deebať uko wi Yetu ajebanunj ti unuur wi pnoorfën. Aťiini wal mëntj na pntuk pi bañaanj aji na baka : « Naka njuur paaj ni ñaan ajaanj awo kalemp. Nawo i kabi tunj njuur mëntj pdo bajebanan, mëntj ti unuur wi pnoorfën wa. » ¹⁵ Ajugun kë ašë teema aji : « An balagare! Ti unuur wi pnoorfën, jëm andoli ti an aji fënëš uwit wi nul këme ubuuru wi nul du kampen kañootj wa uya udaan i? ¹⁶ Kë ñaať i, anwoonj i pntaali pi *Abraham, i *Tatana atanunj nšubal iñeen na bakrenj, aanwo i kafënëša ti unuur

* **13:6** Bapiit aji bko mëntj bawo Figuier ti umbaabu.

wi pnoorfën i? » ¹⁷ Wi ajakun han, kë banklatulun bti başë kowa fut, bañaan kë başë lilan ti iko inuura iweek bti yi akdolun.

Uhoñ wi pbuk pmpoñi panjaan pabuk bko

(Maci 13.31-32; Markut 4.30-32)

¹⁸ Wal mënñan kë ašë ji : « Na we wi *Pših pi Našibañi panaamun ba? Kë na we wi nhilanun pnaamntën pa ba? ¹⁹ Pawo ji pbuk pmpoñi pi ñaan ajejun atepi du uñeehul. Kë panañaa, akak bgof, kë ñkat ñadoo bi ado intañ ti inah yi ba. »

Uhoñ wi uko utaañanaan pşon

(Maci 13.33)

²⁰ Yetu akak aji : « Na we wi nhilanun kanaamntën *Pših pi Našibañi ba? ²¹ Panaam ji bko btiñšu bi ñaat ajaan añu ti pşon ptum te pado taaj bti. »

Plëman pamminun

²² Wi Yetu akyaanñun pban Yerutalem, añepna ti ñbeeka na ñfëñ ajukan ašë ya. ²³ Kë alon ašë ji na a : « Ajugun, bañaan bantiinku baklun kabuur i? » Kë ašë ji na baka : ²⁴ « Natamaan naneejna plëman pamminun, ñiki dñupan, batum balun kado na pneej bë baankhilan. ²⁵ Woli ajug katoñ anaña adoo tuh plëman, kë naşë hoj du bdig, nakob plëman kabot kakoot bahaabëşan kaji “Ajugun, haabëşun plëman.” Aşë teeman kaji : “Mëmme di nawoonun.” ²⁶ An naşë ji na a : “Ñde akuñ adaan na iwi, kë ikuñ ajukan ti igah yi nun.” ²⁷ Ul kaşë teem kaji : “Mëmme di nawoonun, an bti bado buñaan, nalowaan.”

²⁸ « Nalun kawooni, kadeebañ, katibrën iñiñ wal wi naklun kawin *Abraham na *Itaak na *Yakob na *bañupar Našibañi bti du Pših pi Našibañi, an ti

ŋleefan bašë bafëlan bdig. ²⁹ Wal mënŋ, bañaan bašë bapëŋna umayar unuur, kayoba, btamşanka na btammanu kabi pmaar ufettu uweek du Pşih pi Naşibaŋi. ³⁰ Kë hënk di di balon ŋi bambaañşaanuŋ bakluŋ kawo bateek, kë balon ŋi bateek baluŋ kawo babaañşaanu. »

*Yetu aŋëgara Yerutalem
(Maci 23.37-39)*

³¹ ŋi wal mënŋan kë *bafaritay balon bašë bi ŋi Yetu aji na a : « Pënan ŋi dko di iya dmpaŋi, *Herod aŋal kafinu. » ³² Kë ašë teem aji na baka : « Nayaan naji na unfëş wan: “dpënan ŋntaayi ŋi bañaan kabot kajeban bañaan ŋta na faan, unuur uwajantën, nşë mba ulemp wi naan.” ³³ Kë nşë wo i kaya na bgah naan ŋta na faan na kankoŋan. Hënk di uwoon, na manjoonan nin *Naŋupar Naşibaŋi alon aanhil kakeŋna du dko dlon dampati na Yerutalem.

³⁴ « Yerutalem, Yerutalem, iwi injaan kfin baŋupar Naşibaŋi, katap biki ayiliin mnlaak, nyaaş ŋtum ddo na ptonkrën babuku jibi uguk ujaan uboof ŋbuk wa, kë ipoki. ³⁵ Enhën, Naşibaŋi alon kadukaran katohan. Kë nşë ŋupan, naankak awinën te wal wi nakluŋ kado kaji : “Bnuura bi Naşibaŋi ŋi ankmbiin ŋi katim ki Ajugin !” »

14

Yetu ajeban ñiinŋ anwoon na ŋntëŋ

¹ ŋi *unuur wi pnoorfën ulon Yetu aya pyoban du uko naweek alon i *bafaritay, kë bañaan bašë wo ŋi ptena bnuura. ² Kë ñiinŋ alon anwoon na ŋntëŋ ašë wo ŋi kadunul. ³ Wi wi Yetu ašaan ahepar

*bajukan Bgah na bafaritay aji : « Bgah bi nun badinan ñaan ajeban namaakal ti *unuur wi pnoorfën këme baandinani? » ⁴ Kë başë yomp. Yetu kë aşë ban namaakal ajebana aşë dola kë ayaa. ⁵ Wi wi aşaan aji na baka : « Ahon ti an awoon aankpënan ti dko mënť abukul këme uwitul unjoti ti pliik ti unuur wi pnoorfën ba? » ⁶ Kë baanhinan ateema.

Pdat dko dťo

⁷ Yetu awin kë bambiin pyoban baji badat dko dťo di kadun, ukaan kë ahoñ na baka, aji : ⁸ « Woli badu'u ufettu wi bniim, wutan kaya kaťo du kadun. Iwo kaťi nayoban ampeliin abi aban, ⁹ andu'anan pyoban iwi na a aşë bi, aji na iwi iten ñiinť mënť aťo. Wal mënť inaťa kawo na mnkow kaya kaťo du kafet. ¹⁰ Kë woli badu'u ufettu, yaan iťo du kafet, andu'iin pyoban abile, aşë ji na iwi : “Nanoh ñogan moñ kadun.” Wal mënť, idem ti kadun ki bañaan bti banťoon na iwi ti umeeşa. ¹¹ Hënk di uwoon, ñaan ankdëmanuñ bkowul, baluñ kawalana, kë ankwalanuñ bkowul, baluñ kadëmana. »

Naduun bajuuk pyoban

¹² Yetu akak aji na andu'uluñ pyoban : « Woli idu bañaan pyoban këme pde kañah, wutan kadu banohu, babak şaaş, bayiťu këme bakinťu bayok, ĩiki bukal baluñ kadu'u kak pyoban këme pde kañah, uwo baluk bi nu. ¹³ Kë woli ido ufettu, ĩëpan ĩëp idu bajuuk, banťakmuñ, bankjiinkuñ, na bakuul, ¹⁴ işë inuurandën, ĩiki baankhilan pluku. Na manjoonan, iluñ kaluka ti wal wi bañaan baťool baknaťiin ti pkeť. »

Bampokun pbi pyoban
(Maci 22.1-10)

¹⁵ Wi alon ʔi biki baduun pyoban atiinkun uko war ʔşē ji na Yetu : « Anklun kaʔo kade du *Pşih pi Naşibaʔi anuurandën! » ¹⁶ Kē Yetu ʔşē ji na a : « Ńiint alon abi wo i pdo ufettu uweek ʔşē du bañaan batum. ¹⁷ Wi wal wi pde kañah ubanu ʔ kē ʔşē yil nalemparul aya aji na biki aduun: “Nabiini, kañah kabaa.”

¹⁸ « Kē başē junna aloolan aloolan bukal bti pji amiir baka. Nateek aji na a : “Dba nug nug uʔeeh, dwo i kaya pten wa, dkooʔu kooʔ miiraan.” ¹⁹ Kē alon aji na a : “Dba nug nug ŋngit iñeen ŋjaari dya hēnk pten jibi ŋaklempi, dkooʔu kooʔ miiraan.” ²⁰ Alon kē aji na a : “Dba niim niim hēnkun, ukaan kē mēnhilan pbi.”

²¹ « Kē nalemparul aya akakalēş ajugul uko wi bateemulun. Ajug katoh adeebaʔ wal mēnt ʔşē ji na nalemparul : “Faraan iya du iyiti na igah yi ubeeka itijēn ʔi, bajuuk, banʔakmun, bakuul na bankjiinkun.” ²² Kē nalemparul aya akak aji na a : “Naweeek, ddo uko wi ijakun kē dko daantuma tum.” ²³ Kē ajug katoh ʔşē ji na a wal mēnt: “Yaan na igah yi ŋʔeeh ido kaʔaş ibiig, idabēr bañaan, katoh naan kahilna katum.” ²⁴ Dʔupan, nin alon ʔi bateek biki nduun aankñem kañah naan. »

Pduk iko bti kaʔaş Yetu
(Maci 10.37-38)

²⁵ Bañaan batum bawo ʔi ppoş na Yetu ; kē ʔşē kok aji na baka : ²⁶ « Woli ñaan abi ʔi ŋji bē aanjalēn maakan apelan ʔşin, anin, aharul,

babukul, baťa'ul na baweeekul na uleeful kak, aanhil pwo naťaşaraan. ²⁷ Anwoonj aankunja krut ki nul kadinan phaj ji nji udole wo ti pkeť, kapoş ti kafet ki naan, aanhil pwo naťaşaraan. »

²⁸ « Ahonj ti an ajaanj anjal pniw katoh kaweeek be aanji dun kaťo kaşal bnuura katen itaka yi anumiin, kame me ahilan pniw ka kaba? ²⁹ Woli aando hanj, ajun pniw be aambi hilan pbaañeş, bankwinunj ka babeňa ³⁰ kaji : “Ñaanj i ajununj pniw be aanhilan pbaañeş!”

³¹ « Kẽ naşih ahonj ajaanj wonťi aya pgut na naşih alonj aanji dun kaşal katen me ahilan na bangoli iñeen-week nyaaş iñeen week (10.000) pgut na anwoonj na bangoli iñeen-week nyaaş iñeen-week ńťeb ba (20.000)? ³² Woli aanhilani, ayil du naşih undu wi ahumunj nlowi, kakooťa batiinkar. ³³ Kẽ hẽnk di uwoonj, woli alonj ti an aanduk bka bi nul bti aanhil pwo naťaşaraan. »

Pnam panyaşunj

(Maci 5.13; Markut 9.50)

³⁴ Yetu akak aji na baka : « Pnam pawo uko unuura, paşale kak ayaş, bakakanaan kataabare ki pa na we ba? ³⁵ Nin paankak anuura pa mboş, keme pa umẽňan ; paji pafel.

« Ankaanj ibať itiinkni, atiinkan. »

15

Uhoñ wi unkaneel umpoťi unneemunj akuť awinana

(Maci 18.12-14)

¹ *Bakobraar daaşa na bado buťaan bti baji bañog Yetu, katiinka. ² *Bafaritay na *bajukan Bgah başẽ

kahoopaṭēr kaji : « Ñiint i aji naakiir na bado buṭaan, kabot kade na baka. »

³ Kē Yetu aṣē hoñ na baka aji : ⁴ « Ahoñ ṭi an ajaan aka nṭe nkaneel iñeen-week aṣē neemandēn uloolan, aanji duk ṇundu du pṣaar, kaya pla unneemuñ, te wi awinan wa? ⁵ Wal wi awinuñ wa, aji lilan maakan, kalap wa, ⁶ kaya katoh, kadu banohul na bakinṭul, kaji na baka : “Nalilaan na nji, dwiñ unkaneel wi naan unneemuñ.” ⁷ Kē hēnk di uwohan, mnlilan mnweek manwo du baṭi pa nado buṭaan aloolan anṭēlṣuñ ubida kapel bañaan baṭum* banwoon baṭool, banwoon baanuma pṭēlēṣ ṇbida. »

Uhoñ wi baluk banneemuñ akuṭ awinana

⁸ « Kē ñaat ahoñ ajaan wonṭi aka baluk bi ṇnuur iñeen, aṣē neemandēn baluk bi unuur uloolan, aanji tehan unkaniya, kawet dko bnuura, te wi awinuñ baluk mēnt i? ⁹ Wal wi awinuñ ba, aji du banohul na bakinṭul kaji na baka : “Nalilaan na nji, dwiñ baluk bi mbiñ aneemandēn.” ¹⁰ Hēnk di mnlilan manjaan manwo ṭi ṇwanjuṭ ṇi Naṣibaṭi pa nado buṭaan aloolan anṭēlṣuñ ubida. »

Uhoñ wi napoṭ anneemuñ akuṭ awinana

¹¹ Yetu akak aji na baka : « Ñiint alon abi ka bapoṭ batēb. ¹² Anwoon nabaasha kē aṣē ji na aṣin : “Paap, wulaan kafah ki naan ṭi bka bi nu.” Kē aṣin afaaṣ baka bka bi nul. ¹³ Wi nabaasha adoluñ ṇnuur ṇntiiṣu aṣē ṭonkrēn bka bi nul bṭi, aṭool aya du utaak ulon unlowuñ atok tokan bka bi nul ṭi unoh.

* **15:7** Bapiit ṭi ulibra aji bañaan iñeen kañeen kalon na kañeen kalon (99).

14 « Wi atokun bka bi nul bti, kē ubon wi katēr ilēmēt uşē mara mara ajot ti utaak mēnt, kē ajun pwo ti kanuma. 15 Wi wi ayaan aneej ulemp du ñiint alon i utaak mēnt, kē un mēnt aţu'a pyen ŋnkuma. 16 Ado ji ŋal pde ilēfa yi ŋnkuma katumanaan kayin bē nin alon aanji țena ya. 17 Wal mēnt kē așē ŝalntēn aji : “Balemp hum bawoon du uko paapa, aji bade kayok kado dukșēn, kē nji nșē wo ti akeţ ubon! 18 Dkak du paapa kaji na a : ‘Paap djuban ti kadun ki Baţi abot ajuban ti kadunu ; 19 mēnkak ataanj na pdu'ana abuku, jejaan ji alon ti balemp biki nu.” 20 Kē hēnk di atoolun pkak du așin.

« Ahum nlowi, kē așin așē wina, abot aňagi'a ; aţiira, ajotna, amooka bnuura. 21 Kē abukul așē ji na a : “Paap, djuban ti kadun ki Baţi abot ajuban ti kadun ki nu, mēnkak ataanj na pdu'ana abuku.” 22 Kē așin așē ji na balemp biki nul : “Națaraan, naţijan kamișa kannuurnaaniin, nawoharēna, naţu'ana paneel ti pkoñ, nabot naţu'a ișapaat ti ihoţ. 23 Nayaaran uwit ummagnun ti batani nafiñ, ŋde, ŋnoha, 24 abuk naan annaţun i abi keţ așē kak ti umundu, abi neem, așē winana!” Kē bașē wo ti unoh.

25 « Bajeen ñiint awo wal mēntan du uţeeh. Wi akbiin, aňog katoh așē tiink kē bakkob abot aki. 26 Adu wal mēnt nalemp i așin alon ahepara uko umba'i duk awo wo. 27 Kē un ateema aji : “Aţa'u abiin, kē ŝaaş afiñ uwit ummagnun țiki akak na-joob.” 28 Kē bajeen așē deebaţ, apok pneej katoh. Kē așin așē pēn akooţa. 29 Kē așē teema aji : “Ddo ŋşubal ŋtum, alemparu, mēmbaan kapoka nin pdo uko wi ijakun, kē iimbaan kaţenarēn upi umpoţi

nnohnaana na batënt naan ; ³⁰ kë abuku i aşaan akak, ul anyaan ade bka bi nu na baat bawuţaan aba, kë işë do kë bafin uwit ummagnun!”

³¹ « Kë aşin aşë ji na a : “Abuk naan, iwi, iji kwo na nji na nnuur nuur, uko wi nkaan bti uwo wi tu. ³² Kë nşë wo i kanoha kabot kawo ti mnlilan, tiki aţa'u i abi keţ, aşë kak ti umundu ; abi neem aşë winana !” »

16

Namali natit

¹ Yetu abot aji na baţaşarul : « Ńiint alon nayok abi ka namali, kë başë keeşaara du a aji atoka bka. ² Kë ado kë badu namali aşë ji na a : “We wi mbaan atiink kë baktup ti iwi ba? Yuujaan jibi idolon na bka bi naan, hënkun mënka anjal iwo namali i naan.” ³ Kë namali aşë şal aji : “Dbaa do we, wi ajug katoh apënananun ti ulemp? Pya kajaar? Mënhinan ka. Bñehan? Dkowa ba. ⁴ Yoow! Dme uko wi nji kadolon wi bakpënananun ti ulemp, pa bañaan bahilna bayeenkën du itoh yi baka.”

⁵ « Kë hënk di di adoon kë badu banţeetun ajug katoh kë bakbiina aloolan aloolan, aji na nateek : “Hum di di iţeetun ajug katoh ba?” ⁶ Kë Ńiint ajaka : “Iniibi* iñeen-week yi ukëra” kë aji na a : “Nje kakaarta ki nu, toon itaran ipiit iniibi iñeen-kañeen.” ⁷ Akak aji na alon: “Kë iwi, hum di di iţeetun ajug katoh ba?” Kë ateema aji : “Iniibi iweek iñeen-week yi maaj” kë aji na a : “Nje kakaarta ki nu, ipiit iniibi iweek iñeen bakren.” ⁸ Kë ajug katoh aşë maţ namali naguuru un jibi adolon mntit hënk.

* **16:6** Kaniibi kandoli kawo nlitru iñeen njwanţ na paaj na ulon.

Hënk di uwoon, bañaan banjaan umundu wi batit ti mnwo mi baka na batënt baka apel biki bjeehi bi Naşibaţi. »

Pţijan itaka bnuura

⁹ Yetu akak aji : « Dţupan : nalaan banoh na itaka yi umundu wi buţaan wi, nahilna unuur wi iko yi umundu wi ikbaan, bayeenkan du itoh yi baţi inwoon yi mnţo. ¹⁰ Anwoon natoool ti uko umpoţi wi bawululun aji wo natoool ti utum, k  anwoon aanwo natoool ti umpoţi aanji wo natoool ti utum. ¹¹ Woli naanwo batool ti pyok pi umundu wi buţaan wi, in aklun kawulan pyok pi manjoonan? ¹² K  woli naanwo batool na bka bi  naan nampaţi, naşal aji Naşibaţi alun kawulan banwoon bi nan i?

¹³ « Nin  naan aanhil kalempar başih bat b : apok alon ka al undu, k me am ban alon, kaş  beeh undu. Naanhilan kalempar Naşibaţi kabot kalempar itaka. »

Nţup  lon kak  i Yetu

(Maci 11.12-13; 5.31-32; Markut 10.11-12)

¹⁴ *Bafaritay banjaan ban al itaka batiink iko m nt  bti aş  ben Yetu. ¹⁵ K  aş  ji na baka : « An nawo ba aan banjaan badaar kawo batool ti kadun ki ba aan k  Naşibaţi aş  me n  al  i nan. Uko wi ba aan bad manun u i uwo unwu un maakan ti kadun ki Naşibaţi.

¹⁶ « Ji *Yowan Nabattaar abi ado kabi, *Bgah bi Moyit na *ba upar Naşibaţi bawoon ; du wal wi abiinun k  baş   upan *U up Ulil Unuura wi P ih pi Naşibaţi, k  ba aan bti bataman ado na pn  j ti pa. ¹⁷ Baţi na mboş manyojnun ptok apel uko uloolan umpo   aanun ti *Bgah bi Moyit.

18 « Ñaaŋ andookuŋ aharul akuŋ aniim alon ajuban pjuban pi piintŋ, kē anniimunŋ ñaaŋ i ayinul adookuŋ ajuban pjuban pi piintŋ. »

Ñiintŋ nayok na Lataar najuuk

19 Yetu akak aji : « Ubi ka ñiintŋ alon nayok, anjaki ñëga kabot kade bnuura, kawo ŋi unoh na ŋnuur. 20 Kē başë fël ŋi plëman pi kato hul ñiintŋ alon najuuk i bajaan bado Lataar† i uleef unniinkuŋ njad. 21 Ado ji ŋal ŋal pjejëntŋ ituk injotnuŋ ŋi umeeşa wi nayok. Nbuş ŋadoonŋ aji ŋalaj njad ŋi nul. 22 Kē najuuk uŋ abi keŋ, kē ŋwanjuŋ ŋaya na a kē aŋo akab du *Abraham. Kē nayok abi keŋ kak, kē bamoya.

23 « Wi nayok awoonŋ du mnkeŋ, ahaj maakan, aşë kat kēş awin Abraham du kalowan, kē Lataar aŋo aňoga. 24 Wi wi ahuuranuŋ adu'a aji : “Abraham Paapa, ñagi'aan, iyil Lataar atoop pkoñ ŋi meel abi ñowanaan pndemënt, dhaj maakan ŋi bdoo bi.” 25 Kē Abraham aşë teema aji : “Abuk naan, leşan kē iwin bnuura wal wi iwoonŋ du mboş, kē Lataar ul, aşë wo ŋi mnhaj. Hënkunŋ awo ŋi atuumara, iwi kē işë haj. 26 Tenan kak : bwal bweek bakak apaŋëşun na an, banŋaluŋ pŋëp bahilna bawo baankŋëp, ñaan aanhil pmuur bwal bi kabi du un.”

27 « Kē nayok aşë ji na a wal mëntŋ : “Keeri Paap, dkooŋtu kooŋ, yilan Lataar du kato ki paapa, 28 dka babuk paapa kañëen ; aya aŋup baka uko wi awinunŋ, bawutna kabi kak ŋi dko di mnhaj di.” 29 Kē Abraham aşë ji na a : “Bawo na ŋlibra ŋi *Moyit na ŋi *baŋupar Naşibaŋi, batiinkan uko wi baŋupunŋ ŋi ŋa.” 30 Kē ñiintŋ nayok uŋ aji na a : “Uunkkëşa kēş baka,

† 16:20 Lataar dawoonŋ Naşibaŋi aji ŋënk.

bë woli ñaan anwoonun du mnkeŋ aya ɬup baka, bawut pjuban, kaɬëlëŋ ɲbida.” ³¹ Kë Abraham ašë ji na a : “Wi bawoon baanji batiink *Moyit na baɬupar Našibaŋi, woli ñaan adoo naŋa ɬi pkeŋ abi aɬup baka, baankteha te.” »

17

Pjuban na pmiirad

¹ Kë Yetu ašë ji na baɬaŋarul : « iko inhinanun kado bañaan bado buɬaan iinhinan kawaaŋana, kë ñaan anŋaan ɬij ya ašë wuɬan! ² Uhokan pa a batana plaak pweek bawata du bdëk, kë di pwuta ado alon ɬi bapoŋ biki* Našibaŋi ajot ɬi pjuban. ³ Naɬafaraan!

« Woli atëntu ajubanu, ɬiiniin na a, woli awut pjuban, kmiira. ⁴ Kë woli ajubanu nyaaŋ paaj na ulon ɬi unuur, akuɬ abi nyaaŋ paaj na ulon aji na iwi : “Miiraan” kmiira. »

Pfiyaar pi nalempar Našibaŋi (Maci 17.19-20)

⁵ *Banjaŋan baji na Ajugun : « Hoɬalëŋan pfiyaar panwoon ɬi un. » ⁶ Kë aji na baka : « Woli naka lah pfiyaar panlinun na pbuk pi maaj, najile na pntëen pi : “Dëtaadiiran iya ijab du bdëk,” patiinkan! »

Plempar Našibaŋi na byompan

⁷ « Ahon ɬi an ajaan aji na nalemparul najaar këme nayafan woli awoona uɬeeh : “Taraan, biin iɬo ide”? ⁸ Aambaa ɬëp ɬëp kaji na a : “Juŋaan kañah, ibot iɬëlëŋ iko ibi iyiŋën, te ndo nde mbot ndaan, ibale kbaa de kabot kadaan.” ⁹ Aanka na pwula

* **17:2** Bapoŋ biki : Yetu aɬiiniyaan ɬi banfiyaarun, bukal bakakun ji bapoŋ.

nin uko ulon, ʔiki ado uko wi ajakulun. ¹⁰ Kē hēnk di uwoon pa an : wal wi nadoli uko bti wi Naʕibaʔi ajakanan nado, najakan : “Nwo balemp ʔaʔn, nɔdo uko wi nwoon biki kado.” »

Biint̚ iñeen bamaak bdoo

¹¹ Wi Yetu atoolun pya Yerutalem, aʕē ʔēpna nmban ʔi nʔaak ʔi *ʔamariya na *Galilay. ¹² Wi akneejun ʔi untanka ulon, kē biint̚ iñeen bammaakun bdoo baʕē bi pyit na a, aʕē naʔ alow, ¹³ ahuuran aji : « Yetu, najukan, ñagi'un. »

¹⁴ Wi Yetu awinun baka aʕē ji : « Nayaan nawinana du baʔenjan biki Naʕibaʔi. » Wi bakyaan na bgah, aʕē mara mara ajeb. ¹⁵ Kē alon ʔi baka, wi awinun kē ajebi, aʕē wugʕa, awo ʔi phuuran, adēman Naʕibaʔi. ¹⁶ Abi, ajot ʔi ihoʔ yi Yetu aʕē beeba. Ñiint̚ mēnt̚, awo i uʔaak wi ʔamariya. ¹⁷ Kē Yetu aʕē hepar aji : « Biint̚ iñeen bti baanjebi i? Kē biki kañeen kalon bandukiin bawo ʔun ba? ¹⁸ Alon ʔi baka aankak ado bi kabi kadēman Naʕibaʔi, ñiint̚ i anwoon aanwo *nayuday akakun ʔaʔn abi adēmana! » ¹⁹ Wi wi Yetu aʕaan aji na a : « Naʔiin iya, pfiyaar pi nu pabuuranu. »

Ubi wi Pʕih pi Naʕibaʔi (Maci 24.23-28,36-41)

²⁰ *Bafaritay bahepar unuur ulon Yetu lum di *Pʕih pi Naʕibaʔi pakbiin, kē ateem baka aji : « Ubi wi Pʕih pi Naʕibaʔi uunkwinana, ²¹ kē ñaan aankdo kaji : “Tenan : pawo ʔi! Kēme : pawo mon.” Pʕih pi Naʕibaʔi pawo ʔi ptoofan. » ²² Yetu akak aji na baʔaʕarul : « Nnuur nlon ʔabi, ʔi naklun kaʔal pwin *Abuk Ñiint̚ unuur uloolan ʔaʔn, bē naankwina.

²³ Balun kajakan : “Awi mon!” “Awii wi!” Nakya da, naktiir da. ²⁴ Jibi kaliik liik kajaan kawoona kaban kalon ki baṭi, kajeehan baṭi bti, hēnk di di Abuk Ŋiint aklun kawo ṭi unuur wi nul. ²⁵ Kē aṣē wo i kahaj maakan duna, kawuun ki kabot kapoka.

²⁶ « Uko umbiin awo ṭi wal wi Nowe ukaan awo ṭi ṇwal ṇi Abuk Ŋiint. ²⁷ Baṇaan bawo wal mēnt ṭi kande na udaan, aniim, awul babak baka iniim, te unuur wi Nowe aneejun ṭi upuur wi meel uweek, kē uṣbal uweek uṣē jot, atuman idēk, kē bayoora bukal bti.✧

²⁸ « Kē hēnk di uwohan ṭi wal wi Lot : baṇaan bawo ṭi kande na udaan, anug, awaap, atepi, aniw ; ²⁹ Kē unuur wi Lot apēnun ṭi Todom, Naṣibaṭi kē aṣē do uṣbal wi bdoo, na pdēpalēn panktēradun kē papēnna baṭi, afiṇ baka bukal bti.✧ ³⁰ Kē hēnk di di uklun kawo, ṭi unuur wi Abuk Ŋiint aklun kawinana.

³¹ « Ṭi unuur mēnt, ṇaan anwoon ṭi uṣaala, awutan kaneejar iko yi nul. Kē hēnk di ukwohan pa ṇaan anyaan uṭeeh, awutan kawugṣa pṭiis.

³² Naleṣan uko undolun ahar Lot✧! ³³ Ankdoon na pbuuran ubida wi nul alun kawaan wa, kē anwaanun ubida wi nul alun kabuuran wa. ³⁴ Dṭupan : na uṭejan mēnt, baṇaan batēb bapiint ṭi kaliṣa kaloolan : alon ajejana, alon aduka. ³⁵ Baat batēb bawo ṭi pṣon : alon ajejana, alon aduka. [³⁶ Biint batēb bawo du uṭeeh : alon ajejana, alon aduka.] » ³⁷ Kē baṭaṣ Yetu baṣē hepara aji : « Ajugun, ṭun di di iko mēnt iklun kaṭēpna? » Kē atēem baka aji

✧ 17:27 Ujuni 6.9; 7.24. ✧ 17:29 Ujuni 18.20; 19.25. ✧ 17:32 Ujuni 19.26.

: « Dko di untaam ukeṭnuṇ, dul di di njugude ṇakluṇ kayitiir. »

18

Uhoñ wi nawayëş na ñaaṭ nayoṭ

¹ Yetu akak ahoñ na baṭaşarul adiimanaan baka kē bawo biki kado kañehan Naşibaṭi ṇwal bti, kawut kawutandër. ² Aji na baka : « Ubi ka ṭi ubeeka ulon, nawayëş bṭup aññoomuṇ Naşibaṭi abot awo aanji tiink nin ñaaṇ. ³ Ṭi ubeeka mēnt kak, ñaaṭ nayoṭ alon awo da anṭaali pbi du a bawayëşa. Aji ji na a : “Wayëşaan na naşoorad naan.”

⁴ « Nawayëş ajon kapok aşë bi ban ṭuṇ aji : “Na manjoonan, mēnji kaṭi Naşibaṭi abot awo mēnji katiink nin ñaaṇ ; ⁵ kē jibi ñaaṭ i aknooranaanuṇ, dwayëşa. Woli abi'a bi ṭi, abi baañşaan pdo kayewlënën.” » ⁶ Ajugun kē aşë kak aji na baka : « Natiinkan uko wi nawayëş nawuṭaan i ajakuṇ! ⁷ Kē Naşibaṭi, aankbi kaṭënk biki nul, kawayëş baka i, wi bakhuuranuluṇ añehan ṇwal bti? Ajon uṭënk baka i? ⁸ Dṭupan na manjoonan, awayëş baka kataran taran. Kē *Abuk Ñiint, aluṇle bi, aṭënkaara ṭi umundu bañaaṇ banfiyaaruṇ i? »

Uhoñ wi Nafaritay na nakobraar daaşa

⁹ Yetu akak ahoñ pa bañaaṇ banşaluṇ aji bawo baṭool aşë beeh bandukiin, aji : ¹⁰ « Biint batëb babi ya pñehan Naşibaṭi du Katohul Kaweeḱ ; alon awo *nafaritay kē alon awo *nakobraar daaşa. ¹¹ Nafaritay anaṭ aşë ñehan Naşibaṭi ṭi uşalul aji : “Iwi Naşibaṭi, dbeebu ṭi uko wi mpaṭuṇ na bañaaṇ bandukiin, bakiiḱ, bado buṭaan, bajuban pjuban pi

piint ; dbeebu kak wi nwoon mënnaam na nakobraar daaşa i. ¹² Dji kayiman nnuur ntëb ti kanëm kabot kafaas uko wi nyeenkun bti kado ifah iñeen, kajej kalon kawulu.” ¹³ Nakobraar daaşa ul kē aşē naṭ alow, aandoo ñoom pkat kēs katen baṭi, aşē kuṇa iñen*, aji : “Iwi Naṣibaṭi, ñagi'aan, nji nwoon nado buṭaan.” »

¹⁴ Yetu aji na baka : « Dṭupan : Uṇ mēntan wi aṭiiṣun, Naṣibaṭi adinan kē awo natool ti kadun ki nul, kē uşē wo uunwo haṇ pa nafaritay. Hēnk di uwoon, ankdēmanun bkowul, balun kawalana, kē anwalanun bkowul, balun kadeeṇa. »

*Yetu awul bapoṭ bampoṭi bnuura bi Naṣibaṭi
(Maci 19.13-15; Markut 10.13-16)*

¹⁵ Bañaan balon baṭij Yetu bapoṭ bampoṭi pa aban baka, kē baṭaşarul bawin uko mēnt aşē noman na baka. ¹⁶ Kē Yetu aşē do kē bañogan bapoṭ aşē ji : « Nawutan bapoṭ babi ti nji! Nakneenan baka, ṭiki *Pṣih pi Naṣibaṭi pawo pi banwoon ji baka. ¹⁷ Dṭupan na manjoonan : anṇalun pneej ti Pṣih pi Naṣibaṭi awo kanaam na napoṭ. »

*Ñiintṭ nayok
(Maci 19.16-30; Markut 10.17-31)*

¹⁸ Kē ñiintṭ alon antiinkaniin aşē hepar Yetu aji : « Najukan nanuura, we wi nwoon kado kayeenkna ubida wi mnṭo ba? » ¹⁹ Yetu kē aşē ji na a : « Imeha kē Naṣibaṭi ṭaṇ anuuriin, ukaṇ kē ikdu'ēn nanuura i? ²⁰ Ime uko wi *Bgah bi Moyit bajakun : “Iinkpiintṭ na ahar ñaan kēme ayin ñaan, iinkfin

* **18:13** Ṭi ugrek bapiit aji : Akob iñen ṭi bjēnt, hēnk di bayuday bajaan bado woli bawo ṭi pwuṭan.

ñaan, iinkkii, wutan katapar ñaan uko wi awoon aandoo, mēbaan şaaş na naan bnuura.” » ²¹ Kē ñiint ateema aji : « ddo iko mēnt bti wi nwoon napot te hēnkun. »

²² Wi Yetu atiinkun uko wan aşē ji na a : « Iduka uko ulon kak : waapan iko yi ikaan bti, ijej itaka iten bajuuk, woli ido han kşē ka pyok du baţi. Wal mēnt, kşē bi, kaşaşēn. » ²³ Wi ñiint atiinkun uko wan, aşē jootan, ũiki ayok maakan. ²⁴ Yetu awin kē ajootanii aşē ji : « Utam maakan pa nayok aneej du *Pşih pi Naşibaţi! ²⁵ Aa, uyoj apel pa untaam uweek wi pnkunkaali uneej ũi bhēr bi kaguja kē di nayok aneej du Pşih pi Naşibaţi. »

²⁶ Banktiinkulun kē başē ji : « Kē in ahilanun keeri kabuur? » ²⁷ Yetu kē ateem baka aji : « Bañaan bajēn baanhilan pbuuran űleef űi baka, kē Naşibaţi aşē hil pbuuran baka. » ²⁸ Timon Piyeer kē aşē ji na a wal mēnt : « Tenan, űduk iko yi űkaan bti pa ptaşu. » ²⁹ Yetu kē aşē ji na baka : « Dũupan, manjoonan ma : ñaan ankdukun katohul, aharul, babuk aşin, na bajugul na babukul pa Pşih pi Naşibaţi, ³⁰ ayeenk kapelan maakan ũi umundu wi uko wi abiin aka, kabot kayeenk ũi umundu unkmbiin ubida wi mnűo. »

Yetu akak aűup kē alun kakeş kabot kanaűa ũi pa (Maci 20.17-19; Markut 10.32-34)

³¹ Yetu adu *banjañan iñeen na batēb mpaű aşē ji na baka : « Hēnkun, űtool ppaya du Yerutalem. Iko bti yi *baűupar Naşibaţi bapiitun ũi *Abuk Ñiint idolana. ³² Abuk Ñiint alun kawulana du banwoon baanwo *bayuday, balun kabeņa, kakara, katēfjēra ; ³³ kakoba na itintēl kaşē kafin, unuur

uwajantën ašë naŋa ɥi pkeɥ. » ³⁴ Kë banjañan iñeen na batëb bašë ɥiink ašë wo baante uko wi ajakuñ. Uɥup mënŋan uɥëp baka kë baamme uko wi Yetu aŋaluñ pji na baka.

*Yetu ajeban nakuul alon du ŋmbaŋ ŋi Yeriko
(Maci 20.29-34; Markut 10.46-52)*

³⁵ Kë wi Yetu akñogun ubeeka wi Yeriko, nakuul alon aɥo bñehan ɥi kabaŋ ki bgah. ³⁶ Wi atiinkun bañaan batum kë baktëp, kë ašë hepar uko unwoon, ³⁷ kë baɥupa aji : « Yetu i *Nataret aktëpuñ. » ³⁸ Wi wi ašaan ahuuran aji : « Yetu *Abuk Dayiɥ, ñagi'aan! » ³⁹ Banwoon ɥi kadun baŋoman na a ayomp, kë abaa huuranaara huuran maakan aji : « Abuk Dayiɥ, ñagi'aan! » ⁴⁰ Kë Yetu ašë naɥ ado kë baɥija a. Wi nakuul añogun kë ašë hepara : ⁴¹ « we wi iñaluñ ndolu ba? » Kë ateem aji : « Ajugun, dolaan ndo kawin kak! » ⁴² Yetu kë aji na a : « Doon kawin, pfiyaar pi nu pajebanu. » ⁴³ ɥi dko mënɥ kë akak awin abot aɥaš Yetu, ašë dëman Našibaɥi. Kë bañaan bti bakak ayeesh mndëm mi Našibaɥi wi bawinuñ uko unɥëpuñ.

19

Take

¹ Yetu aneej ɥi Yeriko awo ɥi pmuur ubeeka, ² kë ñiint alon anwoon katim ki Take ašë wo da, awo naweek i *bakobraar daaša abot ayok maakan. ³ Ado na pwin ñaan anwoon Yetu ašë wo aanhinani ɥiki bañaan batumi, kë abot awo ñaan naɥamñaan. ⁴ Aɥi wal mënɥ ajot kadun ašë paya ɥi bko blon kahilna kawin Yetu, ankɥëpnuñ da.

⁵ Wi Yetu abanun du dko di apayiin aşë kat kës aji na a : « Take, țaraan iwala, dwo i kawala du katohu nța. » ⁶ Kë ataran awala ayeenka na mnlilan. ⁷ Wi bañaan bti bawinun uko wan, aşë nur nșuran aji : « Aya awala du uko ñiint nado buțaan! » ⁸ Kë Take aşë nața anaț, aji na Ajugun : « Ajugun, tenan, dfaaş bka bi naan ți ptoof kațen bajuuk, akak awo woli dguur ñaan bka bi nul kakakana nyaaș nbaakër uko wi nyeenkulun. » ⁹ Yetu kë aşë ji na a : « Nașibați abuuran nța bañaan biki katoh ki, iwi kak iwo abuk *Abraham. ¹⁰ Hënk di uwoon, *Abuk Ñiint abi bi pla kabot kabuuran banneemun. »

*Uhoñ wi itaka
(Maci 25.14-30)*

¹¹ Wi bañaan bawoon ți ptiink Yetu, kë aşë hoñ na baka țiki aňog Yerutalem, kë bașë șal aji *Pșih pi Nașibați pawinana wal mënt. ¹² Aji na baka : « Ñiint alon i kabuka kaweeek abi ya du utaak unlowun pya kayeenk pșih pi utaak wi nul, kașë kawugșa. ¹³ Adu balemparul iñeen, awul baka andoli baluk bi kli kwajanț aşë ji na baka : “Nalempan na itaka yi te ubi'ën.”

¹⁴ « Bañaan biki utaakul kë bașë șoora, ayil bañaan balon kë baya du nașih najeenkal aji na a : “Nëñjal ñaan i așihun.”

¹⁵ « Wi bayaan ațoorana du pșih, kë aşë wugșa. Wi abanun, aşë do kë badu balemparul biki abiin awul itaka, katen jibi andoli ți baka aduki alemp. ¹⁶ Nateek abi ajaka : “Nașih, itaka yi iwulnun yii yi, dduk aka uko wi iwulnun nyaaș iñeen.” ¹⁷ Kë aji na a : “Ido bnuura, iwo nalemp nanuura ; jibi iwoon

nanuura ti uko umpoti wi nwuliin, iwo nantuŋa i ŋbeeka iŋeen.”

¹⁸ « Natëbantën kë abii, aji na a : “Naših, itaka yi iwulnunŋ yii yi, dduk aka uko wi iwulnunŋ nyaaş kaŋeen.” ¹⁹ Kë akak aji na uŋ mënŋan : “Iwo nantuŋa i ŋbeeka kaŋeen.”

²⁰ « Undu kak kë abii aji : “Naših, itaka yi nu yii yi, dtan ya ti blaañ ahank. ²¹ Dti'u, iwi inwoonŋ ñiintŋ najootŋ, anjaanŋ ayeenk uko wi awoonŋ aanhankani, kabot kakit uko wi awoonŋ aantepi.” ²² Kë naših uŋ ašë ji na a : “Iwi nalemp nawuŋaan, dwayëşu na ŋŋup ŋi iŋupunŋ iwi ti uleefu. Ime aji dwo ñaanŋ najootŋ anjaanŋ ayeenk uko wi awoonŋ aanhankani, kabot kakit wi awoonŋ aantepi. ²³ Kë we ukaanŋ keeri kë iinjeŋ itaka yi nwuliinŋ ahankan du naŋeetan ba? Işaanŋ kabuk uko ulonŋ, woli dyaarad ya.”

²⁴ « Wi wi ašanŋ aji na bañaanŋ banŋoonŋ da : “Nayeenkana itaka yi nul, nabot nawul ya andukiinŋ aka nyaaş iŋeen uko wi nwululunŋ.” ²⁵ Kë bateema aji : “Adobi ka ka itaka itum!” ²⁶ Kë akak aji na baka : “Dŋupan, ñaanŋ ankaanŋ, balunŋ kaŋena kak, bë anwoonŋ aanka, bado yeenka wi akaanŋ. ²⁷ Kë başoorad naan, banwoonŋ baambi ŋal nşih baka, naŋijan baka ti, nafaal ti kadun naan.” »

Yetu aneej ti Yerutalem ji naših

(Maci 21.1-9; Markut 11.1-10; natenan ti Yowan 12.12-16)

²⁸ Wi Yetu aŋiiniinŋ hanŋ aba, ašë tool pya Yerutalem, apoş ti kadun ki pntuk. ²⁹ Wi aŋogunŋ ŋfëtŋ ŋi Betfage na Betani, kaŋog pnkunŋ pi bajaanŋ bado « Pnkunŋ pi

Mnoliwera* » ašë yil baťaşarul batëb aji na baka :
³⁰ « Nayaan du ufëť unwoon ťi kadunan wun, woli naneej da, naťenk ubuuru umpoťi untanun, wi nin ñaan awoon aambaan kadapi'aara ; nafënëšan wa naťij. ³¹ Woli alon ahepar uko unkaan kē nakfënëš wa, najaka Ajugun anumiin wa. »

³² Wi bayili bayaan, baya ťenk kē uko uwo jibi Yetu ajakun na baka. ³³ Wi bawoon ťi pfënëš ubuuru umpoťi wun, bajug wa kē bašë ji : « we ukaan kē nakfënëš ubuuru ba? » ³⁴ Kē bašë teem aji : « Ajugun anuma wa. »

³⁵ Wi wi bajejun wa aťij Yetu, ašë pënan iyeti yi baka agur wa, ašë dola kē apayaa. ³⁶ Wi akyaan, kē bañaan bašë pënan iyeti yi baka ašëef ťi bgah. ³⁷ Wi Yetu abanun du bgah bankwal-naaniin Pnkun pi Mnoliwera atool pya Yerutalem, kē pntuk pi baťaşarul bti pašë lilan maakan, ahuran maakan awo ťi pdëman Našibaťi pa mlagre mi bawinun bti. ³⁸ Baji : « *Bnuura nuura ťi naših ankmbiin ťi katimul!*☆ Mnjeeh du baťi na mndëm du baťi duuť ! » ³⁹ *Bafaritay balon banwoon ťi pntuk kē bašë aji na Yetu : « Najukan, ñomaan na baťaşaru baťañan. » ⁴⁰ Kē ašë teem baka aji : « Dťupan, woli bayompi, mnlaak mi manhuuran. »

Yetu akak aťëgara Yerutalem

⁴¹ Wi Yetu añogun, awin ubeeka wi Yerutalem, ašë ťëgara wa, ⁴² aji : « Dñal lah iwi kak iyikrën iko inktjiin nťa di mnjeeh, kē iko mënť işë mena, kēš ki nu kaanhilan pwin ya. ⁴³ Nñuur ñlon ñabi

* **19:29** Pnkun pi Mnoliwera : Dawoon katim ki pnkun pi bajaan bado na umbaabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.” ☆ **19:38** Kañam 118.26.

ni başooradu bakdolun uniw wi mboş kakoolntënu, kagut na iwi. ⁴⁴ Balun katoku, iwi na babuku. Baankwut nin katoh kalon kanaŋ, ŋiki iinyikrën wal wi Naşibaŋi abiin pbuuranu. »

Yetu adook bawaap du Katoh Kaweek ki Naşibaŋi (Maci 21.12-17; Markut 11.15-19; natenan ŋi Yowan 2.13-22)

⁴⁵ Yetu aneej wal mënŋ du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi ašë jun pdook bawaap, ⁴⁶ aji na baka : « Naşibaŋi aŋup ŋi Ulibra wi Uŋup wi nul aji : “Katoh naan kawo kañehanaani.”✠ Kë an naşë kakan ka dko dmennaani di bakii✠! »

Yetu ajukan du Katoh Kaweek ki Naşibaŋi

⁴⁷ Unuur unjinŋi, Yetu aji jukan du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi. Kë *baŋenan baweek na *bajukan Bgah na baweek biki *bayuday başë la pfiŋa, ⁴⁸ ašë wo baamme jibi bakdoli, ŋiki bañaan bti bawat ibaŋ atiinka bnuura.

20

Bayuday bahepar Yetu ñaan anŋu'ulun pdo iko yi akdolun

(Maci 21.23-27; Markut 11.27-33)

¹ Yetu awo unuur ulon ŋi pjukan du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi abot aŋup *Uŋup Ulil Unuura, kë *baŋenan baweek na *bajukan Bgah başë wuj na bantohi ² ahepara aji : « Ťupun, mnhina mnhon mi mi ikdolnun iko yi ba? In ajakiin kë ihilan kado ya? » ³ Kë ašë teem baka aji : « Nji kak dñal kaheparan uko ulon. Naŋupaan, ⁴ in ayilun *Yowan

✠ 19:46 İtayi 56.7. ✠ 19:46 Yeremiya 7.11.

pbattaar ba? Naşibaŋi a këme bañaan baka? » ⁵ Kë başë wo ƚi plaŋar ƚi ptoof pi baka aji : « Woli nteem aji Naşibaŋi ayilulun, aheparun kaji, we ukaan kë nñenfiyaara? ⁶ Kë woli nji bañaan bayilulun, bañaan bti batapun mnlaak, ƚiki bafiyaar aji awo *Naŋupar Naşibaŋi. »

⁷ Bateem aji baamme anyilulun. ⁸ Yetu kë aşë ji na baka : « Nji kak, mënktupan na mnhina mnhon mi nji kadolnun iko yi. »

*Uhoñ wi balemp biki Uwoorta
(Maci 21.33-46; Markut 12.1-12)*

⁹ Wi wi Yetu aşaan ahoñ na bañaan aji : « Nñint alon abi tepi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiñu, aşë wul wa bañaan balon pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aşë ya bayaaş bi awo i kaya kajon. ¹⁰ Wal wi umar ubanun, kë aşë yil nalemparul alon du baka pa bawula kafah ki nul ; kë başë koba, adook kë akak iñen ijint. ¹¹ Kë nñint ajug uŋeeh akak ayil nalemparul alon ; kë bakak akob un mënŋan, akowandëna, aşë dooka kë akak iñen ijint. ¹² Kë akak ayil nawajantën ; kë bakoba añaakan afëla bdig.

¹³ « Kë ajug uŋeeh aşë ji wal mënŋ : “Dbaa do do hum ba? Dyil da abuk naan i nñalun maakan, ulome ul, baya kakali'a.” ¹⁴ Wi bañaan biki awulun uwoorta bawinun abuk nñint un aşë şal aji : “I akdukiin na iko yi aşin ; nawulan nfiña, njeenkna phii.” ¹⁵ Kë hënk di bamobulun apul pulan apënan du uwoorta aşë fiña. We wi ajug uŋeeh akeeri bi kado bañaan mënŋ? ¹⁶ Alun kabi kafin baka kawul uwoorta bañaan balon. »

Wi bañaan batiinkun uko wan aşë ji : « Naşibaţi aankdinan nin uko wan uwo! » ¹⁷ Wi wi Yetu aşaan ajaban baka kęş aşë ji na baka : « Natenan uko wi bapiitun ęi Ulibra wi Naşibaţi :

*“Pnduba pi baniw bapokun,
pakakun amëban katoĥ.”*✧

We wi uko umpiitun wi ukdiimanun: ¹⁸ ñaan ankjotun ęi pnduba męnt akita, kę ñaan i pakjotun, panantëla. »

¹⁹ *Bajukan Bgah na *baţenan baweeĥ bayikrën wal męnt, na manjoonan kę bukal bakaan kę ahoñ ĥan. Bala wal męnt pmoba, aşë ęi bañaan.

Pluk Fëtar daaşa

(Maci 22.15-22; Markut 12.13-17)

²⁰ *Bajukan Bgah na *baţenan baweeĥ bamena wal męnt aşë yil bañaan balon bandaarun aji bawo baťool bado katen me Yetu ajub ęi uťup ulon, kahilna kamoba, kañooť du pşih pi nantunja naromen. ²¹ Wi wi başaan aji na a : « Najukan, ņme kę iji kťup kabot kajukan bnuura, abot awo iinji kpaťşër, na manjoonan, bgah bi Naşibaţi bi bi ijaan kjukan. ²² Nwo i kaluk Fëtar* naşih na-jeenkal daaşa, kęme ņënwo kaluka da? » ²³ Kę Yetu ammeen ņşal ņi kalagare ņi baka aşë ji : ²⁴ « Nadiimanaan pataka. Kaara di in na katim ki in iwoon ęi pa? » Kę bateem aji : « *Fëtar a. » ²⁵ Kę aşë ji na baka wal męnt: « Nakeerin nakakan Fëtar uko unwoon wi Fëtar, naşë nakakan Naşibaţi uko unwoon wi Naşibaţi. »

✧ **20:17** Kañaam 118.22. * **20:22** Fëtar awoon naşih najeenkal.

²⁶ Kë baanhinan amob Yetu ti ntup ni atupun ti kadun ki bañaan, bañoŋar jibi ateemun, ašë yomp.

Pnaŋa ti pkeŋ

(Maci 22.23-33; Markuŋ 12.18-27)

²⁷ *Bataduk balon babi aŋog ti Yetu, bukal bajaan baji pnaŋa ti pkeŋ paanwoo, bahepara aji : ²⁸ « Na-jukan, *Moyit apiit pa un aji : “Woli ñaan aka abuk ašin anniimun ašë keŋ bë aanduk napoŋ, ayeenkan ahar abuk ašin mënŋ ahilna abukara bapoŋ.” ²⁹ Ubi ka biinŋ paaj na alon banŋaarun. Nateek aniim ñaŋ ašë waan ba bë aambuki. ³⁰ Natëbanŋen kë ayeenk ñaŋ akeŋ kak bë aambuki, ³¹ nawajanŋen kak kë ayeenk ñaŋ akak akeŋ bë aambuki. Kë biinŋ paaj na alon bukun bti bado han, akeŋ bë baanduk napoŋ. ³² Kë ñaŋ akak abaañŋaan aneem. ³³ Kë hënkun woli bañaan balun anaŋa ti pkeŋ, in akwoon ayin ñaŋ mënŋ, wi bukal paaj na alon bti baniimulun? »

³⁴ Kë Yetu ašë ji na baka : « Biinŋ na baŋ biki umundu wi baji baniimar ; ³⁵ kë biki Naŋibaŋi aklun kaji kë bataan na pnaŋa ti pkeŋ kabot kawo ti ubida unkmbiin, baankak alon kado kaniimar wal mënŋ. ³⁶ Hënk di di bawoon kak baankak akeŋ, banaam na nwanjuŋ abot awo babuk Naŋibaŋi, wi banaŋiin ti pkeŋ. ³⁷ Kë Moyit atup bnuura aji bañaan balun kanaŋa ti pkeŋ. Ti dko di Ulibra wi Naŋibaŋi dankŋiniyaanun uko wi bgof bankyikun, adu Aju-gun aji, “Naŋibaŋi i *Abraham, i *Itaak, na i Yakob.” » ³⁸ Yetu akak aji « Naŋibaŋi awo i bañaan bajeb, aanwo i banketun, ŋiki biinŋ bawajanŋ bukun bti bawo bajeb pa ul. »

39 *Bajukan Bgah balon bajej btup wal mēnt aşē ji na a : « Najukan, iṭiini bnuura. » 40 Kē baankak añoom phepara uko ulon.

*Krittū awo Abuk Dayiṭ abot awo Ajug Dayiṭ
(Maci 22.41-46; Markuṭ 12.35-37)*

41 Yetu aji kak na baka : « Hum di di ñaan ahilanun kaji *Krittū awo *Abuk Dayiṭ? 42 Dayiṭ ṭi uleeful aṭup ṭi uko wi Krittū ṭi Ulibra wi pñamarēn aji :

“Naṣibaṭi Ajugun aji na Ajugun :

Ṭoon ṭi kañen naan kadeenu

43 te ndoo ndo baṣooradu,
ido kapafna baka ihoṭ.”☆

44 Dayiṭ aji du'a kaji “Ajugun” hum di di Krittū ahinanun keeri kawo abuk Dayiṭ? »

*Nalipariin bajukan Bgah
(Maci 23.1,5-7,14; Markuṭ 12.37-40)*

45 Jibi bañaan bawoon ṭi ptiinka, kē Yetu aşē ji na baṭaṣarul : 46 « Nalipariin *bajukan Bgah ban-jaan banjal pñaaṣ na imiṣa iyul, kaṇal banohntēn baka ṭi dko di bañaan, kaṇal pṭo kadun ṭi itoh iñehanaani, na ṭi iṭij inuura ṭi ṇfettu. 47 Baji bade bka bti bi baṭ bayoṭ, kadaar kajon ṭi pñehan Naṣibaṭi pa pwinana. Naṣibaṭi alun kakob baka kakob kandēmnuṇ maakan! »

21

*Uṭen wi ñaaṭ nayoṭ najuuk
(Markuṭ 12.41-44)*

1 Yetu akat kēṣ aşē win bayok kē bakwat itaka du dko di bajaan bawatna itaka ṭi *Katoh Kaweeṣ ki

☆ 20:43 Kañaaṣ 110.1.

Naşibaŋi. ² Abot awin ñaaŋ nayoŋ alonŋ najuuk kē aŋu da ktaka ktēb ɽaŋ. ³ Kē ašē ji : « Na manjoonan, dŋupan, ñaaŋ nayoŋ najuuk i awul apelan bañaanŋ bti. ⁴ Banwulunŋ bukunŋ bti bawul itaka yi bawoonŋ baannuma, kē ul ɽi bwaanŋ bi nul ašē wul itaka bti yi anumiinŋ pa pde. »

*Iko inkyuujunŋ kē uba umundu uñogi
(Maci 24.1-2; Markut 13.1-2)*

⁵ Jibi bañaanŋ balonŋ bawoonŋ ɽi pmaŋ *Katoŋ Kaweeŋ ki Naşibaŋi aji kanuura, kul na induba inuura inniwnunŋ ka, na iko inuura yi bajaanŋ baŋen pa pñēgna ka, kē ašē ji : ⁶ « Iko yi naktenunŋ yunŋ, ŋnuur ŋalunŋ kabi, kē nin plaak paankduka kapaf ɽi ptēnŋ pa : iko mēnŋ bti ijot. » ⁷ Kē bašē hepara aji : « Najukan, lum di di uko wanŋ ukwoonŋ, kē we ukyuujunŋ un kē uko wanŋ ubanŋ ɽi pbi? »

⁸ Yetu kē ateem baka aji : « Nawutan kadinan baguuran, bañaanŋ baŋum balunŋ kabi na katim ki naan, kaji bawoonŋ *Krittu kabot kaji unuur wi nul uñogi! Nawutan kaŋaš baka. ⁹ Woli nalunŋ atiink ŋgut na pgarandēr, nawutan kalēnk. Iko mēnŋ iwo yi kawo ji umundu ubi udo kaba. Kē umundu ušē wo uunwo kaba wal mēnŋ. »

¹⁰ Aji na baka wal mēnŋ: « Uŋaak unaŋa ugut na utaak ulonŋ, pŋih pagut na plonŋ. ¹¹ Mboš manŋinŋar maakan, mmaak mwuŋaan na ubon ŋawo ɽi ŋmbanŋ ŋlonŋ, iko iyibanaan iwo, iko inkwoonunŋ baŋi iwinana.

¹² « Kē ji iko yanŋ bti ibi ido kadolana, bamoban kahajanan, kañooŋan *uruha du itoh iñehanaani, kawatan ukalabuš, kañooŋan uruha du kadun ki baŋih na bantunŋa ɽiki nafiyaarēn. ¹³ Iko yanŋ

bti ikdolun naɕup baka uko wi nameen ɕi nji.
¹⁴ Nameen kē naannuma pla uko wi nakyaan
 kaɕup kayenanaan ɲleefan : ¹⁵ dlun kawulan uɕup
 untunɔ wi baɕooradan bakwoon baankhil ppok
 kēme kalaɕ. ¹⁶ Baɕinan na baninan, babuk baɕinan,
 bayiɕan na banohan, badoo lun kakeeɕaaran, bafin
 baɕum ɕi an. ¹⁷ Bañaan bti baɕooran ɕiki nafiyaarēn.
¹⁸ Kē bkow nin baanklun kade'u. ¹⁹ Natamaan
 maakan, hēnk di naklun kakaana ubida wi man-
 joonan.

Uɕoka Yerutalem

(Maci 24.15-22; Markuɕ 13.14-20)

²⁰ « Woli nalun awin kē bangoli bafuoy
 Yerutalem, nameen kē daban ɕi pɕokana.
²¹ Banwoon ɕi utaak wi *Yuda wal mēntɕ baɕiin
 bamena du inkun iweek, banwoon ɕi Yerutalem
 meetɕ baɕiin bapēn, banwoon du ɲteeh wal mēntɕ
 bawutan kaneej ubeeka, ²² ɕiki ɲnuur mēntɕ ɲawo ɲi
 Naɕibaɕi akkobun bañaan biki nul banjubanulun,
 ɲnuur ɲi iko impiitaniin bti ikdolaniin. ²³ ɲnuur
 mēntɕ, baatɕ bankwoon na iyin, na bankbootanun
 bawutan! Pjuuk pweek pawo ɕi utaak wi, udeeb
 wi Naɕibaɕi ubot uwala ɕi bañaan. ²⁴ Bafin baka
 na ikej, kamob baka kaya katuh du ɲtaak bti,
 banwoon baamme Naɕibaɕi balun kapoɕ Yerutalem
 katok tokan da te wi ɲwal ɲi baka ɲakbaan.

Yetu aɕup jibi Abuk Ñiintɕ aklun kabi ɕi umundu

(Maci 24.29-31; Markuɕ 13.24-27)

²⁵ « Iko inkyuujun kē *Abuk Ñiintɕ abi iwinana ɕi
 unuur, ɕi pli, na ɕi njah. Kē ɕi mboɕ, bañaan balun
 kahaajala, kayewla phomp pi bdēk na pi ɲmaaron.
²⁶ Bañaan balun kakeɕ palēnk, wi bakɕalun iko

inklun kajotna umundu wi bañaan bafetun, iko yi baŋi ilun kaŋinŋar. ²⁷ Wal mēnt wi wi bakwinun Abuk Ŋiint awuj na mnhina na mndēm mnweek ɥi kanfēlun. ²⁸ Woli iko mēnt ijun pwinana, nahet kakat kēš, ɥiki mbuur mi nan maññogi. »

Uhoñ wi bjaak

(Maci 24.32-35; Markut 13.28-32)

²⁹ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Natenan bjaak na mnko bti. ³⁰ Woli manjuna jun pŋeeñ, naji wonɥi naten ma nabi me me kē pti pañogi. ³¹ Kē hēnk woli nalun awin iko yañ kē ibani, nameen kē *Pŋih pi Naŋibaɥi paban ɥi pbi. ³² Na manjoonan, dɥupan, kawuun ki kaankɥep bē iko mēnt bti iinwinanaa. ³³ Baɥi na mboŋ ŋaba, kē ŋɥup ŋi naan ŋašē wo ŋaankba. »

Nawoon bten

(Maci 24.36-51; Markut 13.33-37)

³⁴ Yetu akak aji : « Nalipariin, nakwut ŋhaaŋ ŋi nan ŋaduka ɥi unoh uweek, na ukuj, na manɥaaf mi umundu, nado kaɥi unuur mēnt ukur kur ujoɥni'an ³⁵ ji bridiya, ɥiki unuur mēnt uban ɥi bañaan bti biki umundu. ³⁶ Nawoon bten keeri, nado kañehan Naŋibaɥi wal undoli, nahilna nabuur ɥi iko inwoon yi pbi bti, nabot nahilna nanaɥ ɥi kadun ki *Abuk Ŋiint. »

Nnuur ŋbaañšaani ŋi Yetu

³⁷ Na pnak, Yetu aji wo du *Katoh Kawee k ki Naŋibaɥi kajukan, na utejan ašē ya kafēr du pnkun pi bajaan bado « Pnkun pi Mnoliwera. » ³⁸ Wal wi nfa mambanan ban, bañaan bti kašē bi du Katoh Kawee k ki Naŋibaɥi pa ptiinka.

22

Baṭeṇan baweek na bajukan Bgah batiinkar pa pfiṇ Yetu

(Maci 26.1-5,14-16; Markuṭ 14.1-2,10-11)

¹ Ufettu wi ipoom indaṭ wi bajaan bado *Ufettu wi Mbuur uñog wal mēnt. ² *Baṭeṇan baweek na *bajukan Bgah baṇal pfiṇ Yetu, aṣe ti uko wi bañaan bakbiin kado, ukaan ke bakla jibi bakdoli kadoo kafina.

³ Ke uṣal wi *Tatana uṣe neeṭi ti Yudat, i bajaan bado Itkariyot, anwoon alon ti *banjañan iñeen na batēb. ⁴ Aya du baṭeṇan baweek na baweek biki bangoli bayeṇ *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi, atiinkar na baka jibi akwuli baka Yetu. ⁵ Balilan fuṭ aṣe dinan pwula itaka. ⁶ Ke ul, aṣe la wal wi akwulun baka'a, be pntuk pi bañaan paankmaar.

Yetu abomandēr na banjañan pa ufettu wi Mnjeeh
(Maci 26.17-25; Markuṭ 14.12-21; natenan ti Yowan 13.21-30)

⁷ Ti wal wi *ufettu wi ipoom indaṭ, unuur wi bajaan bafiṇ ṇkaneel pteṇanaan *ufettu wi mnjeeh ubani. ⁸ Ke Yetu aṣe yil Timon Piyeer na *Yowan aji na baka : « Nayaan najun un kañah ki ufettu. »

⁹ Ke baṣe hepar a aji : « Tuṇ di di inalan ṇjunu ka? »

¹⁰ Ke aṣe teem baka aji : « Natenan, woli naneeṭi ti ubeeka, nayit na ñiint alon ankuñin pdunk pi meel. Naṭaṣana, du katoḥ ki akyaan kaneeṭi, ¹¹ naji na ajug katoḥ : “Najukan aji : Tuṇ di meet di akdeenun pde pi ufettu na baṭaṣarul dawoon?”

¹² Ayuujan du bko duuṭ, meet dhaan danwoon na

iko yi naknumiinj bti. Dul di di nakyaan kabomannun ŋhilna ŋde pde pi ufettu. »

¹³ Kë bayaa, aya awin iko bti jibi Yetu ajakuŋ na baka, ašë juŋ pde.

Kaňah kabaaňšaani

(Maci 26.20,26-29; Markut 14.17,22-25; 1 Korint 11.23-26)

¹⁴ Wi wal wi pde ubanuŋ, kë Yetu ašë ʒo ʒi umeeša na *banjaňanul. ¹⁵ Wi wi ašaŋ aji na baka : « Dŋal maakan kade pde pi ufettu* wi na an ʒi ndo kaneej ʒi mnhaj. ¹⁶ Dʒupan, mēnkak ade pa te wal wi uko wi pde pi pakʒenanuŋ ukdolaniinj du *Pših pi Našibaʒi. » ¹⁷ Ajej pnkalame plon, abeeb Našibaʒi ašë ʒi : « Nayeenkan pa, nafaasiiir ; ¹⁸ dʒupan, mēnkak adaan poot te wal wi *Pših pi Našibaʒi pakbiinj. »

¹⁹ Wi abaaŋ, ašë jeʒ kapoom, abeeb Našibaʒi, akitēš ka awul baka ašë ʒi : « Uleef naan wi wi, unwulaniinj pa an. Naluŋiinj nado kado hēnk, uwo mnlešan mi naan. » ²⁰ Wi babaŋ pde, akak ado haŋ na pnkalame aji : « Poot pi pawoon pñaak pi naan pantuluŋ pa an, pi Našibaʒi aʒenanaanuŋ bhoŋar bhalu. »

Yetu aʒup aji alon ʒi banjaňanul akwaapulun

(Maci 26.21-25; Markut 14.18-21)

²¹ « Natenan, ŋaaŋ anwoon i kawaapēn aʒo na nʒi ʒi umeeša wi. ²² Na manjoonan, *Abuk Ŋiint awo kakeʒ jibi Našibaʒi ajakuŋ, kë ŋaaŋ anšaŋ awaapa ašë wuʒan! » ²³ Wal mēnt, kë *banjaňan bašë wo ʒi pla ŋaaŋ ahon ʒi baka akdolun uko waŋ.

* **22:15** Pde mēnt paji palešan wal wi Našibaʒi abuuranuŋ bayuday pjuuk du Ejiptu.

In awoonun naweek?

(Maci 20.24-28; 19.28; Markut 10.41-45)

²⁴ Blaṭar bapēn ɥi *banjañan kē bañal kame i bahilanun kaɣi awoonun naweek ɥi baka. ²⁵ Kē Yetu aṣē ji na baka : « Baṣih biki nṭaak baji bañotna biki baṣihun, kē banṣihun bado kē baji badu baka “bado bnuura” ²⁶ Kē uṣē paṭ pa an, anwoonun naweek ɥi an awo kaṭēp ṭēp kawo ji anwoonun nampoṭi, kē ankwulun uworda awo kaṭēp ṭēp kawo ji ankdolun uko wi uworda ujakun. ²⁷ In adēmnuṅ ba? Anṭoon ɥi umeeṣa kēme ankyiṣulun pde? Mēnt anṭoon ɥi umeeṣa a i? Nji kē nṣē wo ɥi ptoofan, ji anklemparun bañaan! »

Uko wi Yetu ahoṅun banjañan

(Maci 19.28)

²⁸ « An nawo na nji wal wi nwoon ɥi mnhaj bti, ²⁹ kē jibi Paapa awulnun pṣih, hēnk di di nkaan awulan pa. ³⁰ Nalun kade kabot kadaan na nji du pṣih pi naan, kabot kaṭo ɥi iṭij yi pṣih, kawayēs kntaali iñeen na ktēb ki *Itrayel. »

Yetu aṭup aji Timon Piyeer alun kapok pme'a

(Maci 26.31-35; Markut 14.27-31; natenan ɥi Yowan 13.36-38)

³¹ Kē Yetu akak aji : « Timon, Timon, *Tatana añehan pa phil kaṣintṣ ṣintanan ji nṣeey ɥi kajet. ³² Kē nji, nṣē ñehan Naṣibaṭi pa iwi, ihilna inaṭ iliint ɥi pfiyaar. Woli ilun akak ɥi nji, ktēntēn batēntu. » ³³ Kē Timon Piyeer aṣē ji na a : « Ajugun, woli uwo pya ukalabuṣ kēme woli udoo wo pkeṭ na iwi, nji wi. » ³⁴ Kē Yetu aji na a : « Timon Piyeer, dṭupu, ji uguk udo kahaan nṭa di, ipok pme'ēn nṣaaṣ nṣajanṭ. »

Umbootu, umañ na kej

³⁵ Kë Yetu aşe hepar *banjañan aji : « Wi mbiin ayilan bë naantij nin umbootu, nin umañ, nin işapaat, nawaan uko ulon i? » Kë bateem aji : « Nin ukoolan. » ³⁶ Wi wi aşaan aji na baka : « Kë hënkun, ankaan umbootu awo kajej wa, na ankaan umañ, kë anwoon aanka kej, awo kawaap umanta wi nul, kanug ka. ³⁷ Dɕupan, uko wi Ulibra wi Naşibaŋi uɕupun uwo kadolana ɕi nji : “Baɕu'a na bado buɕaan.” » ³⁸ Baɕaşarul bajaka wal mënt; « Ajugun, ikej itëb yii yi. » Kë ateem baka aji : « Ukëşi. »

Yetu añehan Naşibaŋi du pnkun pi mnoliwera (Maci 26.36-46; Markut 14.32-42)

³⁹ Yetu apën aya du Pnkun pi Mnoliwera jibi ajonun kado. Baɕaşarul kë baya na a. ⁴⁰ Wi abanun du dko mënt aşe ji na baka : « Nadoon kañehan Naşibaŋi nawutna kajot ɕi kaguuru. » ⁴¹ Wi wi aşaan aduk baka btiişu aşe ɲup añehan Naşibaŋi ⁴² aji : « Paap, woli injali, klowanaan mnhaj mi. Kë mënt unjal wi naan uşaan awo kadolana, wi nu wa. » ⁴³ [Wal mënt, kë *uwanjuɕ wi Naşibaŋi ulon uşe pën ɕi kadunul pa ptëɲtëna. ⁴⁴ Yetu ahaajala maakan, aşe ñehan Naşibaŋi maakan. Uyikaj wi nul udoo kak ji pñaak ajat.]

⁴⁵ Wi Yetu añehanun Naşibaŋi aba, aşe naɕa, akak du baɕaşarul, aɕënk baka kë bakɲoyënt, banoor maakan ɕiki bajooɕani. ⁴⁶ Kë aşe ji na baka : « we ukaan kë nakɲoyënt ba? Nanaɕiin nañehan Naşibaŋi, nawutna kajot ɕi kaguuru. »

Bamob Yetu
(Maci 26.47-56; Markut 14.43-49; natenan ti
Yowan 18.3-11)

⁴⁷ Yetu ahum kaṭiini, kē pntuk pi bañaan paşē wuj. Yudaṭ, alon ṭi *banjañan iñeen na batēb kē awo ṭi kadun ki baka. Abi aňog Yetu pa pmooka.
⁴⁸ Kē Yetu aşē ji na a : « Yudaṭ, imook mook *Abuk Ñiint kawulna'a! » ⁴⁹ Wi banwoon na Yetu bawinun uko unkbomanderun aşē ji na a : « Ajugun, ntib baka na ikej? » ⁵⁰ Kē alon ṭi baka apēnan kej atib afal kabaṭ kadeenu ki nalempar *naşih i baṭejan. ⁵¹ Kē Yetu aşē ṭiini na baka aji : « Naṭañaan. » Wi wi aşaan aban kabaṭ ki ñiint un ajeban ka.

⁵² Yetu aṭiini wal mēnt na *baṭejan baweeek, na baweeek biki bayej *Katoḥ Kaweeek ki Naşibaṭi na bantohi bambiinj pmoba aji : « Dwo nado buṭaan i, kē nado bi pmobēn na ikej na induk? » ⁵³ Dji kawo na an nnuur bti du Katoḥ ki Naşibaṭi, kē naando na pmobēn. Kē wal wi uşē wo wi nan, wi bañaan biki utejan bajaan banaṭa. »

Timon Piyeer apok aji aamme Yetu
(Maci 26.57-58,69-75; Markut 14.53-54,66-72;
natenan ti Yowan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Bamob Yetu wal mēnt aşē ñooṭa aneejan du katoḥ ki *naşih i baṭejan. Timon Piyeer kē aşē low du kafet aṭaşa. ⁵⁵ Batehan bdoo ṭi ptoof pi blay kē bañaan baṭo afooy ba atēma, kē Timon Piyeer akak aṭo da. ⁵⁶ Naṭ nalemp alon awina kē aṭo aňog bdoo ; kē aşē tena bnuura aşē ji : « Ñiint i kak awo na a! »

⁵⁷ Kē Timonj Piyeer ašē laṭa aji : « Ñaaṭu, mēmme'a » ⁵⁸ Baṭo btiīṣu, kē ñiint alon akak awina, aji : « Iwi kak iwo alon ṭi baka! »

Kē Timonj Piyeer ateema aji : « A-a, mēnwō na baka. » ⁵⁹ Baṭo uko ji uwoori, kē alon akak aṭup aji : « Natenan, manjoonan ma, ñiint i awo na a, adoo wo i *Galilay. »

⁶⁰ Kē Timonj Piyeer ateem aji : « Iwi, mēmme uko wi ikjakun. » Ṭi dko mēnt, wi akṭiiniin, kē uguk ušē haan. ⁶¹ Kē Ajugun ašē kok aten Timonj Piyeer. Wi wi aṣaan alesh uṭup wi Ajugun abiin aṭupa : « Timonj Piyeer, dṭupu, ji uguk udo kahaan nṭa di, ipok pme'en nyaaṣ ṇwajanṭ. » ⁶² Wi wi Timonj Piyeer aṣaan apēn bdiḡ, awooni maakan.

*Bakob Yetu abot akara
(Maci 26.67-68; Markuṭ 14.65)*

⁶³ Bankyenun Yetu bawo ṭi pbeṇa, abot akoba. ⁶⁴ Baji bawuna kēṣ kašē hepara kaji : « In ako-biin? Iwi *Naṭupar Naṣibaṭi, ṭupan ñaan ankobiin! » ⁶⁵ Bakak akara, ikar itum ilon kak.

Bañooṭ Yetu uruha wi bayuday

⁶⁶ Wi unuur ujintun, bantohi *bayuday, *baṭeṇan baweeḡ na *bajukan Bgah kē bašē yitiir. Bado kē baṭij Yetu ṭi kadun ki baka, ⁶⁷ ašē ji na a : « Woli iwo Kriṭtu, kṭupun. »

Kē ateem baka aji : « Woli dṭupan, naankfiyaar, ⁶⁸ kē woli dheparan uko ulon, naankteemēn. ⁶⁹ Kē hēnkun *Abuk Ñiint ašē ṭo du kañen kadeenu ki Naṣibaṭi anhiniin iko bti! »

⁷⁰ Wal mēnt, kē bukal bti bašē ji : « Iwoonj Abuk Naṣibaṭi keeri? »

Kē ateem baka aji : « Naṭupi, dwo a. »

⁷¹ Kë başë ji : « Nkak anuma alon aɽupun i? Un ɽi ibaɽun ɽɽiinkna wa ɽi mntumul! »

23

Bañoŋ Yetu du Pilat

(Maci 27.1-2,11-14; Markuŋ 15.1-5; natenan ɽi Yowan 18.28-38)

¹ Wi wi bañaan bti banɽoon *uruha wi *bayu-day bañaan anaɽa, añaŋ Yetu du kadun ki *Pilat.

² Bajun pɽapara aji : « Nɽenk ñiint i kë awo ɽi pyewlën bañaan biki utaak ; aji ji na baka bawut pluk *Tetar naɽih najeenkal daaɽa, abot aji ul ɽi uleeful awoon *Krittu, naɽih. » ³ Kë Pilat aɽë hepar Yetu aji : « Iwi, iwoon naɽih i bayuday i? » Kë Yetu ateema aji : « Iwi, Ijakun haɽ. » ⁴ Kë Pilat aɽë ji na *baɽenjan baweek, na pntuk pi bañaan: « Mënwin uko ulon unkkaaɽ nji ñiint i aduknaanaa. »

⁵ Kë başë taman maakan aji na a : Awuuk bañaan bapataɽa na pjukan pi nul, ajunna du *Galilay, aɽëpna Yuda, aɽë bi hënkuɽ te ɽi. ⁶ Wi Pilat atiinkun uko waɽ aɽë hepar aji : « Ñiint i awo i Galilay i? » ⁷ Kë wi ameen kë awo i utaak wi *Herod aɽihun, kë aɽë do kë bañaŋ Herod anwoon ɽi Yeruɽalem ɽun ɽnuur mënɽan ɽun.

Bañoŋ Yetu du kadun ki Herod

⁸ Wi *Herod awinun Yetu aɽë lilan maakan, aɽal undiimaan pwin Yetu, ɽiki atiink kë baktiiniyaan iko yi adolon, abot aɽal kawina ado mlagre mlon.

⁹ Herod awo ɽi phepar Yetu iko itum, kë apok pteema. ¹⁰ Wal mënɽ kë *baɽenjan baweek na *bajukan Bgah başë huuran iko yi baktaparulun.

¹¹ Wi wi Herod na bangoli biki nul bajunun pben

Yetu akowandëna, ašë woharëna kamiša ki naših. Bakakana du Pilat. ¹² Herod na *Pilat bambiin ašoorad, kē bakak unuur mēnt banoh.

Bañaaŋ baji na Pilat awutan Barabaat

¹³ *Pilat ado kē badu *baŋejan baweeek, baweeek biki *bayuday na bañaaŋ bti, ¹⁴ ašë ji na baka : « Naŋijën ñiint i, aji awo ɥi pyewlën utaak, kē nhepara ɥi kadunan, awo mēnwin nin uko ulon ɥi iko yi nataparulun. ¹⁵ *Herod kak aanwin nin uko ulon wi adoon, wi akakanun nja a. Nawini, ñiint i aando do nin uko ulon unkēsun akeɥ. ¹⁶ Ddo bakoba bašë bawutana. » ¹⁷ [Ufettu undoli *Pilat aji wo i pwutan pa baka nakalabuš alon.]

¹⁸ Kē bašë huuran bukal bti aji afiŋ Yetu ašë wutan Barabaat! ¹⁹ Barabaat awo wal mēnt ukalabuš ɥiki ayewlën ubeeka abot afiŋ ñaaŋ.

²⁰ Kē Pilat anjalun pwutan Yetu akak aɥiini na baka. ²¹ Kē bakhuuranaara huuran aji : « Paŋana! Paŋana! » ²² Kē akak aɥiini na baka uyaaš uwanɥanɥen aji : « we wi ñiint i adolon uwuɥaan ba? Mēnwin nin uko ulon unkēsun bafiŋa, ddo bakoba kašë kawutana. » ²³ Kē bukal bašë huuranaara huuran maakan ahepar bapaŋa, kē pŋaat pakdëma dëm ²⁴ te kē Pilat adoo dinan baka uko wi baheparun. ²⁵ Awutan ñiint i bakheparulun, i bawatun ukalabuš ɥiki ayewlën utaak abot afiŋ ñaaŋ. Wi wi ašaŋ awutar baka Yetu badola uko wi baŋalun.

Yetu awo ɥi bgah bi mnhaj

²⁶ Wi bakyaan na Yetu, bamob ñiint alon i ka-tim ki ɥimon, i ubeeka wi Kuren anwooni uɥeeh, aɥu'a pkuŋa kruɥ ɥi kafet ki Yetu. ²⁷ Pntuk pweek

paşa, na baat balon bankunjiin iñen abot aṭega.
²⁸ Kē Yetu aṣē kok aji na baka : « An baatṣ biki Yerutalem, nawutan kawooni pa nji! Nadoon kawooni pa nleefan na babukan! ²⁹ Nnuur nabi nji bakluṇ kado kaji : “Banuurandēni, baatṣ banwoonṇ baanhil pbuk, na iyiṇ inwoonṇ iimbuki, na mnwil manwoonṇ maambootani!” ³⁰ Wal mēntṣ bañaanṇ bado *kaji na inkunṇ iweek ijotna baka, kaji na inkunṇ impoṭi imoy baka!*☆ ³¹ Woli bado bmul bñow hēnk, hum di di bakluṇ kado na bkay*? » ³² Baṭij kak bado buṭaan batēb pa pya kafinṇ na Yetu.

Yetu apanānaa

³³ Wi babanuṇ du dko di bajaanṇ bado « Kaheem ki bkow » aṣē paṇ Yetu da, ul na bado buṭaan batēb bukuṇ, alonṇ ṭi kañenul kadeenu, alonṇ ṭi kamayu.
³⁴ [Kē Yetu aṣē ji : « Paap, miirēn baka : baamme uko wi bakdolunṇ. » Bangoli bafaaṣiir imiṣa yi nul wi badolunṇ kanunṇ na mnlaak katenna uko wi andoli akyitanaanunṇ.]

Babeṇ Yetu abot akara wi awoonṇ ṭi krut

³⁵ Bañaanṇ babi anaṭ bten. Kē baweek biki baka, baṣē beṇa aji : « Abuuran balonṇ, abuuraan uleeful, woli awo *Krittu i Naṣibaṭi adatuṇ! » ³⁶ Bangoli kak babeṇa : baji bañoga kawula poot pṭaakṭaan, ³⁷ kaṣē ji na a : « Woli iwo naṣih i *bayuday, buuraan uleefu! » ³⁸ Bapiitṣ ṭi bkowul duuṭṣ ṭi krut aji : « I, AWOONṇ NAṢIH I BAYUDAY. »

³⁹ Alonṇ ṭi bado buṭaan i bapanunṇ ṭi krut awo ṭi pkar Yetu aji na a : « Iinwo Krittu i? Buuraan

☆ **23:30** Hotey 10.8. * **23:31** Baṣal aji Yetu awoonṇ bmul bñow, kē banwoonṇ ṭi pjuban bawoonṇ bmul bkay.

uleefu ikuṭ ibuurun. » ⁴⁰ Kē natēbantēn aṣē
 ɲoman na atēntul un aji na a : « Iindo ji kṭi Naṣibaṭi,
 te bawo ṭi pdolu uko unnaamuṇ na wi bakdolulun!
⁴¹ Uliṇ liṇ pa un, ɲwo ṭi pluk buṭaan bi ɲdolun ; kē ul
 aṣē wo aando nin buṭaan blon. » ⁴² Wi wi aṣaan aji
 : « Yetu, luṇi ileṣēn, woli ilun abi na pṣih pi nu. »
⁴³ Kē Yetu aṣē teema aji : « Na manjoonan, dṭupu,
 nṭa di, iwo na nji du baṭi. »

Pkeṭ pi Yetu

*(Maci 27.45-56; Markut 15.33-41; natenan ṭi
 Yowan 19.28-30)*

⁴⁴⁻⁴⁵ Ṭi udiṇ unuur, unuur umara mara
 awunana, kē bdēm bawala ṭi umundu bti, ado
 ɲwoori ɲwajanṭ. Wi wi blaañ bkēm maakan
 banjaan baneenan bañaan pneej du *dko
 dyimanaan maakan di Katoh Kaweeek ki Naṣibaṭi
 batowiṇ ṭi ptoof. ⁴⁶ Kē Yetu aṣē do pdiim pweek
 aji : « Paap, dkakan uhaaṣ wi naan ṭi iñen yi nu.
 » Wi ajakuṇ han, aṣē jēmṣa. ⁴⁷ Naṣih i bangoli
 iñeen-week baromeṇ awin uko unṭepun aṣē dēman
 Naṣibaṭi aji : « Na manjoonan, ñiint i awo natool!
 » ⁴⁸ Wi Bañaan batum bambiṇ pten bawinun uko
 unṭepun, baṭiiṣ, aṣē kuṇa iñen. ⁴⁹ Banoh Yetu bti
 na baat bangakandēranun na a du *Galilay banaṭ
 alow aten.

Umoy wi Yetu

*(Maci 27.57-61; Markut 15.42-47; natenan ṭi
 Yowan 19.38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Ñiint alon i katim kawoon *Yotef, anwoon i
 ubeeka wi *bayuday wi bajaan bado Arimati, awo
 da wal mēnt, awo ñaan najoob bkow, natool. Awo
 ṭi pyoonk ubi wi Pṣih pi Naṣibaṭi. Awo ṭi bañaan

banjaan baŋo kawayëş du *uruha wi bayuday aşë wo aandinan ƚi uko wi bawayëş bandukiin badinanun abot ado. ⁵² Yotef aya du Pilat, ahopara puum pi Yetu. ⁵³ Awalan puum ƚi krut, abootan pa na blaañ bi ifaal aşë neejan pa ƚi bhër blon bi bajipun ƚi kaban ki plaak, bhër bi bawoon baambaan kamoya nin ñaan. ⁵⁴ Unuur wi pbomandër wa, ƚiki *unuur wi pnoorfën wi bayuday uñogi. ⁵⁵ Kë baat banwoonun *Galilay na Yetu başë ƚaş Yotef, baya, aten bhër, awin jibi babëkani puum. ⁵⁶ Wi wi bakakun ubeeka pboman ukëra na ukëra ujun ulil ptekëñ wi bayuday bajaan bakër ƚi puum. ƚi *unuur wi pnoorfën wi bayuday, kë banoorfëni, ƚiki hënk di bgah bajakun.

24

Yetu anaƚa ƚi pkeƚ

(Maci 28.1-10; Markut 16.1-8; natenan ƚi Yowan 20.1-10)

¹ Na nfa kub, ƚi unuur unƚaşun *unuur wi pnoorfën, baat baya du bhër, aƚij ukëra wi babo-manun na ukëra ujun ulil ptekëñ. ² Baƚënk kë plaak pweek maakan pandëtnun plëman pi bhër kë pakëlanaa, awo ƚi kaban. ³ Baneej, aşë wo baantënk puum pi Yetu Ajugun da. ⁴ Bañonar, baamme uko wi bakdolun, kë biint batëb banwohariin imişa inknuurun başë pën awinana ƚi kadun ki baka. ⁵ Balënk maakan, aşë juƚ, kë biint bukun başë ji na baka : « Nabaa la we ñaan najeb ƚi bankeƚun ba? ⁶ [Aanwo ƚi, Naşibaƚi anaƚana ƚi pkeƚ.] Naleşan uko wi abiiñ ajakan wi ahumun du *Galilay. ⁷ Aƚiini na an aji *Abuk Ñiint awo i kawulana du bado

buṭaan, kapaṇana ɥi krut, kaşë kanaṭa ɥi pkeṭ unuun uwajantën. » ⁸ Kë başë leş nṭup ɥi Yetu.

Banjañan bapok pfiyaar uko wi baat baṭupun baka

⁹ Wi baat bawoonun bhër, bakakalëş iko mënṭ bti *banjañan iñeen na aloṇ na bandukiin bti.

¹⁰ Baat mënṭ bawoon *Mariya i ubeeka wi Magdala, Yowana, na Mariya anin Yakob. Baat bangakandërun na baka bakak aṭup wa banjañan ;

¹¹ kë bukal başë nun kë babura ṭupa ṭup, baanfiyaar baka.

¹² [Kë Timon Piyeer aşë naṭa wal mënṭ aṭi te du bhër. Ajiṇ aten, aşë winaara ilaañ ṭaṇ, wi wi akakuṇ katohul aṇoṇar ɥi uko unṭëpun.]

Baṭaşar Yetu batëb bankyaan untanka wi Emayut (Markut 16.12-13)

¹³ ɥi unuun mënṭan, baṭaşar Yetu batëb batool pya untanka wi Emayut unlowiirun na Yerutalem uko ji nwoori ntëb ɥi poş. ¹⁴ Bawo ɥi pṭiiniyaan iko inṭëpun. ¹⁵ Wi bakṭiiniin, alaṭar, kë Yetu ɥi uleeful aşë ñog baka agakandër na baka, ¹⁶ kë uko ulon uşë neenan baka pyikrëna. ¹⁷ Yetu kë aşë ji na baka : « we wi nabaan aṭiiniyaan hënk wi nakpoşun ba? »

Kë banaṭ, ajooṭan. ¹⁸ Aloṇ ɥi baka anwoon katim ki Kleyofat kë aşë ṭiini na a aji : « Unaam iwoha aloolan, anwoon ɥi Yerutalem anwoon aamme uko unṭëpun ɥi nnuur ɥi! » ¹⁹ Kë ateem baka aji : « We ula ba? » Kë baji na a : « Uko wi Yetu i ubeeka wi *Nataret! Abi wo *Naṭupar Naşibaṭi anhiniin, ɥi udo na uṭup ɥi kadun ki Naşibaṭi na ki bañaan bti. ²⁰ *Baṭeṇan baweek biki nun, na baweek biki nun bawula kë baṭu'a pkeṭ, apaṇa ɥi

krut. ²¹ Nɓi haɗ aji ul awoon i kabuuran *Itrayel, kē iko yaŋ bti iɗē do hēnkun ɲnuur ɲwajanɗ ɲi iɗēpi. ²² Baat balon banwoon na un, kē baɗē ɲonɗarēnun maakan na manjoonan. Baya na nfa kub du bhēr, ²³ kē wi bawoon baanwin puum pi nul, aɗē wugɗa. Bajakun aji ɲwanɗut ɲado pēn awinana ɗi kadun ki baka aji awo najeb. ²⁴ Balon ɗi un baya du bhēr, aɗēnk kē bawo jibi baat baɗupun baka ; kē ul, baɗē wo baanwina! »

²⁵ Wal mēnt kē Yetu aɗē ji na baka : « An bawaan ɲɗal, naji nanoom ɗi pfiyaar iko bti yi baɗupar Naɗibaɗi bajakun! ²⁶ *Krittu aanwo i lah kahaj hēnk i, ji abi ado kaneej du mndēm? » ²⁷ Wi wi aɗaan ajunna ɗi uko wi *Moyit apiitun, aɗiiniyaan uko wi Baɗupar Naɗibaɗi bti, aɗēpna ɗi Ulibra wi Naɗibaɗi apiban baka uko wi baɗupun ɗi a.

²⁸ Wi baɲogun ufēt wi bawoon i pya, kē Yetu aɗē awo ji ɲaan ankyaan na bgahul. ²⁹ Kē baɗē dabēra aji na a : « ɗoon na un, unuur uyobi, utejan udobi ban ban. » Kē aneej aɗo na baka. ³⁰ Wi wi aɗaan aɗo ɗi umeeɗa na baka, ajeɗ kapoom, abeeb Naɗibaɗi, aɗē kitēɗ ka awul baka. ³¹ Wal mēnt kē kēɗ kaɗē haabɗa na baka kē bayikrēna, wi wi aɗaan ayon ɗi kadun ki baka. ³² Kē baɗē ɗiini bukal bukal aji : « Nēntiink lah mnlilan ɗi iɗēbun i, wi aɗiiniin na un du bgah abot apibanun Ulibra wi Naɗibaɗi? »

³³ Banaɗa ɗi dko mēnt akak Yerutalem. Baya ɗēnk da *banjaɲan iɲeen na alon banwoyi da na batēnt baka, ³⁴ kē baɗiini aji : « Ajugun anaɗa ɗi pkeɗ na manjoonan, apēn awinana ɗi kadun ki Timon! » ³⁵ Kē bukal baɗē kakalēɗ uko unɗēpun ɗi bgah na jibi bayikrēnun Yetu wal wi akitēɗun kapoom.

*Yetu apên awinana ti kadun ki banjañan
(Maci 28.16-20; Marku 16.14-18; natenan ti
Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banjañan 1.6-8)*

³⁶ Bahum kañiini, kë Yetu ti uleeful ašë pên ti ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an. » ³⁷ Balënk maakan, ñiki bašal aji bawin ujurte. ³⁸ Kë Yetu ašë ji na baka : « we ukaañ kë nayewlaa ba? We ukaañ kë nawo na nšal nteb ti iteb yi nan ba? ³⁹ Natenan iñen na ihoť yi naan : Nji a na manjoonan! Nabanaan, naten, ujurte uunji uka uleef utent wi, upať na nji, jibi nahilanuñ kawin. » ⁴⁰ [Añiini hañ ašë diiman baka iñen na ihoť yi nul.] ⁴¹ Kë jibi bawoon ti mnlilan abot aňoñar, ukaañ kë baanhilan afiyaar, kë ašë hepar baka aji : « Nawo na uko ude ti i? » ⁴² Kë bawula uteb wi batoowuñ. ⁴³ Ajeñ wa, ade ti kadun ki baka.

⁴⁴ Wi wi ašaañ aji na baka : « Wi nhumuñ na an, nťup ñi, ñi ñi nťupanañ: Uko wi Ulibra wi Našibaťi ujakuñ ti ñji ti dko di *Moyit apiituñ, na di *baťupar Našibaťi bapiituñ, na ti Iyeesh yi pñaamarën Našibaťi, iko mënt bti iwo yi kadolana. »

⁴⁵ Wal mënt kë ašë haabëš baka nšal bahilna bayikrën uťup wi Ulibra wi Našibaťi. ⁴⁶ Aji na baka : « Uko wi bapiituñ wii wi : *Krittu awo i kahaj, kabot kanaťa ti pkeť unuur uwajantën. ⁴⁷ Bañaañ bawo kaťup ti katim ki nul ti bañaañ biki nťaak bti, kajunna ti Yerutaalem, kaji na baka bawut pjuban, baťelëš n̄bida, Našibaťi ahilna amiir baka ipekadu. ⁴⁸ Nawo bamaar biki iko mënt bti. ⁴⁹ Kë ñji ti uleef naan, nšë luñ kawulan uko wi Paapa ahonuñ. An, nadukiin ti ubeeka te wal wi naktumuñ na phina panwoonuñ baťi. »

Yetu apaya baṭi
(Markuṭ 16.19-20; natenan ṭi Ulemp wi Banjañan
1.9-11)

⁵⁰ Wi wi Yetu aṣaan aya na baṭaṣarul te ufēṭ wi Betani, aṣē tar iñen, añehan Naṣibaṭi awul baka bnuura bi nul. ⁵¹ Wi akdolun han, aṣē duk baka, adeenana du baṭi. ⁵² Bukal, kē baṣē dēmana, aṣē kak Yerutaalem, atum na mnlilan. ⁵³ Baji babi duka duka kadēman Naṣibaṭi du katoḥ kaweeḥ ki nul.

Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c